

พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

สุรีพร ขวัญถาวร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม)
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2563

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

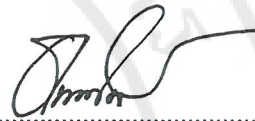
พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคก

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

สุรีพร ขวัญถาวร

นางสาวสุรีพร ขวัญถาวร

ผู้วิจัย

อาจารย์ธเนศ เกษศิศิลป์,

Ph.D. (Educational Administration)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

สุวิมล สลักเหล็ก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาภรณ์ สงค์ประชา,

Ed.D.(Environmental Education)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

ศุภางค์ คังธรรมภพจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุภางค์ คังธรรมภพจน์,

Ph.D. (Social Sciences)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

รองศาสตราจารย์ วราภรณ์ อัครปทุมวงศ์

Ph.D. (Science)

รักษาการแทนคณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

สุวิมล สลักเหล็ก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาภรณ์ สงค์ประชา,

Ed.D.(Environmental Education)

ประธานหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม)

วันที่ 2 มกราคม พ.ศ. 2563

..... สิริพร ขวัญถาวร

นางสาวสิริพร ขวัญถาวร

ผู้วิจัย

.....
อาจารย์เนศ เกษศิลป์,

Ph.D. (Educational Administration)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
คุณวงศ์ คั่นจรรยาพจน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณางค์ คั่นจรรยาพจน์,

Ph.D. (Social Sciences)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
รองศาสตราจารย์ วรารัตน์ อัครปทุมวงศ์,

Ph.D. (Science)

รักษาการแทนคณบดี

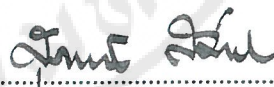
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรวรรษา ชรรมอภิล,

ปร.ด. (วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม)

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาภรณ์ สงค์ประชา,

Ed.D.(Environmental Education)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุภาภรณ์ สงค์ประชา,

ศษ.ด. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

ปฏิบัติหน้าที่แทนคณบดี

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงจาก อาจารย์.ดร. ธเนศ เกษศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คณางค์ กั้นธมธูรพจน์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุภาภรณ์ สงค์ประชา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวรรยา ธรรมอภิพล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำในการแก้ไข ปัญหาและแสดงความคิดเห็นต่างกันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยเป็นอย่างยิ่งตลอดจนมีการตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่องในการวิจัยให้มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้กราบขอบพระคุณคณะ อาจารย์คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ตลอดจนอาจารย์พิเศษทุกท่านที่ได้สละเวลาเพื่อให้ความรู้ทางด้านวิชาการและประสบการณ์ทางการศึกษาต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์และเป็นพื้นฐานในการทำการวิจัย อีกครั้งคุณครูทุกท่านที่เคยประสิทธิ์ประสาทวิชาให้ซึ่งผู้วิจัยได้ระลึกในพระคุณเสมอมา

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ตำบลคลองโคน รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัยทุกท่าน และขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นอย่างดี รวมทั้งได้ให้คำแนะนำและข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ตลอดจนให้กำลังใจและให้ความช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์จนประสบผลสำเร็จ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ทุกท่านรวมถึงเพื่อนร่วมรุ่น สาขาสิ่งแวดล้อมทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและให้กำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดีเสมอมา

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาที่เคารพรักเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นผู้ให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณผู้ที่มีความช่วยเหลือ สนับสนุนและเป็นกำลังใจซึ่งยังมีอีกหลายท่านที่ไม่สามารถกล่าวนำไป ณ ที่นี้ คุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องในความสำเร็จครั้งนี้

Copyright by Mahidol University

สุรีพร ขวัญถาวร

พฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

THE CONSERVATION OF MANGROVE BY KLONKHONE COMMUNITY, AMPHUR MEUNG, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

สุรีพร ขวัญถาวร 5837143 SHSS/M

ศศ.ม. (สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ธเนศ เกษศิลป์, Ph.D., คณาจกั คันธมธุรพจน์, Ph.D., สุภาภรณ์ สงค์ประษา, Ed.D

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ชุมชนคลองโคกน อำเภอมืองจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อการดูแลบำรุงรักษา และบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคกนให้มีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนท้องถิ่นมีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนคลองโคกนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนคลองโคกนทั้ง 7 หมู่บ้าน จำนวน 300 ครัวเรือน ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ สถิติวิเคราะห์การแปรผันทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คือ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรให้ภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดการอบรมให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เรื่องเกี่ยวกับป่าชายเลนในทุกด้าน เช่น คุณค่าและความสำคัญของป่าชายเลน การใช้ประโยชน์และการจัดการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหมาะสม แนะนำการหาวัสดุอื่นมาใช้แทนไม้จากป่าชายเลน การประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายป่าชายเลน ตลอดจนผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาจากการทำลายป่าชายเลนแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากและสม่ำเสมอ รัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ และปลูกป่าชายเลนผ่านสื่อต่าง ๆ และจัดกิจกรรมปลูกป่าให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยมีการติดตามขยายผลและแจ้งให้คนในชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : พฤติกรรม / การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน / ตำบลคลองโคกน

THE CONSERVATION OF MANGROVE BY KLONKHONE COMMUNITY,
AMPHUR MEUNG, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

SUREEPORN KHUANTARWORN 5837143 SHSS/M

M.A. (ENVIRONMENT SOCIAL SCIENCES)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : TANET KAEDSILP, Ph.D.,
KANANG KANTHAMATHURAPOJ, Ph.D., SUPHAPORN SONGPRACHA , Ed.D.

ABSTRACT

This study aimed to investigate the action and factors affecting conservation of Mangrove forest as well as exploring problems and obstacles occurred during conservation process, including recommendation to conserve Mangrove areas at Klongkhone Community, Amphur Meung, Samut Songkhram. The research outcomes could be adopted as the foundation for establishing policy and planning project or conduct relevant activities that may result in future sustainable and efficient maintenance and management. A questionnaire was used in quantitative data collection and distributed to 300 head of households or local representatives, 18 years and older who had been living in seven Klongkhone communities at least a year. Data analysis was conducted using the statistic application of Frequency, Percentage, Mean, and Standard deviation; also Maximum and Minimum value and One Way ANOVA.

The research findings suggested that samples highly practice conservation of Mangrove forest with age, occupation, average monthly income, number of household members, exploitation of Mangrove forest, perceived news on Mangrove resource conservation and recognize value of Mangrove forest as affected factors on Conservation, having statistical significant level 0.05

This research recommends the State or other relevant agencies to arrange publicity on all aspects of Mangrove forest. The general public should be trained and educated to appreciate the value of Mangrove forest, appropriate use and conservation. In addition, other materials should replace the use of Mangrove trees, whereas all livelihoods should be done without destruction of Mangrove forest as well as trying to avoid activities that would create subsequent destruction to Mangrove forest and in turn impact the locals' well-beings. Besides, the responsible public and private agencies should arrange campaign on Mangrove forest conservation and planting more trees in the area as well as constantly follow-up on the operation result with regularly informing the locals on the operational activities.

KEY WORDS: ACTION / MANGROVE CONSERVATION / KLONKHONE
SUB DISTRICT

195 pages

Copyright by Mahidol University

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย	5
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	6
1.5 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย	7
1.6 ตัวแปรและระดับการวัด	7
1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
1.8 สมมติฐานการวิจัย	10
1.9 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย	11
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	12
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม	12
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร	23
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	27
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการให้คุณค่า	34
2.5 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน	36
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	52
2.7 ข้อมูลพื้นที่ป่าชายเลนจังหวัดสมุทรสงคราม	57
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
	64
บทที่ 3	71
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร	64
วิธีดำเนินการวิจัย	71
3.1 ประชากรเป้าหมาย	71
3.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมาย	72
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	74
3.4 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	78
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	79
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	80
บทที่ 4	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	81
4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	82
4.2 ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง	84
4.3 ปัจจัยจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง	86
4.3.1 การได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	86
4.3.2 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	92
4.3.3 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	97
4.4 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	103
4.5 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจ	109
และสังคม ปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	
ของชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว	
(One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA)	
บทที่ 5	120
อภิปรายผลการวิจัย	120
5.1 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย	120
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	129
บทที่ 6	133
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	133
6.1 สรุปผลการวิจัย	134
6.2 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย	136

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	137
บทสรุปแบบสมบูรณภาษาไทย	138
บทสรุปแบบสมบูรณภาษาอังกฤษ	156
บรรณานุกรม	174
ภาคผนวก	182
ประวัติผู้วิจัย	195

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนพื้นที่ป่าชายเลนระหว่างปี 2509 ถึงปี พ.ศ. 2557	3
2.1 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน ปี พ.ศ. 2555 จังหวัดสมุทรสงคราม	59
2.2 กิจกรรมที่สำคัญตามภารกิจเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน	59
2.3 พื้นที่ทรัพยากรป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสงคราม ปี พ.ศ. 2555	60
3.1 แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนในชุมชนคลองโคน	72
3.2 จำนวนครัวเรือนและจำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ จำแนกตามรายหมู่บ้าน	74
4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	83
4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม	85
4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสาร และความถี่ในการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	87
4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ใน การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	88
4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ใน การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	90
4.6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน	91
4.7 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	94
4.8 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้การอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน	97
4.9 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	100
4.10 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	103
4.11 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	106
4.12 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน	109

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.13 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน	111
4.14 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน	113
4.15 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน	116

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	9
2.1 พื้นที่ป่าชายเลนตามจังหวัดชายฝั่งในประเทศไทย	51
2.2 แผนที่แสดงพื้นที่จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนในประเทศไทยปี 2555 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม	61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์ และทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้มนุษย์ได้รับปัจจัยสี่ ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ในทางกลับกันกิจกรรมการดำรงชีวิต และการกระทำของมนุษย์ก็ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความจำกัดในปริมาณของ ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร มีผลทำให้เกิดการแย่งชิงการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ อีกทั้งมนุษย์ยังได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างฟุ่มเฟือยโดยไร้ซึ่งการปฏิบัติในการจัดการใด ๆ ต่อทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจที่มุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว จึงมีผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิด ความเสื่อมโทรมและเกิดภาวการณ์ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งยังก่อให้เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อมอีกด้วย (แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการส่วนตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม, พ.ศ. 2557 - 2561)

ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก และเป็น สาเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ปัญหาป่าไม้ สถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่ป่าไม้มีสภาพเสื่อมโทรม และมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก เนื่องมาจาก สาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การลักลอบตัดไม้ การเผาป่า การบุกรุกทำลายป่า เพื่อต้องการ พื้นที่ในการสร้างเป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร การที่พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศลดลงเป็นจำนวนมาก ได้ส่งผลกระทบต่อ การควบคุมระบบนิเวศโดยส่วนรวมอย่างเด่นชัด เช่น กรณี การเกิดวาตภัยและ อุทกภัยครั้งร้ายแรงในพื้นที่ภาคใต้ การเกิดปัญหาความแห้งแล้งในภาคต่าง ๆ ของประเทศ และการ เกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนอย่างรุนแรง ซึ่งปัญหาระบบนิเวศดังกล่าวได้มีแนวโน้มของการเกิดที่มี ความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อผลิตผลทางการเกษตร ชีวิต ทรัพย์สิน และอื่น ๆ ที่ไม่อาจประเมินค่าได้ป่าชายเลนเป็นป่าไม้ประเภทหนึ่งและเป็นหนึ่งใน ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ป่าชายเลนมักเกิดขึ้นตามแนวพื้นที่ชายฝั่งทะเล โดยในส่วนของ ประเทศไทยนั้นชายฝั่งทะเลมีความยาวทั้งหมด 2,614 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดใน

23 จังหวัดในขณะที่ป่าชายเลนที่ขึ้นตลอดความยาวชายฝั่งทะเลมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,660 กิโลเมตร โดยครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ฝั่งอ่าวไทยจากจังหวัดตราดในภาคตะวันออกจนถึงจังหวัดนราธิวาสในภาคใต้และทางด้านชายฝั่งทะเลอันดามัน ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดระนองจนถึงจังหวัดสตูล (กรมทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง, 2551 : 7) โดยตลอดความยาวของพื้นที่ชายฝั่งนั้นมีทรัพยากรป่าชายเลนขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นกระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น อ่าว ปากแม่น้ำ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันมีปริมาณเนื้อที่ป่าชายเลนมากที่สุด ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนประสบปัญหาเช่นเดียวกับพื้นที่ป่าไม้ คือมีอัตราการลดลงอย่างรวดเร็วจนเป็นที่น่าวิตก โดยมีสาเหตุเนื่องจากการบุกรุกทำลาย โดยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สภาพป่าชายเลนไปทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (นากุ้ง) การลักลอบตัดไม้ไปใช้ประโยชน์ในการเผาถ่าน สร้างเป็นที่อยู่อาศัย ทำเทียบเรือ และอื่น ๆ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศ อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งที่อยู่อาศัย การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่ง การกัดเซาะและการพังทลายของที่ดินบริเวณชายฝั่ง รวมถึงคุณภาพน้ำทะเลบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2550)

จากข้อมูลสถิติจำนวนพื้นที่ป่าชายเลน ของกรมทรัพยากรชายฝั่งทะเล (2556) พบว่า ในปีพ.ศ. 2509 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนทั้งหมด 2,299,375 ไร่ ในขณะที่ปีพ.ศ. 2539 มีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนทั้งหมด 1,086,381 ไร่ และในปีพ.ศ. 2544 พื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมดคงเหลือจำนวน 1,047,390 ไร่ โดยพื้นที่ป่าชายเลนที่สูญเสียไปในระยะเวลา 35 ปี มีจำนวนถึง 1,251,985 ไร่ หลังจากปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา จำนวนพื้นที่ป่าชายเลนก็เริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะมีอัตราเพิ่มขึ้นที่ไม่สูงมากนัก โดยเมื่อทำการศึกษาจำนวนพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2557 พบว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนทั้งหมด 1,525,060 ไร่ ดังแสดงในตาราง 1.1

ตาราง 1.1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนพื้นที่ป่าชายเลนระหว่างปี 2509 ถึงปี พ.ศ. 2557

ปี พ.ศ.	จำนวนพื้นที่ป่าชายเลน (ไร่)
2509	2,299,375
2523	1,954,375
2527	1,795,675
2534	1,227,734
2537	1,128,494
2539	1,086,381
2541	1,054,266
2544	1,047,390
2548	1,579,780
2552	1,458,174
2557	1,525,060

ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2556

จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยในบริเวณอ่าวไทยตอนบน โดยมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลเป็นระยะทางประมาณ 42.78 ตารางกิโลเมตร จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่มีศักยภาพสูงทางด้านเศรษฐกิจทั้งทางด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการประมง เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างหลากหลาย รวมไปถึงทรัพยากรป่าชายเลนที่เคยมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันทรัพยากรป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสงครามเหลือลดน้อยลง ส่งผลให้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จังหวัดสมุทรสงครามประกอบด้วยพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา โดยตำบลคลองโคนเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 11 ตำบลของอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ตำบลคลองโคน ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านคลองคต หมู่ 2 และ หมู่ 3 บ้านคลองโคน หมู่ 4 บ้านแพรกทะเล หมู่ 5 บ้านคลองช่อง หมู่ 6 บ้านประชาชมชื่น และหมู่ 7 บ้านคลองช่องน้อย ตำบลคลองโคนมีพื้นที่ทั้งหมด 33.69 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 21,056 ไร่ และมีจำนวนประชากรในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน 4,348 คน จำนวน 1,182 หลังคาเรือน พื้นที่ปัจจุบันส่วนใหญ่ของตำบลคลองโคนมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าแสมและป่าโกงกาง

เป็นจำนวนมาก เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ท้องถิ่น คือ ลิงแสม พื้นที่ที่ติดป่าชายเลนจะมีทั้งน้ำเค็มและมีพื้นที่บางส่วนเป็นน้ำกร่อย ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพการทำประมง การทำสวนมะพร้าว และการทำกะปิ ตำบลคลองโคนเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งทะเลเพื่อเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงบ่อกุ้ง และการใช้ประโยชน์ในลักษณะอื่น ๆ จึงทำให้พื้นที่ป่าชายเลนที่เปรียบเสมือนเป็นกำแพงธรรมชาติป้องกันคลื่นลมได้ถูกทำลายลงไป แต่ในปัจจุบันการประกอบอาชีพดังกล่าวมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน จึงได้เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ไปในลักษณะเป็นการขุดหน้าดินไปขาย นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่งโดยธรรมชาติ การปล่อยทิ้งน้ำเน่าเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้พื้นที่ตำบลคลองโคนประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมและการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลน (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน , 2551) ในระยะต่อมามีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้มองเห็นปัญหาและความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นตลอดจนผลเสียที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมในตำบลคลองโคน จึงได้รวมตัวกันเพื่อหาแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น รวมทั้งได้ร่วมพบปะพูดคุยปรึกษาหารือและวางแผน งานและจัดให้มีการดำเนินการในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จนในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จ สามารถฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น ทำให้ปัจจุบันความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าชายเลนชุมชนคลองโคนเริ่มกลับมา ปริมาณสัตว์น้ำ มีจำนวนเพิ่มขึ้น และพื้นที่ป่าชายเลนค่อยๆเพิ่มจำนวนมากขึ้น จากนั้นเป็นต้นมาชุมชนคลองโคนได้กลายเป็นชุมชนที่มีการเรียนรู้แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เป็นชุมชนอนุรักษ์ที่ช่วยกันฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อรักษาป่าชายเลน และฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม รวมทั้งได้มีการสร้างเครือข่ายไปยังชุมชนอื่น ๆ โดยใช้ป่าชายเลนเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติที่ปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชุมชนร่วมกันดูแลรักษาป่าชายเลนให้คงอยู่รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกในการรักและหวงแหนป่าชายเลนเอาไว้ การร่วมมือร่วมแรงและร่วมใจกันของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ส่งผลให้เกิดความรักและความหวงแหนในชุมชนท้องถิ่นที่ต่อมาได้กลายเป็นต้นแบบของชุมชนเข้มแข็งให้กับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงได้เรียนรู้ประสบการณ์ความสำเร็จ

จากความสำเร็จดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชุมชนคลองโคนเป็นชุมชนที่มีจุดเด่นในเรื่องการจัดความการร่วมมือเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านในชุมชนคลองโคนมีศักยภาพในการช่วยสนับสนุนการพัฒนาการจัดการ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนให้ประสบความสำเร็จขึ้นมาได้ และจากความสำเร็จดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคนและศึกษาปัจจัยที่มี

ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผลจากการวิจัยดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคนซึ่งสามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดนโยบายและการวางแผนงานโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลกระทบต่อ การดูแลรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคนอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคนอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.2.2 เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยกับพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1.3 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยทำการศึกษากับประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือ ตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนคลองโคนทั้ง 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านคลองคต หมู่ 2 และ หมู่ 3 บ้านคลอง โคน หมู่ 4 บ้านแพรกทะเล หมู่ 5 บ้านคลองช่อง หมู่ 6 บ้านประชาหมื่น และหมู่ 7 บ้านคลองช่องน้อย อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยได้อยู่อาศัยมาแล้วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกมา เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งหรือกระตุ้นสิ่งต่าง ๆ โดยมีความรู้ ทัศนคติและปัจจัยอื่น ๆ เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงออกมา

ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติในป่าที่อาศัยและเติบโตบริเวณพื้นที่ป่าชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ ที่มีสภาพเป็นดินเลน อาศัยการขึ้นลงของน้ำทะเลในการเจริญเติบโต รวมถึงการนำมาใช้ประโยชน์โดยมนุษย์ในลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น การประมง การทำนาเกลือ เป็นต้น โดยในการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง ทรัพยากรป่าชายเลนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลคลองโคนอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม

การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากร รวมทั้งการควบคุมการเสื่อมสภาพและบูรณะฟื้นฟูทรัพยากรทั้งชนิด ปริมาณ และคุณภาพของทรัพยากรให้มีความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาที่ได้รับสูงสุดของประชาชนท้องถิ่นตำบลคลองโคนอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับจากการประกอบอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนในแต่ละเดือน โดยไม่หักค่าใช้จ่ายใด ๆ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง จำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือนปัจจุบัน
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน หมายถึง จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในชุมชนคลองโคน

ลักษณะการถือครองที่ดิน หมายถึง การครอบครองที่ดิน ในลักษณะต่าง ๆ ของประชาชนท้องถิ่นในชุมชนคลองโคน โดยมีการครอบครองในลักษณะเป็นเจ้าของที่ดิน หรือการเช่า หรือการเช่าซื้อเพื่อใช้ในการเป็นที่อยู่อาศัย หรือการประกอบอาชีพ

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม หมายถึง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือร่วมทำกิจกรรมกลุ่มทางสังคม องค์กรหรือสมาคมต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ชุมชนคลองโคน

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การที่ชาวบ้านชุมชนคลองโคนได้เคยหรือไม่เคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การเก็บสัตว์น้ำ จำพวก กุ้ง หอย การตัดไม้ขายเลนและอื่น ๆ

การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การได้รับทราบข่าวสาร รวมทั้งแหล่งข่าวสารและจำนวนความถี่ที่ได้รับทราบข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ทางสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การรู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง และข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ ประโยชน์ และการดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ การศึกษา การค้นคว้าหรือเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ

การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกถึงการให้ความสำคัญและความสนใจต่อทรัพยากรป่าชายเลน ในแง่ของความสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์กับทรัพยากรป่าชายเลน

1.5 ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย

1.5.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน

ปัจจัยจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

1.5.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย ได้แก่ พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

1.6 ตัวแปรและระดับการวัด

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ

- อายุ

- ระดับการศึกษา

- อาชีพ

ระดับการวัด

Nominal

Interval

Nominal

Nominal

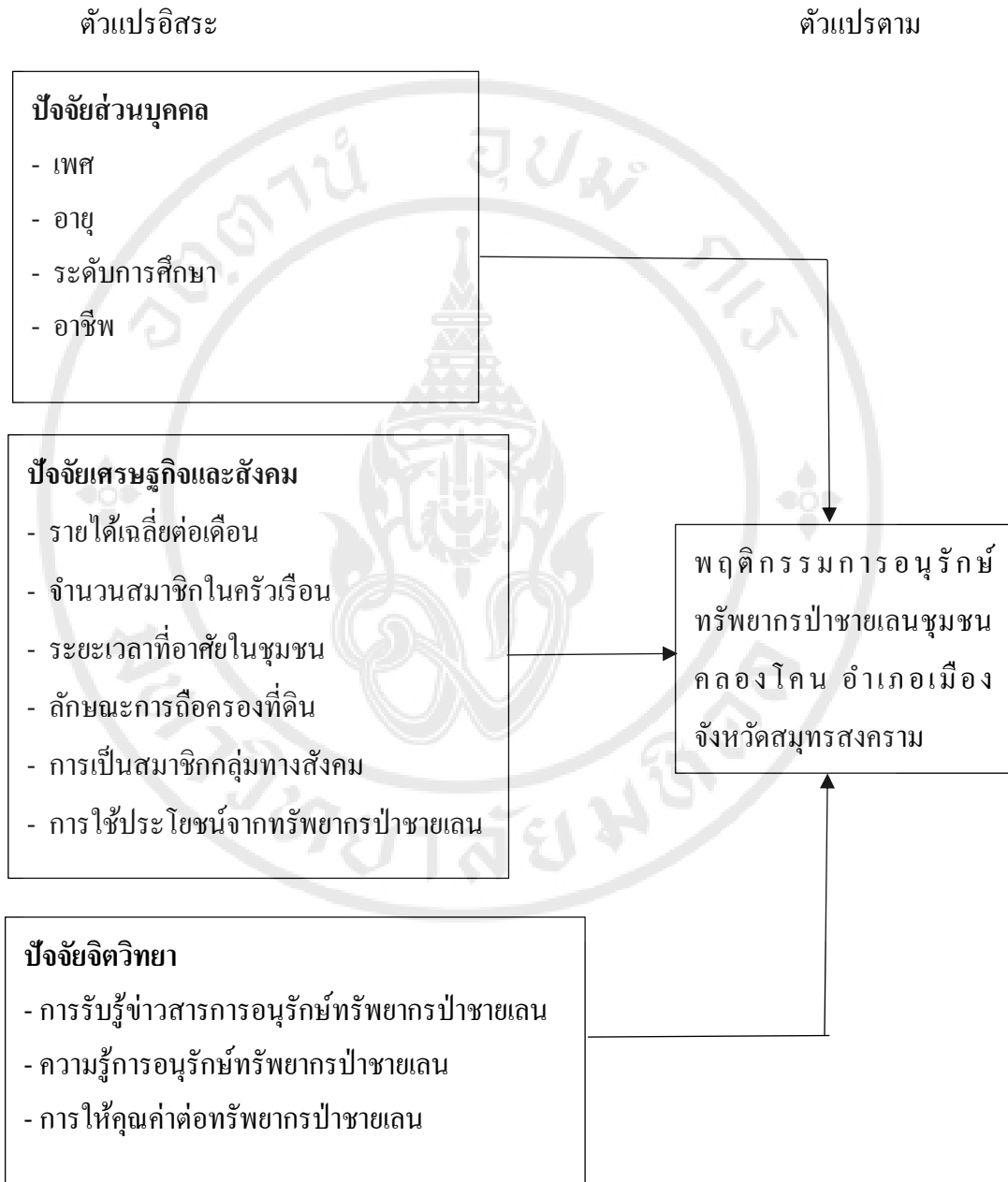
ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม	ระดับการวัด
- รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	Interval
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	Interval
- ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน	Interval
- ลักษณะการถือครองที่ดิน	Nominal
- การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม	Nominal
- การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน	Nominal

ปัจจัยจิตวิทยา	ระดับการวัด
- การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	Interval
- ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	Interval
- การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	Interval

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ประกอบด้วย

- พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	Interval
--	----------

1.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

1.8 สมมติฐานการวิจัย

1.8.1 ประชาชนท้องถิ่นมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก

1.8.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมี พฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน กล่าวคือ

1.8.2.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.2.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการรักษาทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.2.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.2.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน กล่าวคือ

1.8.3.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.3.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.3.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.3.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.3.5 ประชาชนท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.3.6 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยจิตวิทยาแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน กล่าวคือ

1.8.4.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.4.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.8.4.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

1.9 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.9.1 ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลอง โคน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1.9.2 ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลอง โคน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1.9.3 ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ที่มีผลต่อการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลอง โคน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

1.9.4 ทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายวางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในชุมชนคลอง โคน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชาวบ้านในชุมชนคลองโคกนออำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังมีรายละเอียดในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการให้คุณค่า
- 2.5 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
- 2.7 ข้อมูลพื้นที่ป่าชายเลนจังหวัดสมุทรสงคราม
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรม

2.1.1 ความหมายของพฤติกรรม

จากการศึกษาความหมายของพฤติกรรมพบว่า มีผู้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลายดังนี้

มันน์ (Munn 1962: 5) กล่าวว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ Bandura,A.(1977: 16) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ หรือความเชื่อของคน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการแสดงออกพฤติกรรม

พจนานุกรมลองแมน (Longman 1984: 90) ให้คำจำกัดความว่า พฤติกรรมเป็นการกระทำ หรือการตอบสนองการกระทำทางจิตวิทยาของแต่ละบุคคล และเป็นปฏิสัมพันธ์ในการ

ปรีชา วิหคโต (2544: 5) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมไว้ว่า หมายถึง การกระทำของมนุษย์ทั้งที่ สังเกตได้โดยตรงและสังเกตไม่ได้ ผู้กระทำที่รู้ตัวและผู้กระทำที่ไม่รู้ตัว

จากความหมายของพฤติกรรมที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือแสดงออกทางภายนอกของบุคคลที่แสดงออกอย่างมีจุดมุ่งหมายและบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้หรือไม่ หรือไม่สามารถสังเกตเห็นได้ก็ตาม

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของพฤติกรรม หมายถึง การปฏิบัติหรือการกระทำของประชาชนที่แสดงออก ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนให้คงอยู่และเป็นประโยชน์กับทั้งชุมชนและสิ่งแวดล้อม

2.1.2 ประเภทของพฤติกรรม

พฤติกรรม แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (โยธิน ศันสนยุทธ และ จุมพล พูลภัทรชีวิน ,2527) ดังนี้

1) พฤติกรรมภายนอก คือ พฤติกรรมที่ผู้อื่นจะสามารถสังเกตได้โดยตรงได้แก่ พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรงผ่านประสาทสัมผัส ไม่ต้องใช้เครื่องมือในการช่วยสังเกตพฤติกรรม เช่น การกิน การพูด และการเดิน เป็นต้น พฤติกรรมประเภทนี้เรียกว่า พฤติกรรมโมลาร์

พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยตรงผ่านเครื่องมือช่วย เช่น การเต้นของหัวใจ พฤติกรรมการโกหก และความดันโลหิต เป็นต้น พฤติกรรมประเภทนี้เรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล

2) พฤติกรรมภายใน คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล โดยรู้สึกตัวหรือไม่รู้สึกตัวก็ตาม เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นไม่สามารถทำการสังเกตโดยตรงได้ถ้าหากว่าบุคคลนั้นไม่แสดงพฤติกรรมภายนอกออกมาให้ผู้อื่นเห็น เช่น ความคิด จินตนาการ กลัวหิว หนาว เป็นต้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมจึงแบ่งออกเป็น พฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมที่ผู้อื่นสามารถสังเกตเห็นได้หรือสามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงผ่านประสาทสัมผัสหรือเครื่องมือในการช่วยสังเกต และพฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลเป็นสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้โดยตรงอาจต้องมีสิ่งกระตุ้นเพื่อให้บุคคลเกิดการแสดงออกในการตอบสนองต่อสถานการณ์

2.1.3 องค์ประกอบของพฤติกรรม

การสร้างพฤติกรรมใหม่หรือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจะเกิดขึ้น เมื่อทุกคนมีโอกาสในการศึกษาหาความรู้ แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการปฏิบัติ สวัสดิปรีชา ชรรณวัฒน์นิมล (2543: 57-58) ได้สรุปองค์ประกอบของพฤติกรรม ไว้ดังนี้

1) ความรู้ ที่มนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจำเป็นจะต้องมีความรู้ โดยใช้กระบวนการทางการศึกษาเมื่อบุคคลมีความรู้ในเรื่องนั้นอย่างแท้จริงแล้ว ก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้ถูกต้องและเหมาะสมได้ด้วยตนเอง

2) ทักษะคิด เมื่อบุคคลมีความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งดีก็จะมีความรู้สึกริเริ่มคิดและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม เป็นเหตุจูงใจให้สามารถปฏิบัติตนก่อให้เกิดประโยชน์ในทางที่ดีและออกจากแวงแห่งความเชื่อและการปฏิบัติที่ผิด

3) การปฏิบัติ เมื่อความรู้และทัศนคติของบุคคลเปลี่ยนแปลงไป เนื่องมาจากการรู้เหตุและผล และศรัทธาในแนวคิดใหม่ ก็จะช่วยให้บุคคลสามารถปฏิบัติตน เปลี่ยนการปฏิบัติจากค่านิยมที่ไม่ถูกต้องให้กลับมาถูกต้องได้

ดังนั้น ในการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของพฤติกรรม ซึ่งประกอบไปด้วยความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติกล่าวคือ เมื่อบุคคลมีความรู้ที่ถูกต้องก็จะมีความคิดที่ดีในการที่จะปฏิบัติให้ถูกต้อง

2.1.4 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล พัฒน์ สุจ้านงค์ (2522: 80-82) ได้อธิบายว่าประกอบไปด้วย 10 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่

1) กลุ่มสังคม ได้แก่ กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มเพื่อนโรงเรียน กลุ่มเพื่อนร่วมงาน หรือกลุ่มเพื่อนที่รวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

2) บุคคลที่เป็นแบบอย่าง ได้แก่ พ่อแม่ พี่น้อง ครู ทหาร หรือผู้มีชื่อเสียงในสังคม เป็นต้น

3) สถานภาพ อาจจะเป็นสถานภาพที่สังคมกำหนดให้ เช่น เพศ อายุศาสนา หรืออาจเป็นสถานภาพที่บุคคลนั้นหามาได้ด้วยตัวเอง เช่น ยศตำแหน่ง เป็นต้น

4) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เช่น การสื่อสาร การคมนาคม ที่ทำให้บุคคลที่อยู่ต่างสถานที่สามารถสื่อสารถึงกันได้มากขึ้น

5) กฎหมาย กล่าวคือ พฤติกรรมบางอย่างของบุคคลจะถูกควบคุมด้วยกฎหมาย

6) ศาสนา ในแต่ละศาสนาจะมีกฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติและข้อห้ามที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย

7) ขนบธรรมเนียมความเชื่อต่าง ๆ ที่เป็นแนวทางให้บุคคลปฏิบัติ

8) สิ่งแวดล้อมที่บุคคลอยู่แตกต่างกันมีผลให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

9) ทัศนคติ เป็นสิ่งที่อยู่ภายในซึ่งมีอิทธิพลต่อการแสดงออกของบุคคล

10) การเรียนรู้ ในทางจิตวิทยาถือว่าพฤติกรรมส่วนมากของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้ และการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

ชูลา จิตพิทักษ์ (2526 : 58-71) อธิบายไว้ว่า สิ่งที่กำหนดพฤติกรรม ของมนุษย์สามารถ แยกออกได้ 2 ประเภท ได้แก่

1) ลักษณะนิสัยส่วนตัว ได้แก่

1.1 ความเชื่อ หมายถึง การที่บุคคลคิดอะไรได้ในแง่ของข้อเท็จจริง ซึ่งไม่จำเป็นต้องถูกต้องหรือผิดเสมอไป ความเชื่ออาจจะมีที่มาโดยการบอกเล่า การอ่าน รวมถึงการคิดได้เอง

1.2 ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่ยึดถือประจำใจ ที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก

1.3 ทักษะคติ หมายถึง ความคิดหรือสิ่งที่กำหนดว่าบุคคลจะทำอะไรถ้าตกอยู่ในสถานการณ์นั้น ๆ

2) กระบวนการอื่น ๆ ทางสังคม ได้แก่

2.1 สิ่งกระตุ้นพฤติกรรม และความเข้มข้นของสิ่งกระตุ้นพฤติกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยภายในตัวบุคคล และปัจจัยจากภายนอก เช่น ข่าวสาร เป็นต้น

2.2 สถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่เป็นบุคคล ซึ่งเป็นสถานะที่บุคคลกำลังจะมีพฤติกรรม

อย่างไรก็ตาม วรุण्या ทองกลม (2550 : 28) ได้ทำการรวบรวมแนวคิดของนักวิชาการที่อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมไว้ 6 แนวคิด ดังนี้

1) แนวคิดนักจิตวิเคราะห์ (Psychodynamic model) ฟรอยด์ อธิบายสาเหตุของพฤติกรรมว่าเกิดจากสัญชาตญาณเป็นแรงขับให้แสดงพฤติกรรมว่าเกิดจากสัญชาตญาณเป็นแรงขับให้แสดงพฤติกรรม โดยสัญชาตญาณชีวิตจะผลักดันให้แสดงพฤติกรรมที่แสวงหาความสุข ความสบาย และหลบเลี่ยงความทุกข์ ส่วนสัญชาตญาณความตายจะผลักดันให้แสดงพฤติกรรมก้าวร้าว ทำลายสิ่งของ ทำลายบุคคลอื่นรวมทั้งตนเองด้วย

2) แนวคิดนักสรีระจิตวิทยา (Psychophysiological model) อธิบายว่าพฤติกรรมภายนอก เช่นการพูด การเดิน เป็นผลจากการทำงานของสรีระทางร่างกายอันได้แก่ระบบประสาทระบบกล่อมเนื้อ ต่อมมีท่อ ต่อมไร้ท่อ เป็นต้น

3) แนวคิดของนักปัญญานิยม (Cognitive model) อธิบายว่าพฤติกรรมภายนอกมีสาเหตุมาจากพฤติกรรมทางปัญญา คือการรับรู้ความรู้ความเข้าใจ ความคิดที่มีเหตุผล ความเชื่อ ค่านิยม กล่าวคือคนเราจะมีการรับรู้สิ่งแวดล้อมโดยใช้พฤติกรรมทางปัญญาคิด แล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

4) แนวคิดของนักมานุษยวิทยา (The humanistic model) อธิบายว่ามนุษย์เกิดขึ้นมาพร้อมกับแรงจิตใจที่พร้อมจะพัฒนาศักยภาพของตนเอง มาสโลว์ จึงมีแนวคิดว่าพฤติกรรมเกิดจากแรงจิตใจ 5 ประการ ได้แก่

- 4.1 ความต้องการทางสรีระ
- 4.2 ความต้องการด้านสวัสดิภาพ
- 4.3 ความต้องการความรัก
- 4.4 ความต้องการความนิยมนับถือในตนเอง
- 4.5 ความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

5) แนวคิดของพฤติกรรมนิยม (The behavioristic model) อธิบายว่าพฤติกรรมมนุษย์ทุกเพศทุกวัยเกิดจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับเงื่อนไข (ได้แก่ เงื่อนไขเสริมแรงและเงื่อนไขการลงโทษ) ดังนั้นถ้าเกิดการเรียนรู้ว่าแสดงพฤติกรรมหนึ่งแล้วจะได้เงื่อนไขเสริมแรง มนุษย์จะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีก แต่ถ้ารู้ว่าแสดงพฤติกรรมแล้วได้รับการลงโทษก็จะยุติการแสดงพฤติกรรมนั้น

6) แนวคิดทางพุทธศาสนา โดยแนวคิดนี้อธิบายว่าพฤติกรรมมีสาเหตุมาจากปัญหาซึ่งมี 3 ประเภท คือ

- 6.1 กามตัณหา เช่น ลาภ ยศ สรรเสริญ เป็นต้น
- 6.2 ภวตัณหา เช่น ความอยากเป็น โน้นเป็นนี่ เป็นต้น
- 6.3 วิภวตัณหา เช่น ความไม่อยากเป็น โน้นเป็นนี่ เป็นต้น

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ กลุ่มสังคม บุคคลที่เป็นแบบอย่าง สถานภาพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ภูมิศาสตร์ ศาสนา ขนบธรรมเนียม ความเชื่อต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม ทักษะคิดและการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าปัจจัยใดจะส่งอิทธิพลมากหรือน้อยกว่า โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัยดังกล่าวมาปรับประยุกต์ใช้ในการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน โดยปัจจัยดังกล่าว คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน เป็นต้น

2.1.5 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ได้มีนักพฤติกรรมศาสตร์และนักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ได้สร้างแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ไว้อย่างมากมาย ในแต่ละแนวคิดและในแต่ละทฤษฎีนั้นมีความแตกต่างกันออกไป โดยขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย คือ ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ของ เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Boom, 1971: 271-273) มีดังนี้

ทฤษฎีของ เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Boom)

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Boom, 1971: 271-273) กล่าวถึงพฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำ อาจสังเกตเห็นได้ หรือไม่ได้ และองค์ประกอบของพฤติกรรมองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1) พฤติกรรมด้านความรู้และความคิด (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นตอนของความสามารถด้านความรู้ การใช้ความคิดและพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และการแสดงพฤติกรรมทางความรู้ออกมา สรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านนี้บอกให้ทราบว่า ใครรู้หรือไม่รู้มากน้อยเพียงใด จำแนกไว้ตามลำดับ 6 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ความรู้ (Knowledge) ความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยประสบมา โดยเรื่องราวนั้นอาจได้มาจากที่ใดก็ได้

1.2 ความเข้าใจ (Comprehension) เป็นขั้นตอนต่อจากความรู้ เมื่อรู้ก็สามารถแปลความหมาย หรือคาดหมายได้ หรือขยายความนั้นตามแนวใหม่ ทักษะใหม่ เพื่อให้กว้างไกลไปจากข้อเท็จจริง

1.3 การนำความรู้ไปใช้ (Application) การที่บุคคลสามารถนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตนมีอยู่เดิมไปแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ของเรื่องนั้นได้

1.4 การวิเคราะห์ (Analysis) ความสามารถนำเอาหลักกฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่าง ๆ ของเรื่องที่มีประสบการณ์ หรือรู้แล้วไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นขั้นที่สามารถรวมส่วนย่อย ๆ เข้าเป็นส่วนรวมใหม่โดยการปรับปรุงให้ดีขึ้น

1.6 การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นที่บุคคลสามารถตัดสินใจโดยอาศัยเกณฑ์และมาตรฐานที่วางไว้

2) พฤติกรรมด้านทัศนคติ ค่านิยม ความรู้สึกชอบ (Affective Domain) พฤติกรรมด้านนี้หมายถึง ความรู้สึก ความชอบ ความสนใจ ค่านิยมต่าง ๆ การรับการเปลี่ยนค่านิยมเป็นพฤติกรรมที่

ยากต่อการมองเห็นหรือเข้าใจ เพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของคน ซึ่งต้องใช้เครื่องมือพิเศษในการจัดการ พฤติกรรมด้านนี้ แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการรับรู้หรือการให้ความสนใจ (Receiving or Attending) เป็นขั้นที่แสดงว่าบุคคลนั้นได้ถูกกระตุ้นให้รับทราบว่ามีเหตุการณ์ หรือสิ่งเร้าบางอย่างปรากฏอยู่ และบุคคลนั้นให้ความสนใจต่อสิ่งเร้า นั้น ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้

2.1.1 ความตระหนัก (Awareness) คือ การได้ถูกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ

2.1.2 ความยินดีหรือเต็มใจที่จะรับ (Willingness to Receive) คือ เกิดความพึงพอใจที่จะรับสิ่งที่มากระตุ้นความรู้สึกเอาไว้

2.1.3 การเลือกรับหรือเลือกให้ความสนใจ (Controlled or Selected Attention) เป็นขั้นที่บุคคลรับ หรือเลือกให้ความสนใจเฉพาะสิ่งที่ชอบ หรือนำความพึงพอใจมาให้

2.2 ขั้นการตอบสนอง (Responding) เป็นพฤติกรรมที่พัฒนาต่อจากขั้นรับรู้ กล่าวคือ เมื่อเกิดการรับรู้แล้ว บุคคลจะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

2.2.1 การยินยอมในการตอบสนอง (Acquiescence in Responding) เป็นการกระทำเพราะความเชื่อฟัง หรือคล้อยตาม หรือทำตามคำแนะนำ โดยมีความรู้สึกต่อต้านน้อย

2.2.2 ความพอใจที่จะตอบสนอง (Willingness to Respond) เป็นการสมัครใจในการที่จะทำ โดยมิได้เกิดจากความเกรงกลัว

2.2.3 ความพอใจในการตอบสนอง (Satisfaction in Respond) เป็นการปฏิบัติเพื่อตอบสนองที่ประกอบไปด้วยอารมณ์ หรือความพึงพอใจ ความยินดี ความสนุกสนาน

2.3 ขั้นการสร้างคุณค่าหรือการเกิดค่านิยม (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลมองเห็นคุณค่าของวัตถุ ปรากฏการณ์ และพฤติกรรมด้วยตัวเอง ซึ่งรวมถึงการออกกฎเกณฑ์ทางสังคมมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออก มีลักษณะคงเส้นคงวาซึ่งเป็นคุณลักษณะของความเชื่อ หรือทัศนคติที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคล หรือการตอบสนองจะเป็นไปตามค่านิยมที่เขายึดถือ การเกิดค่านิยม แยกออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

2.3.1 การยอมรับค่านิยม (Acceptance of a value) การที่บุคคลเห็นด้วยและยอมรับในความเชื่อ ทัศนคติ หรือค่านิยมด้วยการกระทำอย่างคงเส้นคงวา

2.3.2 ความชอบในค่านิยม (Preference of value) เป็น

ความรู้สึกที่แสดงถึงความนิยมในค่านิยมด้วยการแสดงความต้องการ และการยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขายอมรับค่านิยม

2.3.3 การยึดมั่นในค่านิยม (Commitment) บุคคลจะแสดงอย่างชัดเจนว่ายึดถือฐานนิยมสิ่งใด มีแรงจูงใจที่จะแสดงออกถึงการสนับสนุนช่วยเหลือ ทำด้วยความศรัทธา และเชื่อมั่น ตลอดจนปฏิเสธที่จะกระทำสิ่งที่ขัดแย้งกับความเชื่อมั่น

2.4 การจัดระบบคุณค่า (Organization) พฤติกรรมในขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลมีค่านิยมหลายอย่าง บุคคลจึงต้องพิจารณาความสัมพันธ์ของค่านิยมเหล่านั้น โดยจัดลำดับความสำคัญของค่านิยมเป็นการจัดระบบค่านิยม และพัฒนาระบบไปทีละน้อยจนอาจกลายเป็นค่านิยมใหม่ขึ้นมา การจัดระบบคุณค่า แบ่งเป็นส่วนประกอบ 2 ส่วน ดังนี้

2.4.1 การสร้างแนวความคิดเกี่ยวกับค่านิยม (Conceptualization) บุคคลจะสามารถมองเห็นว่า สิ่งที่เขาสร้างค่านิยมใหม่นี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่เขาถืออยู่เดิม หรือที่กำลังจะมีต่อไปอย่างไรบ้าง การเกิดแนวความคิดนี้อาจจะออกมาในลักษณะที่เป็นนามธรรม ออกมาในรูปสัญลักษณ์ก็ได้

2.4.2 การจัดระบบของค่านิยม (Organization of Value System) ในขั้นนี้บุคคลจะนำเอาค่านิยมต่าง ๆ ที่เขามีอยู่มาจัดระบบ อาจจะเป็นการเรียงลำดับโดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของค่านิยมเหล่านั้น ซึ่งจะเป็นที่มาของการกำหนดปรัชญาของชีวิตของบุคคลนั้นหรืออาจจะออกมาในรูปการสังเคราะห์ค่านิยมต่าง ๆ และจากการสังเคราะห์นี้บุคคลนั้นจะได้ค่านิยมใหม่สำหรับตนเองขึ้นมา

2.5 การแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a Value or Value Complex) พฤติกรรมในขั้นนี้เป็นการพัฒนาถึงขั้นของการประพฤติของบุคคลตามระบบค่านิยมที่เขายึดถือ มีการแสดงออกมาในรูปแบบที่คงเส้นคงวา และเป็นไปโดยอัตโนมัติโดยไม่ได้มีอารมณ์มาเกี่ยวข้องแบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

2.5.1 การวางหลักทั่วไป (Generalized Set) คือ การแสดงออก ซึ่งความแน่นอนของความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมที่ตนมี

2.5.2 การแสดงลักษณะ (Characterization) เป็นพฤติกรรมขั้นสูงสุดของพฤติกรรมด้าน Affective Domain ที่แสดงออกให้เห็นถึง สังเกตได้โดยบุคคลอื่น การแสดงลักษณะนี้ค่อนข้างจะถาวร ซึ่งสืบเนื่องมาจากค่านิยมที่บุคคลนั้นยึดมั่นอยู่ พฤติกรรมในขั้นนี้อาจแสดงให้เห็น โดยบุคคลสร้างปรัชญาชีวิตของตนเอง การคิดเกณฑ์ในการปฏิบัติตนอาจจะพิจารณาถึงเหตุผลทางด้านจริยธรรมและหลักประชาธิปไตย เป็นต้น

3) พฤติกรรมด้านปฏิกริยา (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางร่างกาย ซึ่งรวมทั้งการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกและสังเกตได้ พฤติกรรมด้านนี้เมื่อแสดงออกสามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมด้านนี้ต้องอาศัยระยะเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน

จากการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ กลุ่มสังคมบุคคลที่เป็นแบบอย่าง สถานภาพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กฎหมาย ศาสนาขนบธรรมเนียม ความเชื่อต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม ทัศนคติและการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าปัจจัยใดจะส่งอิทธิพลมากหรือน้อยกว่า โดยในการศึกษารุ่นนี้ผู้วิจัยได้นำเอาปัจจัยดังกล่าวมาปรับประยุกต์ใช้ในการศึกษา โดยปัจจัยดังกล่าวคือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน เป็นต้น

2.1.6 การวัดพฤติกรรม

พฤติกรรมของบุคคลแบ่งได้เป็นพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน การศึกษาพฤติกรรมภายนอกสามารถศึกษาได้โดยการสังเกต แต่การศึกษาพฤติกรรมภายในไม่สามารถสังเกตได้จะต้องใช้วิธีทางอ้อม ดังนั้นการวัดพฤติกรรมจำเป็นต้องใช้เครื่องมืออื่นมาประกอบการสังเกต ได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบประเมินค่า (Rating Scale) เป็นต้น ซึ่งแบบตรวจสอบรายการจะเป็นมาตรฐานบันทึกข้อมูลที่สังเกตได้ ส่วนแบบประเมินถ้าจะเป็นเกณฑ์ตัดสินของพฤติกรรมหรือผลงานนั้น (สวัสปรียา ธรรมวัฒน์วิมล, 2543 : 58)

สมจิตต์ สุพรรณทนต์ (2531) ได้กล่าวถึงการวัดพฤติกรรมว่ามี 2 วิธี คือ

1) การวัดพฤติกรรมทางตรง

1.1 การสังเกตแบบไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ตัว (Direct Observation) เช่น ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในห้องเรียน โดยครูบอกแก่นักเรียนว่าครูสังเกตดูว่าใครทำกิจกรรมอะไรในห้องเรียน การสังเกตแบบนี้อาจทำให้บางคนไม่แสดงพฤติกรรมที่แท้จริงออกมา

1.2 การสังเกตแบบธรรมชาติ (Naturalistic Observation) เป็นการสังเกตพฤติกรรมแบบที่ไม่ให้ผู้ถูกสังเกตรู้ว่ากำลังถูกสังเกตพฤติกรรมอยู่ การสังเกตแบบนี้จะทำให้ได้พฤติกรรมที่แท้จริงมาก และจะสามารถนำผลที่ได้ไปอธิบายพฤติกรรมอื่นที่มีความใกล้เคียงกันได้ ข้อจำกัดของวิธีนี้คือระยะเวลาซึ่งต้องใช้เวลานานมากจึงจะสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการได้

2) การวัดพฤติกรรมทางอ้อม

2.1 การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้ศึกษาใช้การซักถามข้อมูลจากบุคคล แบ่งเป็นการสัมภาษณ์ทางตรง โดยผู้สัมภาษณ์ทำการซักถามข้อมูลผู้ถูกสัมภาษณ์เป็นเรื่องเรื่อง ตามที่ได้กำหนดไว้ และการสัมภาษณ์ทางอ้อม โดยผู้ถูกสัมภาษณ์จะไม่ทราบว่าผู้สัมภาษณ์ต้องการอะไร ผู้สัมภาษณ์จะพูดไปเรื่อยๆ โดยจะสอดแทรกเรื่องที่จะสัมภาษณ์เมื่อมีโอกาส ข้อจำกัดของวิธีนี้ก็คือผู้ถูกสัมภาษณ์จะปกปิดในเรื่องที่ไม่ต้องการให้เปิดเผย

2.2 การใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก ในผู้ที่อ่านออกเขียนได้ และสอบถามกับบุคคลที่อยู่ห่างไกลหรือกระจัดกระจายมากนอกจากนี้ยังสามารถสอบถามพฤติกรรมในอดีตหรือทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตข้อดีของวิธีนี้ก็คือ ผู้สัมภาษณ์อาจได้ข้อมูลพฤติกรรมที่ปกปิดหรือพฤติกรรมที่ไม่ยอมแสดงให้บุคคลอื่นได้ทราบและสามารถนำมาใช้ในเวลาใดก็ได้

2.3 การทดลอง เป็นวิธีการศึกษาพฤติกรรม โดยผู้ถูกศึกษาจะอยู่ในสภาพควบคุมตามที่ผู้ศึกษาต้องการ ข้อจำกัดของวิธีนี้ก็คือในสภาพที่แท้จริง การควบคุมจะทำได้ในห้องทดลอง แต่ในการศึกษาพฤติกรรมของคนในชุมชน การควบคุมตัวแปรต่าง ๆ เป็นไปได้้น้อยมากในขณะที่การทดลองในห้องปฏิบัติการจะทำให้ได้ข้อมูลที่จำกัดและอาจไม่ตรงกับความเป็นจริงแต่วิธีนี้มีประโยชน์มากสำหรับการศึกษาพฤติกรรมของบุคคลทางด้านการแพทย์

2.4 การทำบันทึก ทำให้ทราบพฤติกรรมของบุคคล โดยให้แต่ละบุคคลทำบันทึกพฤติกรรมของตนเอง อาจเป็นบันทึกประจำวันหรือ เป็นบันทึกศึกษาพฤติกรรมแต่ละประเภท เช่น พฤติกรรมการกิน พฤติกรรมการทำงาน พฤติกรรมทางสุขภาพและพฤติกรรมทางสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ดังนั้นการวัดพฤติกรรมสามารถทำการวัดได้ทั้งทางตรงและทางอ้อมการวัดพฤติกรรมทางตรงต้องใช้เวลาในการสังเกตพฤติกรรมที่ต้องการ ส่วนการวัดพฤติกรรมทางอ้อม ได้แก่ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การทดลองและการทำบันทึก โดยเฉพาะ การใช้แบบสอบถามเป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสามารถสอบถามพฤติกรรมในอดีตหรือทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตได้อีกทางหนึ่ง

กล่าวโดยสรุปคือ พฤติกรรมเป็นการกระทำของบุคคลที่แสดงออกมา เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งคือสิ่งกระตุ้น โดยมีความรู้ ทัศนคติและปัจจัยอื่น ๆ เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงออกมา ประเภทของพฤติกรรมแบ่งออกเป็นพฤติกรรมภายนอกหรือพฤติกรรมที่ผู้อื่นจะสามารถสังเกตได้โดยตรง และพฤติกรรมภายในหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ในการสร้างหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของพฤติกรรม

ประกอบไปด้วยความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่ กลุ่มสังคม บุคคลที่เป็นแบบอย่าง สถานภาพ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กฎหมาย ศาสนา ขนบธรรมเนียมความเชื่อต่าง ๆ สิ่งแวดล้อม ทักษะและการเรียนรู้ การวัดพฤติกรรมสามารถทำการวัดได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การวัดพฤติกรรมทางอ้อม ได้แก่ การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การทดลองและการทำบันทึก โดยเฉพาะการใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการที่เหมาะสมสำหรับศึกษาพฤติกรรมของบุคคลเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังสามารถสอบถามพฤติกรรมในอดีตหรือทราบแนวโน้มพฤติกรรมในอนาคตได้อีกทางหนึ่ง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำความรู้ดังกล่าวมาประยุกต์ให้สอดคล้องกับหัวข้อที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านในชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยได้ประยุกต์แบบมาตรวัดของลิเคอร์ทมาใช้ในการวัดพฤติกรรม กำหนดมาตรวัดให้แต่ละข้อความให้เป็น 5 มาตรวัด ได้แก่ ปฏิบัติทุกครั้ง ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติน้อยครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร

การรับรู้ ความรู้และพฤติกรรมเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกัน การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมในเรื่องใดก็ตามส่วนหนึ่งมาจากการรับรู้และการมีความรู้ในเรื่องนั้นด้วย ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมจำเป็นต้องทำความเข้าใจใน ส่วนประกอบย่อยที่จะเป็นตัวกำหนดให้เกิดพฤติกรรมก่อน การรับรู้ข่าวสารจึงเป็นการแปลหรือตีความที่ได้จากการสัมผัส ซึ่งถือได้ว่าเป็นการรับรู้อย่างหนึ่งเมื่อมีการรับรู้และตีความแล้ว ผู้รับรู้ก็สามารถเข้าใจในสิ่งนั้น ๆ โดยในการตีความจะอาศัยประสบการณ์เดิมของตนเองที่ผ่านมาเป็นส่วนช่วยในการตีความเพื่อแปลข่าวสารหรือข้อมูลที่ได้รับมา

2.2.1 ความหมายของการรับรู้

โรเบิร์ต เอ. แบริอน (Baron อ่างในกมลรัตน์ ลำสุวงษ์, 2537: 224) ให้ความหมายว่าการรับรู้เป็นกระบวนการที่เรารู้จักและเข้าใจบุคคลที่อยู่รอบตัวเรา โดยการที่บุคคลเกี่ยวข้องกับหรือมีการกระทำระหว่างกันย่อมจะต้องมีความสื่อความหมายกัน เมื่อมีการสื่อความหมายจากผู้ส่งก็จะมีปฏิกิริยาย้อนกลับจากผู้รับ อาจจะเป็นไปในทางบวก คือ เกิดความพึงพอใจ หรืออาจจะเป็นไปในทางลบก็ได้ คือ เกิดความไม่พึงพอใจ ซึ่งอาจจะมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวหรือถอยหนีก็ได้

ลินกรีนและแฮร์วี (Lindgren and Harvey, 1981: 292) ให้ความหมายของการรับรู้ว่าการรับรู้คือ การตอบสนองโดยการแสดงออก ซึ่งเป็นผลมาจากสัมผัสและในการแสดงออกนั้นต้องใช้ความรู้ ความสามารถในการแปลความหมายจากสัมผัสนั้น

เดโช สนวนานนท์ (2518: 52) กล่าวว่า การรับรู้ หมายถึง การที่ร่างกายรับสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่มาเราประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งแล้วทำให้ร่างกายตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้น ๆ ออกมา

ประนอม สโรชมาน (2520: 52) ให้ความหมายของการรับรู้ว่าเป็นการแปลหรือตีความการรับรู้สิ่งที่ได้ออกมาเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมายหรือที่เรารู้จัก เราเข้าใจ

ไพบูลย์ เทวรักษ์ (2523: 2) กล่าวว่า การรับรู้คือ กระบวนการตีความสิ่งเร้าจากการรับสัมผัสต่าง ๆ ทั้งนี้ต้องอาศัยประสบการณ์เดิม หรือการเรียนรู้หรือความคิด

สุรางค์ จันทร์เอม (2524: 107) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ไว้เป็นข้อๆดังนี้

- 1) การรับรู้ คือการจัดระบบการอบรมและตีความหมายจากการรับสัมผัส
- 2) การรับรู้ คือขบวนการที่มีสิ่งมีชีวิตหลักเอาเรื่องต่าง ๆ โดยอาศัยอวัยวะรับสัมผัสเป็นสื่อกลาง
- 3) การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่เกิดขึ้นอยู่ระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองต่อสิ่งเร้า

จิตรรา วุฒิสัทธาภักดิ์(2535:37) ได้ให้ความหมายของการรับรู้ว่าการรับรู้ขึ้นเกิดจากการที่เราสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัวเราและจากการรับรู้เองที่เราได้สร้างความรู้เกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของเราขึ้นมา ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการทำงานของระบบประสาทสัมผัสและประสบการณ์ต่าง ๆ ในอดีตและสภาพความสนใจของแต่ละคนที่แตกต่างกัน ซึ่งรวมเรียกว่า กระบวนการรับรู้

มนัสนันท์ มีครุฑ (อ้างใน วัธนีย์ วาสิกะสินและคณะ,2541: 108) ให้ความหมายว่าการรับรู้เป็นศัพท์ทางจิตวิทยา การรับรู้เป็นกระบวนการทำความเข้าใจของบุคคลหนึ่งต่อบุคคลหนึ่งหรือสิ่งที่อยู่รอบตัวบุคคลนั้น เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับสิ่งต่าง ๆ และพฤติกรรมที่จะแสดงออกต่อผู้อื่น

จากความหมายของการรับรู้ที่นักวิชาการในสาขาต่าง ๆ ได้ให้ความหมายไว้ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง การได้รับข้อมูลข่าวสาร รายละเอียดต่าง ๆ จากสิ่งเร้า เป็นกระบวนการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ภายนอกและภายในตัวเราเอง โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ประการเดิมในการตีความและแปลความสิ่งเร้านั้น

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน หมายถึง การได้รับทราบข่าวสารรวมทั้งแหล่งข่าวสารและจำนวนความถี่ที่ได้รับข่าวสาร การอนุรักษ์ป่าชายเลนจากทางสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

2.2.2 กระบวนการรับรู้

จำเนียร ช่วง โชติและคณะ(2515:4) กล่าวว่า กระบวนการรับรู้จะต้องประกอบด้วย

- 1) อาการสัมผัส หมายถึง การที่อวัยวะรับสิ่งเร้าที่ผ่านเข้ามากระทบกับอวัยวะรับสัมผัสต่าง ๆ เพื่อให้บุคคลรับรู้และสถานะแวดล้อมปรับตัว
- 2) การแปลความหมายจากอาการสัมผัส คือ ส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การแปลความนั้นถูกต้องเพียงใด ซึ่งต้องอาศัยสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด การสังเกต การตั้งใจ ความสนใจ และคุณภาพจิตใจของบุคคลในขณะนั้น
- 3) การใช้ความรู้เดิม หรือประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อช่วยแปลความหมาย ได้แก่ ความคิด ความรู้และการกระทำที่ได้เคยปรากฏแก่ผู้นั้นมาแล้วในอดีต ความรู้เดิมและประสบการณ์เดิมมีความสำคัญมากในการแปลความหมาย และในการแปลความหมายให้ดีต้องมีคุณลักษณะดังนี้ คือ มีความรู้ที่แน่นอน ถูกต้อง ชัดเจน และต้องมีปริมาณมาก หมายถึงมีความรู้หลายหลายๆ อย่างจึงจะช่วยแปลความหมายได้สะดวก

2.2.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

สถิต วงศ์สุวรรณค์ (2527: 79) ได้แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

- 1) ลักษณะของผู้รับรู้ การที่บุคคลเลือกรับรู้เรื่องใดก่อนหลัง มากน้อยอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้รับรู้ ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้รับรู้แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1.1 ด้านกายภาพ เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ ระดับการศึกษา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรับรู้ ทำให้การรับรู้ต่างกันออกไป เรายังพิจารณาอวัยวะรับสัมผัสต่าง ๆ ปกติหรือไม่ ถ้าไม่ปกติก็มีส่วนทำให้การรับรู้ผิดไป การรับรู้สามารถจะทำให้มีคุณภาพดีขึ้นได้ ถ้าใช้อวัยวะสัมผัสหลายชนิดช่วยกัน เช่น ใช้ลิ้นกับจมูกร่วมกันในการรับรู้รส หรือใช้ตาและหูสัมผัสเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันทำให้สามารถแปลความหมายนั้นได้ถูกต้องขึ้น

1.2 ด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านจิตวิทยาของคนที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้มีหลายประการ เช่น ความจำ ความพร้อม สติปัญญา การสังเกตพิจารณาความสนใจ ตั้งใจ ทักษะ ค่านิยม และอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลจากการเรียนรู้เดิม

- 2) ลักษณะของสิ่งเร้า คุณสมบัติของสิ่งเร้าเป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้คนเราเกิดความ

สนใจที่จะรับรู้ หรือทำให้การรับรู้ของคนเรากลายเคลื่อนไปจากความเป็นจริง ได้แก่ ความใกล้ชิดของสิ่งเร้า ความคล้ายคลึงกันของสิ่งเร้า ความต่อเนื่องกันของสิ่งเร้า และสภาพพื้นฐานของการรับรู้

2.2.4 การรับรู้ข่าวสาร

ในการแสวงหาข่าวหรือเปิดรับสื่อของมนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการเพราะสื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยการตัดสินใจเลือกรับสื่อ นั้นจะขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของตน โดยมีกระบวนการเลือกสรรในการรับรู้ข่าวสารของผู้รับสารเองเป็นตัวกำหนด ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ ความต้องการ และตามความรู้สึกลึกซึ้งที่นึกคิดที่ไม่เหมือนกัน

การรับรู้ข่าวสารของบุคคลสามารถรับข่าวสารได้จาก 2 ช่องทางการสื่อสาร (Roger and Shoemaker, 1971: 252 อ้างถึงใน จิราพร จักรไพวงศ์, 2529: 34) คือ

1) ช่องทางการสื่อสารมวลชน (Mass Media Channels) เป็นการถ่ายทอดข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ โทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งแหล่งข่าวอาจเป็นบุคคลเดียวหรือสองคน หรือมากกว่านั้นก็ได้ โดยที่บุคคลเหล่านั้นส่งข่าวสารไปยังผู้ฟัง ผู้ชมจำนวนมาก ๆ นอกจากนั้นสื่อมวลชนสามารถนำข่าวสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว

2) ช่องทางการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Channels) เป็นการถ่ายทอดข่าวสารระหว่างบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ สื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารและความรู้ต่าง ๆ ให้ถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ระเด่น หัสดี, 2536: 32) ซึ่งการได้รับข่าวสารของบุคคลจากสื่อต่าง ๆ จะทำให้ภาวะจิตใจในตัวบุคคลเปลี่ยนแปลงจนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางด้านความรู้และทำให้เกิดการยอมรับในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับค่านิยมที่บุคคลนั้นมีอยู่และมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก ค่านิยมและองค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2536: 125) การเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวข้างต้นย่อมทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพฤติกรรมในที่สุด อย่างไรก็ตามปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ได้แก่ ผู้สื่อสารหรือผู้ส่งสาร (Sender) ข่าวสารหรือสาระเรื่องราวต่าง ๆ (Message) ช่องทาง (Channel) และผู้รับสาร (Receiver) ซึ่งเป็นองค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร (วิรัช อภิรัตน์กุล, 2538: 159)

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน โดยทำการศึกษาจากสื่อในแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เอกสารวารสาร นิตยสาร เจ้าหน้าที่ของรัฐ การสนทนากับบุคคลอื่น ๆ และอินเทอร์เน็ต

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

2.3.1 ความหมายของความรู้

ความรู้ (Knowledge) ตามความหมายของพจนานุกรมของเว็บสเตอร์ (The Lexicon Webster Dictionary) หมายถึง สิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และโครงสร้างที่เกิดขึ้นจากการศึกษาหรือการค้นหา หรือเป็นความรู้ลึกที่เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของหรือบุคคลซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์หรือจากรายงาน การรับรู้ ข้อเท็จจริง เหล่านี้ต้องอาศัยเวลาและชัดเจน

Benjamin S. Bloom, (1971: 271) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะหรือสิ่งทั่วไป ระลึกวิธีการ กระบวนการหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเน้นความจำ

Carter V. Good (1973: 325) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง ข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ รายละเอียดต่าง ๆ ที่บุคคลได้รับและรวบรวมสะสมไว้ในรูปของประสบการณ์ สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ได้

อนันต์ ศรีโสภาค (2525: 14-15) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง ส่วนหนึ่งของความสามารถทางพุทธิปัญญา ประกอบด้วยความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

ชวาน แพร์ตกุล (2526: 201) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง การแสดงสุขภาพของสมองทางด้านความจำ โดยใช้วิธีให้ระลึกออกมาเป็นหลัก

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526: 10) ได้ให้ความหมายของความรู้ไว้ว่า หมายถึง พฤติกรรมขั้นต้นซึ่งผู้เรียนเพียงแต่จำได้ โดยการนึกได้มองเห็น หรือได้ยิน ซึ่งได้แก่ความรู้เกี่ยวกับความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหา มาตรฐาน เป็นต้น

จากความหมายของความรู้ข้างต้นสรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง เรื่องราวข้อเท็จจริง และรายละเอียดรวมถึงทฤษฎีและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการสังเกต เรียนรู้ การศึกษา ค้นคว้าและการสังมจากประสบการณ์ โดยสามารถนำสิ่งเรานั้น ไปใช้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ให้ความหมายความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การรู้เรื่องราวข้อเท็จจริงและข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ ประโยชน์และการดูแลรักษาทรัพยากรป่าชายเลน ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ การศึกษา การค้นคว้าหรือเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ

2.3.2 ประเภทของความรู้

บลูมและคณะ (Bloom, et al., 1971) อ้างถึงในสวัสปริยา ธรรมวัฒน์วิมล, 2543: 45-46) ได้แบ่งความรู้ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ความรู้ในสิ่งเฉพาะ คือ ความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น

1.1 ความรู้เกี่ยวกับคำเฉพาะ ได้แก่ความหมายหรือคำจำกัดความของคำ และสัญลักษณ์ที่กำหนดขึ้นไว้

1.2 ความรู้ในข้อเท็จจริงเฉพาะ ได้แก่ความรู้และความจำในเรื่องข้อมูล บุคคล เหตุการณ์ สถานที่ เป็นต้น

2) ความรู้ในวิธีการจัดกระทำกับสิ่งที่เฉพาะ คือ ความรู้ในวิธีการที่จะจัดระบบ การศึกษา การพิจารณาปรากฏการณ์ ซึ่งสามารถจำแนกย่อยได้เป็น

2.1 ความรู้ที่เกี่ยวกับระเบียบประเพณี ได้แก่ ความรู้ที่เกี่ยวกับลักษณะ วิธีการปฏิบัติและการเสนอความคิด

2.2 ความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มและผลที่ตามมา ได้แก่ ความรู้ด้าน กระบวนการทิศทางและความเคลื่อนไหวของปรากฏการณ์ที่ขึ้นอยู่กับเวลา

2.3 ความรู้เกี่ยวกับการจำแนกและการจัดประเภท เช่น ความรู้เกี่ยวกับ ชนิดประเภทและลักษณะการจัดที่เป็นประโยชน์

2.4 ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์ เช่น ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์หรือมาตรการที่ใช้ สำหรับการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ความคิดเห็น และการปฏิบัติ

2.5 ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ เช่น ความรู้เกี่ยวกับวิธีการค้นหาความรู้เทคนิค และการดำเนินงานซึ่งเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์

3) ความรู้ที่เป็นสากลและนามธรรมในแต่ละสาขาวิชา คือ ความรู้เกี่ยวกับแนวทางที่จะ จัดการกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถจำแนกย่อยได้เป็น

3.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักการและกฎ เช่น ความรู้ที่เป็นการสรุปที่มี การอธิบายและบรรยาย

3.2 ความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง เช่น ความรู้เกี่ยวกับตัวหลักการ และการสรุปให้เป็นระบบ

นอกจากนี้อนันต์ ศรี โสภาค (2525: 15-17) ได้แบ่งความรู้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ได้แก่ ความหมายของคำต่าง ๆ และความเป็นจริงเกี่ยวกับ เวลาเหตุการณ์ บุคคล สถานที่

2) ความรู้เกี่ยวกับวิธี และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะลักษณะแบบแผน แนวโน้มและการจัดทำ การจำแนกและแบ่งประเภท กฎเกณฑ์ ระเบียบวิธีดำเนินงานของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3) ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิดและโครงสร้างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง บรรยายคุณค่าพยากรณ์ หรือตีความหมายสิ่งที่เราสังเกตเห็น และความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีและโครงสร้าง ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ประเภทของความรู้แบ่งออกเป็นความรู้ในรายละเอียดข้อเท็จจริง ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน และความรู้เกี่ยวกับหลักการและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งความรู้แต่ละประเภทมีรายละเอียดและลักษณะของการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้จำเป็นต้องพิจารณาเลือกประเภทของความรู้ที่เหมาะสมไปใช้ในสถานการณ์นั้น ๆ

2.3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้

ชม ภูมิภาค (2523: 86-94) ได้อธิบายว่า ความรู้เป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ ได้แก่

1) การจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ ได้แก่ แบบบอกเล่า และการจัดให้เห็นกับภาพกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โปสเตอร์ ภาพยนตร์ นิทรรศการ เป็นต้น นอกจากนี้การจัดให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติและมีการสัมผัสด้วยตนเอง เช่น การทำกิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมถึงการเพิ่มโอกาสและความถี่ของการเข้าร่วม

2) ตัวผู้สอนหรือผู้ให้ความรู้ ได้แก่ ความรู้ ประสบการณ์ และความน่าเชื่อถือของตัวผู้สอนที่มีต่อผู้เรียนและทัศนคติของผู้สอนที่มีต่อเนื้อหาที่สอน

3) ตัวผู้เรียน ได้แก่ ปัจจัยด้านสติปัญญา ทัศนคติต่อผู้สอน ทัศนคติต่อกิจกรรมหรือความคาดหวังในประโยชน์ที่จะได้รับจากการเรียน

ดังนั้น ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ ได้แก่ การเรียนการสอน ผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ จะส่งผลให้บุคคลมีความรู้แตกต่างกัน การวัดความรู้ สามารถกระทำได้โดยใช้เครื่องมือ ที่เรียกว่า แบบวัด (Test) ซึ่งเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่นิยมในการใช้วัดความรู้

2.3.4 ระดับความรู้

บลูมและคณะ (Bloom, et al., 1971) อ้างถึงในนิพนธ์ สุดใจ, 2538:18-19) ได้แบ่งความรู้ระดับของความรู้ออกเป็น 6 ระดับ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ระดับความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการจำ หรือระลึกได้ (Recall) ที่มีต่อปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เคยได้พบมา ได้แก่

1.1 ความรู้เฉพาะอย่าง คือ ความรู้ที่มีความเฉพาะเจาะจงและมีรายละเอียดปลีกย่อย เช่น ความรู้เกี่ยวกับศัพท์ ความรู้เกี่ยวกับความจริงในเรื่องหรือเหตุการณ์นั้น ๆ เป็นต้น

1.2 ความรู้ในวิธีการดำเนินงานกับสิ่งที่เฉพาะเจาะจง คือ ความรู้ที่เกี่ยวกับระบบหรือขั้นตอน เช่น ความรู้เรื่องระเบียบแบบแผน ประเพณี การแยกประเภทจัดหมวดหมู่ เกณฑ์กระบวนการ เป็นต้น

1.3 ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวความคิดและโครงสร้าง เช่น หลักการ ข้อสรุปทั่วไป เป็นต้น

2) ระดับความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การแสดงของพฤติกรรมเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ และสามารถแปล สรุป หรือขยายความสิ่งที่เกิดขึ้นได้ ได้แก่

2.1 การแปลความ (Translation) เป็นความสามารถในการสื่อความหมายจากภาษาหนึ่งไปสู่อีกภาษาหนึ่ง หรือรูปแบบหนึ่งไปสู่อีกรูปแบบหนึ่ง

2.2 การตีความ (Interpretation) เป็นการเอาผลจากการแปลหลาย ๆ สิ่งมาผสมกัน แล้วมาสรุปเป็นผลลัพธ์ใหม่ที่มีแง่มุมที่ต่างออกไป แต่มีความหมายคงเดิม

2.3 การขยายความ (Explanation) เป็นการขยายแนวคิดเพิ่มเติม นอกเหนือจากที่ข้อมูลมีอยู่ เพื่อให้สามารถกำหนดความหมายและคาดคะเนผลที่ตามมาได้อย่างมีเหตุผลถูกต้องตามหลักเกณฑ์

3) ระดับการนำไปใช้ (Application) หมายถึง การนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ได้เรียนรู้มา ไปแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่ไม่เคยพบมาก่อนแต่อาจมีความคล้ายคลึงกับเหตุการณ์ที่เคยพบมาได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

4) ระดับการวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การพิจารณาแยกเนื้อหาออกเป็นส่วนย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อค้นหาความจริงที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่องนั้น ได้แก่

4.1 การวิเคราะห์ความสำคัญ (Analysis Of Elements) คือ การหาว่าเรื่องนั้นมีความสำคัญอยู่ตรงไหน

4.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis Of Relation) คือ การค้นคว้าความสัมพันธ์ย่อย ๆ ระหว่างเรื่องนั้นว่ามีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร

4.3 การวิเคราะห์หลักการ (Analysis Of Organizational) คือ การพิจารณาค้นคว้าว่าโครงสร้างและระบบของวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวและการกระทำต่าง ๆ มีหลักใดเป็นสำคัญ

5) ระดับการสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมความรู้ ข้อมูลและส่วนประกอบย่อย ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ได้แก่

5.1 การสังเคราะห์ข้อความ (Production of Unique Communication) คือ การนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ มาผสมผสานกัน เพื่อให้เกิดข้อความหรือผลิตผลหรือการกระทำใหม่ที่สามารถใช้สื่อความคิดความเข้าใจระหว่างตนเองกับบุคคลอื่นได้

5.2 การสังเคราะห์แผนงาน (Production of Plan) คือ ความสามารถในการกำหนดแนวทาง การวางโครงการ หรือวางแผนต่าง ๆ ล่วงหน้าขึ้นมาใหม่ เพื่อให้การดำเนินงานของกิจการนั้นราบรื่นและบรรลุผลตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

5.3 การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ (Derivation of Set of Abstract Relation) 6) ระดับการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับ ค่านิยม ความคิด ผลงาน วิธีการ และเนื้อหา เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างโดยใช้เกณฑ์ในการตัดสินใจ ซึ่งการประเมินผลจะมีเกณฑ์ในการตัดสินใจ 2 อย่าง ได้แก่

6.1 การตัดสินใจโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือเกณฑ์ภายในเรื่อง (Judgment in Term of Internal Evidence) คือ การประเมินหรือการตัดสินใจความถูกต้องตามเนื้อเรื่องเนื้อหาวิชานั้น ๆ หรือข้อมูลที่ปรากฏอยู่

6.2 การตัดสินใจโดยอาศัยเกณฑ์ภายนอกเนื้อเรื่อง ((Judgment in Term of Internal External Criteria) คือการประเมินหรือตัดสินใจโดยใช้เกณฑ์อื่น ที่ไม่ปรากฏตามเนื้อเรื่องหรือเนื้อหาวิชานั้น ๆ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การแบ่งความรู้สามารถปรับระดับได้ โดยเรียงจากระดับง่ายไปสู่ระดับยาก ตั้งแต่ความรู้สามารถในการจดจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ จนถึงระดับการประเมินผล ในแต่ละระดับจะมีรายละเอียดความรู้และการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เรียนรู้ของแต่ละบุคคล

2.3.5 การวัดความรู้

การวัดความรู้โดยใช้แบบวัด (Test) เป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่มีใช้ในการวัดความรู้ โดยแบบวัดถือว่าเป็นสิ่งเร้าเพื่อนำ ไปแล้วผู้ถูกทดสอบให้แสดงออกและพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น การพูดการเขียน ท่าทาง เพื่อให้สังเกตเห็นหรือสามารถนับจำนวนครั้งที่แสดงออกได้

2.3.5.1 ลักษณะของแบบทดสอบ

บราวน์ (Brown, 1976: 7 อ้างถึงในสุพรรณมา จันทรา, 2555: 41) กล่าวว่า แบบทดสอบที่ใช้วัดตัวอย่างพฤติกรรม มีลักษณะ 3 ประการ คือ

1) แบบทดสอบเป็นวิธีเชิงระบบ (Systematic Procedure) หมายความว่า แบบทดสอบนั้นจะต้องมีเกณฑ์แน่นอนเกี่ยวกับโครงสร้างการบริหารการจัดการและการให้คะแนน

2) แบบทดสอบเป็นการ วัดพฤติกรรม (Behavior) ซึ่งจะวัดเฉพาะ พฤติกรรมที่วัดได้เท่านั้น โดยผู้ที่ตอบสนองต่อข้อคำถามที่กำหนดให้มีใช่เป็นการวัดโดยตรง

3) แบบทดสอบเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรมที่ต้องการวัดทั้งหมด (Sample of all Possible items) ตามความเป็นจริง ไม่มีแบบทดสอบชุดใดที่จะมีข้อคำถามที่ใช้วัด พฤติกรรมที่ต้องการได้ทั้งหมด ดังนั้นจึงต้องตกลงก่อนว่าข้อคำถามในแบบทดสอบนั้น เป็นตัวแทน ของข้อคำถามทั้งหมดที่ใช้วัดและถ้าผู้ตอบคำถามข้อใดถูกต้องให้คะแนนเท่ากัน

2.3.5.2 ประเภทของแบบสอบถาม

แบบทดสอบมีหลายประเภทแตกต่างกันตามการนำไปใช้ และ วัตถุประสงค์ของการสร้างแบบทดสอบ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1) แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ (Achievement) เป็นแบบทดสอบ ที่สร้างเพื่อ ใช้วัดความรู้ ความเข้าใจ ตามพฤติกรรมความรู้ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ แบบทดสอบประเภทนี้ คือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างเอง (Teacher-Made Test)

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test)

1.3 แบบทดสอบความถนัด (Aptitude Test) เป็น แบบทดสอบที่ใช้วัดระดับความรู้ ความสามารถมากของกลุ่มเป้าหมายและความสามารถพิเศษ แบบทดสอบนี้ คือ

- แบบทดสอบความถนัดการเรียน (Scholastic

Aptitude Test)

- แบบทดสอบความถนัดพิเศษ (Specific

Aptitude Test)

2) แบบทดสอบบุคคลสังคม (Personal-Social Test) เป็นแบบทดสอบที่ ใช้วัดบุคลิกภาพและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมของบุคคล ที่สอดคล้องกับไพศาลหวังพานิช (2526: 36) ที่ได้แบ่งรูปแบบของแบบทดสอบได้ 3 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบทดสอบปากเปล่าหรือการสัมภาษณ์ เป็นการสอบ โดยให้การตอบโต้ด้วยวาจา หรือคำพูดระหว่างผู้ทำการสอบกับผู้สอบโดยตรง

2.2 สอบข้อเขียน สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

- แบบความเรียง (Essay Test) เป็นแบบที่

ต้องการให้ผู้ตอบเขียนบรรยายหรืออธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับความรู้ นั้น ซึ่งจะมีกำหนดคำถามให้ ผู้ตอบแล้วให้ผู้ตอบเรียบเรียงคำตอบเอง

- แบบจำกัดคำถาม (Short Answer and

Multiple Choice Test) เป็นแบบที่ให้ผู้ตอบพิจารณาเปรียบเทียบ ตัดสินข้อความหรือรายละเอียดต่าง ๆ แบบทดสอบนี้จะกำหนดคำถามให้สั้น ๆ และให้ผู้ตอบเลือกตอบตามที่มีให้เลือก ซึ่งมี 4 ชนิด

- แบบถูกผิดถูกฟ่อง (True-False Item)
- แบบเติมคำ (Short Answer Item)
- แบบจับคู่ (Matching Item)
- แบบเลือกตอบ (Choosing Item)

2.3 ข้อสอบภาคปฏิบัติ เป็นการสอบที่ต้องการให้ผู้ถูกสอบแสดงพฤติกรรมด้วยการกระทำจริง มักเป็นข้อสอบในเนื้อหาวิชาที่ต้องการให้ปฏิบัติจริง

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการวัดความรู้โดยใช้แบบทดสอบบุคคล-สังคม แบ่งออกเป็นการสอบปากเปล่า การสอบข้อเขียนและการสอบภาคการปฏิบัติ โดยการสอบข้อเขียนจะเป็นการกำหนดข้อคำถามสั้น ๆ ให้เลือกตอบทั้งแบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่และแบบเลือกตอบ

กล่าวโดยสรุป ความรู้เป็นเรื่องราว ข้อเท็จจริง และรายละเอียดรวมถึงทฤษฎีและกฎเกณฑ์ที่เกิดจากการสังเกต เรียนรู้ การศึกษา ค้นคว้าและการสังมประสพการณ์ โดยสามารถนำสิ่งเหล่านั้น ไปใช้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ประเภทของความรู้แบ่งออกเป็นรายละเอียดข้อเท็จจริง ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน และความรู้เกี่ยวกับหลักการและกฎเกณฑ์ซึ่งมีลักษณะของการนำไปใช้ที่แตกต่างกันในสถานการณ์ ความรู้สามารถจัดระดับได้ โดยเรียงจากระดับง่ายไปสู่ระดับที่ยาก ตั้งแต่ความรู้สามารถไปการจดจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์จนถึงระดับการประเมินผล ซึ่งระดับความรู้ของบุคคลขึ้นอยู่กับวิธีการสอน ตัวผู้สอนและตัวผู้เรียนเอง และการวัดความรู้แบ่งออกเป็นการสอบปากเปล่า การสอบข้อเขียนและการสอบภาคการปฏิบัติ โดยการสอบข้อเขียนจะเป็นการกำหนดข้อคำถามสั้น ๆ ให้เลือกตอบทั้งแบบถูกผิด แบบเติมคำ แบบจับคู่และแบบเลือกตอบ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดให้ความรู้เป็นตัวแปรอิสระตัวหนึ่ง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ให้สอดคล้องกับประเด็นที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบตอบถูกผิดเป็นมาตรฐานในการวัดความรู้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือมีข้อความเชิงบวกและข้อความสงบคะกัน เพื่อให้ผู้ตอบได้พิจารณาเปรียบเทียบข้อมูลที่ถูกต้องและผิด

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการให้คุณค่า

2.4.1 ความหมายการให้คุณค่า

Nicolia Hertman (1964: 371) อ้างถึงใน วลัยพร เตมียะบุตร, (2542: 22-26) กล่าวว่า คุณค่าเป็นเนื้อแท้ซึ่งแตกต่างจากวัตถุและคุณค่าของวัตถุสิ่งทั้งหลายและการกระทำทั้งหลายย่อมมีคุณค่า แต่คุณค่านั้นไม่ได้อยู่อย่างเปิดเผยแต่แฝงอยู่ ซึ่งเราอาจจะรู้ได้โดยตรงด้วยความสำนึกในคุณค่านั้น

สุโท เจริญสุข (2520: 207) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณค่า หมายถึงคุณสมบัติที่ได้จากการประเมินสิ่งใดสิ่ง

เดโช สวานานนท์ (2520: 231) ได้ให้ความหมายของ คุณค่า หมายถึงสถานการณ์การกระทำใด ๆ ที่เราประเมินสิ่งเรานั้นเป็นคุณค่าหรือความคุ้ม แทนที่จะมองไปที่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสิ่งนั้นตรง ๆ

สุเชาว์ พลอยชุม (2526: 14) กล่าวว่าคุณค่าเป็นเรื่องของประสบการณ์ มิใช่เรื่องวัตถุสิ่งของต่าง ๆ นั้นเราอาจดีคุณขายได้ แต่ตัวจริงของนั้นไม่ใช่เป็นตัวคุณค่า

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การให้คุณค่าหมายถึง ปฏิกริยาที่เกิดขึ้นจากความสนใจในวัตถุหรือการกระทำใด ๆ โดยอาจแสดงความรู้สึก ความประทับใจ หรือความประทับใจไปที่วัตถุหรือการกระทำนั้น ๆ กลายเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทันที โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนว่า หมายถึง การที่บุคคลให้ความแสดงออก ความสำคัญและความสนใจต่อทรัพยากรป่าชายเลน ในแง่ของความสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์กับทรัพยากรป่าชายเลน

2.4.2 ความสำคัญของการให้คุณค่า

Dewey (1939 อ้างถึงใน Werkmeister, W.H., 1970-1973: 40-61) ได้อธิบายความสำคัญของการให้คุณค่าว่าเกี่ยวข้องกับกิจกรรมของมนุษย์ในทุกรูปแบบ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1) การให้คุณค่าเกิดจากความปรารถนาของบุคคลที่จะปรับตัวให้เข้ากับความจำเป็นและความต้องการของมนุษย์ในสภาพชีวิตของเขา คือเมื่อบุคคลได้มีประสบการณ์กับปัญหาเช่นความขัดแย้งกับสิ่งแวดล้อม สิ่งที่เขาให้คุณค่าย่อมเป็นสิ่งสนองความต้องการได้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยในสภาพกาลของเขา

2) การให้คุณค่าก่อให้เกิดแรงกระตุ้น (Vital Impulse) สร้างเป้าหมายความมุ่งมั่นหวัง

ถึงสิ่งที่นิยม บุคคลจึงเกิดความต้องการและความสนใจที่จะแสวงหาวิธีการทำให้ได้สิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่า

3) การให้คุณค่าเป็นพฤติกรรมที่สามารถศึกษาได้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในรูปแบบของการสังเกต การวิเคราะห์ และการพิสูจน์

4) การทำความเข้าใจกับการให้คุณค่าได้อย่างแท้จริง ขึ้นอยู่กับความสามารถวิเคราะห์ถึงความต้องการในปัจจุบันของบุคคล และการคาดคะเนว่าได้รับความพึงพอใจได้ในสถานการณ์ใดกับทั้งต้องมีการวิเคราะห์ประเมินใหม่อยู่เสมอ

ทฤษฎีของ โรคิช (Rokeach, 1970 อ้างถึงใน นิตยา สุริยะเจริญ, 2533: 29) มีฐานคติเกี่ยวกับการให้คุณค่า 5 ข้อ ดังนี้

1) การให้คุณค่าเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจากวัฒนธรรม สถาบันทางสังคมและบุคลิกภาพของกลุ่มคนในสังคมนั้น สิ่งเหล่านี้อาจถือได้ว่าเป็นบ่อเกิดของการให้คุณค่า

2) ในขณะที่เดียวกันผลแห่งการให้คุณค่าก็แสดงออกมาทางทัศนคติ และพฤติกรรมของสังคมมนุษย์ในทุกรูปแบบ

3) ปริมาณของการให้คุณค่ามักให้คุณค่าไม่มากนัก แต่อยู่ในข่ายที่จะรับและศึกษาได้

4) ความแตกต่างของการให้คุณค่าจะแสดงออกทั้งระดับ (Degree) มากกว่าที่อื่น

5) การให้คุณค่าสามารถรวมกันเข้าเป็นระบบค่านิยมได้ (Value System) นอกจากนี้โรคิช ได้อธิบายธรรมชาติของการให้คุณค่าไว้ ดังนี้

5.1 การให้คุณค่ามีลักษณะยืนยงถาวรไม่เปลี่ยนแปลงง่าย เป็นสาเหตุที่ทำให้บุคลิกภาพของบุคคลกลุ่มหนึ่งในสังคมหนึ่ง แตกต่างจากกลุ่มคนในอีกสังคมหนึ่งการให้คุณค่าจะมั่นคงถาวรได้นั้น เกิดจากการได้รับการอบรมมาแต่เยาว์วัยและเปลี่ยนแปลงยากสำหรับระดับการให้คุณค่าที่มีค่ามาก ส่วนสิ่งที่คุณค่าต่ำหรือให้คุณค่าน้อยจะเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่า

5.2 การได้รับการปลูกฝังการให้คุณค่าของบุคคล ได้รับการเน้นถึงความสำคัญของการให้คุณค่าในแต่ละเรื่องแตกต่างกัน บุคคลจะให้ระดับความสำคัญของการให้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ จากประสบการณ์ที่เขาได้รับตั้งแต่วัยเด็ก ทำให้เด็กค่อยๆ จะเรียนรู้ที่แยกพวกของการให้คุณค่าที่ได้รับจากการอบรม การศึกษา แล้วจัดเป็นระดับมาก น้อย เข้าเป็นระบบ ซึ่งภายในระบบที่มีคุณค่าจะถูกจัดเรียงลำดับความสำคัญมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด

5.3 การให้คุณค่าเป็นลักษณะของ ความเชื่อ โรคิช ได้อธิบายว่าการให้คุณค่า คือความเชื่อที่สามารถแบ่งออกเป็น 3 แบบ คือ

5.3.1 ความเชื่อแบบพรรณนา (Descriptive Belief) เป็นความเชื่อที่สามารถทดสอบได้ว่าถูกต้องหรือไม่

5.3.2 ความเชื่อแบบประเมิน (Evaluation Belief) คือสามารถประเมินได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดไม่ดี

5.3.3 ความเชื่อแบบพรรณนากำหนดการ (Prescriptive Belief) เป็นความเชื่อที่มีทิศทางและเป้าหมายของการกระทำที่ถูกต้อง และตัดสินว่าจำเป็นหรือไม่จำเป็นการให้คุณค่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงการแสดงออกของความสำคัญต่อสิ่งๆ หนึ่ง โดยการให้คุณค่าของแต่ละบุคคลนั้นเป็นสิ่งที่ได้รับการเรียนรู้และปลูกฝังมาแตกต่างกัน จึงทำให้การแสดงออกของการให้คุณค่าของบุคคลภายในสังคมแตกต่างกัน ฉะนั้นปัจจัยการให้คุณค่าจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน

2.5 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลน

ป่าชายเลนไปป่าไม้ไม่ผลัดใบ ของพืชที่ชอบขึ้นอยู่ตามบริเวณชายฝั่งทะเล อ่าว ทะเลสาบลำคลองและปากแม่น้ำ ที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ถ้ามีไม้โกงกางอยู่มากก็จะเรียกชื่อว่าป่าโกงกาง ชนิดพันธุ์ไม้ที่ขึ้นอยู่ส่วนใหญ่จะมีใบสีเขียวชุ่มตลอดปี บางครั้งเรียกว่า ป่าเลนน้ำเค็ม ป่าชายเลนเป็นพื้นที่โคลนน้ำทะเลท่วมถึง และปรากฏตามชายฝั่งทะเลบริเวณอ่าวไทย และพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน ป่าชายเลนพบมากในบริเวณแถบโซนร้อน เช่น ในทวีปเอเชีย ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และไทย เป็นต้นฯ ป่าชายเลนนอกจากจะมีพันธุ์ไม้มีค่าหลายชนิดแล้วยังเป็นแหล่งขยายพันธุ์และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำไว้อ่อนแล้ว้วยเจริญเติบโตที่ศึกษาค่าทางเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น กุ้งแชบ๊วย กุ้งกุลาดำ ปลานวลจันทร์ ปลากระบอก ปลาหมึกหอยนางรม และปูทะเล เป็นต้น (สนิท อักษรแก้ว, 2532: 81-83) ป่าชายเลนให้ประโยชน์ทางตรง เช่น ด้ำนป่าไม้และการประมง ในทางอ้อมยังให้ประโยชน์ในด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับว่าป่าชายเลนสำคัญในการอนุรักษ์พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล เพราะธรรมชาติบริเวณป่าชายเลนนั้นมีความหนาแน่นของพันธุ์ไม้ที่ขึ้นเป็นแนวยาวตามชายฝั่ง เปรียบได้กับกำแพงกันธรรมชาติ เป็นการป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นกับชายฝั่ง เช่น การพังทลายของดิน สมรรถนะของดินเพื่อการเกษตร . ที่ตั้งชุมชนทั่วทั้งบริเวณชายฝั่งทะเลและแผ่นดินตอนใน นอกจากนี้ยังช่วยป้องกันมลพิษได้บางอย่างเพราะรากพันธุ์ไม้ ป่าชายเลนที่งอกอยู่เหนือพื้นดินประสานกันอย่างเหนียวแน่น ทำหน้าที่ขยตะแกรงธรรมชาติ ช่วยกั้นกรองสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ที่ล่องลอยมากับกระแสน้ำ ทำให้สะอาดขึ้น และยังให้ตะกอนที่ลอยมากับน้ำตกตะกอนทับถมกันจนเกิดแผ่นดินงอกใหม่ยื่นออกไปในทะเล เป็นสถานที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ในการขยายพันธุ์ป่าไม้ชายเลน การประมงชายฝั่ง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ(บุญชนะ

กลั่นคำสอน และ ธงชัย จารุพิพัฒน์, 2523: 20) นอกจากนี้บริเวณป่าชายเลนยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์บกอีกมากมาย ไม้จากป่าชายเลนหลายชนิดสามารถนำไปทำเฟอร์นิเจอร์ ก่อสร้างบ้าน เฝ้าถ่าน สกัดเอาสารเคมี เช่น แทนนิน กรดน้ำส้ม น้ำมันดิบ และไม้ป่าชายเลนบางชนิดสามารถนำไปทำเป็นสมุนไพรได้อีกด้วย (สนธิ อักษรแก้ว, 2532: 11-18) จึงเห็นได้ว่าป่าชายเลนมีคุณค่าและมีคุณประโยชน์มากมาย

2.5.1 ความหมายป่าชายเลน

ป่าชายเลน (Mangrove Forest) หมายถึงสังคมพืชที่ประกอบไปด้วยไม้หลายตระกูล มีใบสีเขียวตลอดปีเกิดขึ้นแถวบริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ หรืออ่าวที่มีน้ำท่วมถึงหรือในช่วงน้ำทะเลขึ้นสูงสุด(สนธิ อักษรแก้ว, 2541: 3)

กรมส่งเสริมสุขภาพสิ่งแวดล้อม (2540: 6) ได้ให้ความหมายของป่าชายเลนไว้ว่า เป็นระบบนิเวศของป่าชายเลนตามที่สามารถทนต่อความเค็มของน้ำทะเลได้ และเป็นกลุ่มแรกของสิ่งมีชีวิตที่บุกเบิกชีวิตความเป็นอยู่ ลงไปสู่ทะเลพร้อม ๆ กับชักน้ำพื้นแผ่นดินให้รูกกล้าตามลงไป ในทะเล โดยจะประกอบด้วยพันธุ์ไม้ สัตว์น้ำต่าง ๆ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

ป่าชายเลนหรือป่าโกงกาง คือ กลุ่มของสังคมพืชซึ่งขึ้นอยู่ในเขตน้ำลงต่ำสุด และน้ำขึ้นสูงสุดบริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ หรืออ่าว ป่าชายเลนเป็นบริเวณที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตหลายชนิด ทั้งพืชและสัตว์ จึงถือได้ว่าทรัพยากรป่าชายเลนให้ประโยชน์แก่มนุษย์หลายอย่าง ทั้งในด้านพลังงานและการใช้ไม้สอย ตลอดจนเป็นแหล่งผลิตอาหาร โปรตีนที่สำคัญ เนื่องจากป่าชายเลนเป็นที่วางไข่ แหล่งอาหารและเป็นที่เจริญเติบโตของสัตว์น้ำเศรษฐกิจหลักหลายชนิด(กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2550: 7)

สามารถสรุปได้ว่าป่าชายเลน หมายถึง ป่าที่มีลักษณะการเจริญเติบโตบริเวณชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ ทะเลสาบต่าง ๆ มีชีวิตอยู่สภาพแวดล้อมที่เป็นดินเลน มีน้ำทะเลท่วมถึง มีพันธุ์ไม้โกงกางเป็นส่วนใหญ่ และมีพันธุ์ไม้ใบสีเขียวตลอดทั้งปี อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำหลากหลายชนิด ซึ่งทำให้เกิดระบบนิเวศต่างกันระหว่างสิ่งมีชีวิตกับป่าชายเลน

2.5.2 สภาพทั่วไปของป่าชายเลน

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญของป่าชายเลน ได้แก่ ด้านป่าไม้ ซึ่งรองลงมาได้แก่ สัตว์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่าชายเลน ตลอดจนแร่ธาตุที่มีอยู่ในป่าชายเลน และพันธุ์ไม้ชนิดต่าง ๆ ที่ขึ้นอยู่ในป่าชายเลน ซึ่งจะขึ้นเป็นเขตๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญที่มากควบคุม คือ การท่วมของน้ำทะเล ชนิดของดิน ความเค็มของน้ำในดิน และแสงสว่าง สำหรับเขตพันธุ์ไม้ในป่าชายเลนของ

ประเทศไทย ได้ถูกแบ่งออกเป็นเขตดังนี้

เขตที่ 1 ไม้โก่งกาง ทั้ง โก่งกางใบเล็กและโก่งกางใบใหญ่ ซึ่งเป็นเขตที่อยู่ใกล้ฝั่งน้ำ โก่งกางใบเล็กจะขึ้นหนาแน่นกว่าโก่งกางใบใหญ่ นอกจากนี้จะมีต้นจากขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นในบางท้องที่ใกล้ฝั่งแม่น้ำ

เขตที่ 2 เป็นเขตถัดจากเขตไม้โก่งกาง เป็นเขตไม้เสมและไม้ประสัก

เขตที่ 3 เป็นเขตที่ลึกเข้าไปจากเขตไม้เสมและไม้ประสัก จะพบกลุ่มไม้ตะบูนขึ้นอยู่หนาแน่น และบริเวณนี้มักมีดินค่อนข้างแข็ง พื้นที่บางแห่งหลังเขตป่าสักและเสม ที่มีดินค่อนข้างอ่อนและมีน้ำทะเลท่วมถึงอยู่เสมอ จะเป็นเขตของไม้โปรง และไม้ฝาด แต่บางครั้งจะพบไม้ตะบูนขึ้นปนอยู่ด้วย

เขตที่ 4 เป็นพื้นที่ที่เป็นเลนแข็ง และเป็นบริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึง ในบางครั้งบางคราวในเวลาน้ำทะเลขึ้นสูงสุดเท่านั้น คือเขตของไม้เสม็ด ซึ่งถือว่าเป็นแนวติดต่อระหว่างป่าชายเลนกับป่าบก

นอกจากนี้ก็ยังมีความพืช ส่วนใหญ่เป็นพวกเถาวัลย์ ปรังทะเล และพวกสาหร่าย เช่น สาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน สำหรับทรัพยากรประมง ก็มีสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน มีมากมายหลายชนิด ที่มีคุณค่าทางเศรษฐกิจได้แก่ กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย กุ้งตะกวด ปลากระพงขาว ปลานวลจันทร์หอยนางรม ปูทะเล ปูแสม ปูม้า(สนิท อักษรแก้ว, 2532: 83) สำหรับสัตว์ป่าที่อาศัยในป่าชายเลนมีหลายชนิด ทั้งนกและจำพวกสัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนม เช่น ลิง นอกจากนี้ก็มีสัตว์เลื้อยคลาน เช่น งู กิ้งก่า และสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น เต่า ซึ่งทรัพยากรนอกจากพืชและสัตว์ต่าง ๆ แล้วยังมีพวกแร่ธาตุต่าง ๆ อีกด้วย

2.5.3 แหล่งกำเนิดการกระจายและระบบนิเวศป่าชายเลน

ป่าชายเลนจะขึ้นกระจุกกระจายอยู่ในชายฝั่งทะเลเขตร้อนตั้งแต่อเมริกา แอฟริกาและเอเชีย จากการสำรวจโดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียมในปี พ.ศ. 2540 พบว่าพื้นที่ป่าชายเลนของโลกมีพื้นที่ทั้งหมด 113.4 ล้านไร่ โดยพบในเขตร้อนอเมริกาประมาณ 39.6 ล้านไร่ หรือประมาณ 34.9% ในเขตร้อนแอฟริกาประมาณ 21.3 ล้านไร่ หรือประมาณ 18.7% และในเขตร้อนแถบเอเชียรวมถึงออสเตรเลียประมาณ 52.5 ล้านไร่ ซึ่งมีมากที่สุดประมาณ 64.4% ของพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมดในโลก สำหรับในประเทศไทยจากการสำรวจโดยกรมป่าไม้พบว่ามียป่าชายเลนอยู่เพียงประมาณ 1.05 ล้านไร่ ซึ่งกระจายอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ตั้งแต่จังหวัดตราดจนจังหวัดฉะเชิงเทรา และภาคกลางจากสมุทรปราการถึงประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งทั้งสองภาครวมกันแล้วมีพื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 14.8% สำหรับภาคใต้ฝั่งทะเลตะวันตกของอ่าวไทย จากชุมพรถึงปัตตานี และด้านชายฝั่งทะเลอันดามันจาก

ระนองถึงสตูล มีพื้นที่ถึง 85.2% ของป่าชายเลนทั้งหมดของประเทศ(สนิทอักษรแก้ว อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ, 2545)

ระบบนิเวศวิทยาที่เกิดขึ้นในป่าชายเลนนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม พืชพันธุ์ธรรมชาติชนิดต่าง ๆ เมื่อได้รับแสงจากดวงอาทิตย์เพื่อใช้ในการสังเคราะห์แสงจะทำให้เกิดอินทรีย์วัตถุและการเจริญเติบโตกลายเป็นผู้ผลิตของระบบส่วนต่าง ๆ ของดิน ไม้ นอกเหนือจากมนุษย์นำไปใช้ประโยชน์จากรวงหล่นทับทองในน้ำและในดิน ในที่สุดจะกลายเป็นแร่ธาตุของพวกจุลชีวัน เช่น แบคทีเรีย เชื้อรา แพลงตอน ตลอดจนสัตว์ตัวเล็ก ๆ หน้าดินที่เรียกกลุ่มนี้ว่า ผู้บริโภคของระบบเหล่านี้จะเจริญเติบโตเป็นอาหารของพวก กุ้ง ปู และปลาขนาดใหญ่ ขึ้นตามลำดับของอาหาร นอกจากนี้ใบไม้ที่ตกหล่น โคนดินเป็นอาหาร โดยตรงของสัตว์น้ำก็ได้ ซึ่งทั้งหมดจะเกิดขึ้นเป็นห่วงโซ่อาหารขึ้น ในระบบนิเวศป่าชายเลน และโดยธรรมชาติแล้ว จะมีความสมดุลในตัวของมันเอง แต่ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในตอนในขั้นตอนหนึ่งก็จะเป็นผลทำให้ระบบความสัมพันธ์นี้ถูกทำลายลง จนเกิดเป็นผลเสียขึ้นได้ (สนิท อักษรแก้ว อ้างถึงในนพรัตน์ บำรุงรักษ์, 2535)

2.5.4 ปัจจัยสิ่งแวดล้อมของป่าชายเลน

สนิท อักษรแก้ว (2542: 112-114) ได้กล่าวถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่มีบทบาทที่สำคัญในการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ในป่าชายเลน ความแตกต่างทางโครงสร้างของป่าชายเลน เช่น ชนิดการกระจาย และการเจริญเติบโตของพันธุ์ไม้และพันธุ์สัตว์นานาชนิด และกิจกรรมหลายอย่าง ที่เกิดขึ้นในป่าชายเลนที่มีผลมาจากอิทธิพลของปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ภูมิประเทศชายฝั่ง

ป่าชายเลนโดยทั่วไปชอบขึ้นอยู่บริเวณชายฝั่งที่มีสภาพเป็นดินเลนและเป็นที่ราบกว้าง มีน้ำทะเลท่วมถึงอย่างสม่ำเสมอ ลักษณะภูมิประเทศเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อลักษณะโครงสร้าง โดยเฉพาะชนิดและการกระจายพันธุ์ไม้และสัตว์น้ำตลอดจนขนาดพื้นที่ของป่าชายเลนอย่างมาก

2) ภูมิอากาศ

ปัจจัยที่สภาวะแวดล้อมเกี่ยวกับภูมิอากาศที่สำคัญ ได้แก่ แสง อุณหภูมิฝนและลม ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ในป่าชายเลน และยังมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงปัจจัยกายภาพอื่น ๆ โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับดินและน้ำในบริเวณป่าชายเลน

2.1 แสง เป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อพืชสีเขียวหรือพันธุ์ไม้ในป่าชายเลนในกระบวนการสังเคราะห์แสงโดยทั่วไปพันธุ์ไม้ในป่าชายเลนเป็นกลุ่มไม้ที่ต้องการ

แสงมากและด้วยเหตุผลนี้เองทำให้การกระจายของป่าชายเลนเกิดขึ้นในแถบชายฝั่งทะเลโซนร้อน ฝน รวมถึงปริมาณระยะเวลาที่ฝนตกและการกระจายของฝนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตในป่าชายเลน โดยเฉพาะเกี่ยวกับการกระจายและการเจริญเติบโต ตลอดจนการออกดอกของพันธุ์ไม้ การเจริญเติบโตและการกระจายของสัตว์น้ำและป่าชายเลน โดยปกติแล้วป่าชายเลนสามารถขึ้นอยู่และเจริญเติบโตได้ดี เมื่อพื้นที่ชายฝั่งมีปริมาณฝนตกประมาณ 1,500 ถึง 3,000 มิลลิเมตรต่อปี

2.2 อุณหภูมิ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการสร้างทางสรีรวิทยาของพันธุ์ไม้ในป่าชายเลน โดยเฉพาะกระบวนการสังเคราะห์แสงและการหายใจอันมีผลต่อการเจริญเติบโตและการดำรงชีวิต อุณหภูมิที่เหมาะสมแก่การแตกใบอ่อนของไม้ป่าชายเลนเป็นอุณหภูมิเฉลี่ยของพื้นที่ในแถบโซนร้อน ซึ่งเป็นแหล่งที่เหมาะสมกับการขึ้นอยู่กับการเจริญเติบโตของไม้ในป่าชายเลน

2.3 ลม เป็นปัจจัยสำคัญกับระบบนิเวศของป่าชายเลนมีอิทธิพลต่อการตกและการกระจายของฝน มีส่วนทำให้การระเหยของน้ำและการคายน้ำของพืชเริ่มขึ้น ตามชายฝั่งทะเล ลมอิทธิพลอย่างมากต่อความเร็วของกระแสน้ำ และคลื่นที่มีผลโดยตรงต่อการพังทลายของดินในชายฝั่ง สิ่งเหล่านี้มีผลโดยตรงกับการเปลี่ยนแปลงของลักษณะของสร้างของป่าชายเลนในขณะเดียวกันลมมีส่วนช่วยในการผสมพันธุ์ของไม้และการกระจายพันธุ์ของไม้ แต่ถ้าพื้นที่ชายฝั่งบริเวณใดมีลมแรงจะทำให้แรงดันไม้แคระแกรนและมีทรวงทรวงผิดปกติได้

2.4 น้ำขึ้นน้ำลง เป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดการแบ่งเขตการขึ้นอยู่ของพันธุ์ไม้หรือสัตว์น้ำในป่าชายเลน ช่วงเวลาน้ำขึ้นน้ำลงของน้ำทะเลจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของความเค็มในบริเวณชายฝั่ง กล่าวคือ ในขณะที่น้ำทะเลขึ้นหรือน้ำทะเลหนุน ค่าความเค็มของน้ำห่างจากชายฝั่งหรือตลอดลำแม่น้ำจะขึ้นสูงได้และเมื่อน้ำทะเลลดค่าปริมาณความเค็มของน้ำตลอดจนลำแม่น้ำจะลดต่ำลงด้วย

3) คลื่นและกระแสน้ำ คลื่นและกระแสน้ำที่เกิดขึ้นในบริเวณป่าชายเลนมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงลักษณะ โครงสร้างและกิจกรรมในระบบนิเวศป่าชายเลน คลื่นกระแสน้ำที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อสังคมป่าชายเลนก็คือ การแพร่กระจายของพันธุ์ไม้ โดยเฉพาะพวกที่กระจายพันธุ์โดยอาศัยขึ้นและกระแสน้ำ เช่น พันธุ์ไม้พวกที่มีฝักส่วนใหญ่ในทางอ้อมนั้นคือกระแสน้ำเป็นตัวการที่สำคัญที่ทำให้การตกตะกอนบริเวณชายฝั่ง หรือเกิดสันทราย หรือหาดทรายบริเวณปากอ่าว และพื้นที่เหล่านี้จะมีพันธุ์ไม้ป่าชายเลนขึ้นอยู่มากที่สุด และบทบาทที่สำคัญอีกอย่างก็คือ การพัดพาธาตุอาหารจากป่าชายเลนออกไปสู่ชายฝั่งทะเลซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ต่อสัตว์น้ำ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งอย่างมาก

4) ความเค็มของน้ำ

ความเค็มของน้ำในดินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเจริญเติบโต การรอดตายและแบ่งเขตการขึ้นอยู่ของพันธุ์ไม้ และปริมาณการแพร่กระจายของสัตว์ในป่าชายเลนตามระดับค่าความเค็ม

5) ออกซิเจนละลายในน้ำ

มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์น้ำนานาชนิด และกิจกรรมการย่อยสลายตัวของเศษใบไม้หรืออินทรีย์สารในระบบนิเวศป่าชายเลน ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำจะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยจะมีค่าต่ำสุดในเวลากลางคืน และค่าสูงสุดในเวลากลางวันในบริเวณป่าชายเลนจะมีการให้ออกซิเจนละลายในน้ำมาก เนื่องจาก บริเวณนี้มีสิ่งมีชีวิตอยู่เป็นจำนวนมากทั้งพืชและสัตว์ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำมากหรือน้อยจะเป็นตัวจำกัดชนิด การเจริญเติบโตของพืชและการเจริญเติบโตและการเจริญเติบโตการแพร่กระจายของสัตว์น้ำ นอกจากนี้การเกิดกระบวนการย่อยสลายตัวของเศษใบไม้หรืออินทรีย์สารจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำเป็นสำคัญเนื่องจากจะส่งผลโดยตรงไปถึงกิจการของสัตว์น้ำที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการนี้ด้วย

6) ดินในป่าชายเลน

เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอน จากการกัดเซาะชายฝั่ง จากแม่น้ำ ลำคลอง และการตกตะกอนจากสารแขวนลอยในมวลน้ำตลอดจนการสลายตัวของอินทรีย์สาร ตามช่วงระยะเวลาที่ทับถมกัน ดินในป่าใช้เลนมีการพัฒนาตามลำดับ คือเป็นกลุ่มดินเกิดใหม่ ดินพัฒนาแล้ว และดินอินทรีย์สาร จากการวิจัยพบว่าลักษณะดินเป็นปัจจัยที่สำคัญในการเจริญเติบโตและการกระจายของไม้ในป่าชายเลน เช่น ไม้โกงกางใบใหญ่ขึ้นได้ดีในดินเลนและค่อนข้างลึก ไม้เสมทะเลสามารถขึ้นได้ดีในพื้นที่ดินเลนปนทราย และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างของชนิดปริมาณ และการกระจายของสัตว์ในป่าชายเลน

7) ธาตุอาหาร

ตามที่มีปริมาณธาตุอาหารที่เพียงพอเป็นสิ่งจำเป็นในการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศป่าชายเลน ธาตุอาหารในป่าชายเลนมี 2 ประเภท คือ ประเภทแรกธาตุอาหารประเภทอนินทรีย์ ได้แก่ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม แคลเซียม แมกนีเซียม และโซเดียม ส่วนใหญ่สารอาหารในประเภทนี้มีมากพอ ยกเว้น ไนโตรเจนและฟอสฟอรัสที่มีปริมาณค่อนข้างน้อยจึงมักเป็นตัวจำกัดการเจริญเติบโตของพืชในป่าชายเลน โดยมีแหล่งที่มาจากน้ำฝน จากน้ำที่ไหลผ่านแผ่นดิน จากดินตะกอน จากน้ำทะเล และจากการผุสลายของอินทรีย์วัตถุในป่าชายเลน ประการที่สอง สารอาหารประเภทอินทรีย์สาร หมายถึง สารอาหารอีกอินทรีย์ที่มีต้นกำเนิดจากสิ่งมีชีวิต มีแหล่งที่มาอยู่ 2 แหล่ง คือ แหล่งแรกเป็นแหล่งที่มาจากป่าชายเลนเอง ได้แก่ แพลงตรอนพืช โคอะตอม แบคทีเรีย

สาหร่าย ที่เกาะตามต้นไม้ รากไม้ และพืชชนิดต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีสัตว์สัตว์และสิ่งขับถ่ายของสัตว์ต่าง ๆ อีกด้วยแหล่งที่มาจากภายนอกป่าชายเลน ได้แก่ พวกสารแขวนลอยในน้ำที่ไหลมาจากแหล่งน้ำลำธารและชิ้นส่วนต่าง ๆ เช่น เกสรดอกไม้และใบไม้ที่ลมพัด

2.5.5 รูปแบบโครงสร้างของป่าชายเลน

รูปแบบโครงสร้างของป่าชายเลน สามารถแบ่งได้ออกอย่างกว้างๆ 5 ประเภท ได้แก่

- 1) Fringe forest เป็นลักษณะของป่าชายเลนที่อยู่บนชายฝั่งที่มีความลาดชันน้อยพบทั่วไป บริเวณชายฝั่ง ของแผ่นดินใหญ่แล้วก็ใหญ่ๆ มักพบป่าประเภทนี้เป็นอ่าวเปิดรับ และได้รับอิทธิพลจากลมไม่แรง ป่าชายเลนประเภทนี้ถ้าพบบนเกาะจะอยู่เหนือระดับน้ำทะเลสูงสุด
- 2) Basin forest เป็นลักษณะป่าชายเลนที่เป็นพื้นที่ต่ำ น้ำท่วมและขังอยู่มักพบขึ้นอยู่บนฝั่งที่ติดปากบึง สัมผัสกับน้ำจืดจากปากบึงและน้ำกร่อยนานกว่าป่าชายเลนที่อยู่ชายฝั่ง ป่าชายเลนประเภทนี้มีพืชอิงอาศัยขึ้นอยู่มากเช่น กล้วยไม้
- 3) Riverine forest เป็นลักษณะป่าชายเลนที่ขึ้นบนร่องน้ำ หรือทางน้ำจืดที่ไหลลงสู่ทะเล
- 4) Overwash forest เป็นลักษณะป่าชายเลนที่ขึ้นบนที่ราบน้ำทะเลท่วมถึงและได้รับอิทธิพลจากกระแสน้ำขึ้นลงอย่างสม่ำเสมอ
- 5) Dwarf forest เป็นลักษณะป่าชายเลนที่ขึ้นบนบริเวณที่มีปัจจัยจำกัดการเจริญเติบโต โดยทั่วไปจะเป็นกลุ่มไม้ที่เตี้ย ประมาณ 2 เมตร บริเวณที่แห้งแล้งกว่า

2.5.6 พืชและสัตว์ในป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อาศัยของสัตว์หลากหลายชนิด เป็นที่อยู่อาศัยของพันธุ์ไม้ สัตว์ชนิดต่าง ๆ ที่มีชีวิตปริมาณ และสัดส่วนแตกต่างกันออกไป ในแต่ละท้องถิ่น ตามสภาพแวดล้อมป่าชายเลนที่แตกต่างกัน

สนิท อักษรแก้ว (2542, 57-58) ได้กล่าวถึงพันธุ์พืชและสัตว์ในป่าชายเลนของประเทศไทยสรุปได้ ดังนี้

1) พืชพรรณในป่าชายเลน

ประกอบด้วยพืชหลายชนิดซึ่งรวมถึงไม้ยืนต้น เอปีไฟท์ เถาวัลย์และสาหร่าย พันธุ์ไม้ส่วนใหญ่หรือเกือบจะทั้งหมดเป็นพันธุ์ไม้ไม่ผลัดใบ และมีลักษณะทางสรีรวิทยาและตัวตามโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน พืชที่ขึ้นอยู่ในป่าชายเลนเป็นพวกที่มีความทนต่อสภาพความเค็มได้ดี จากการศึกษาค้นคว้ามี พันธุ์อยู่ถึง 35 วงศ์ 53 สกุล และ 74 ชนิด พันธุ์ไม้ที่เดินและเป็นชนิดที่สำคัญ

ในป่าชายเลนของประเทศไทยส่วนใหญ่จะอยู่ในวงศ์ Rhizophoraceae โดยเฉพาะในสกุลไม้โกงกาง (Rhizophora) สกุลไม้โปร่ง (Ceriops) และสกุลไม้ถั่ว (Bruguiera) และพันธุ์ไม้ในวงศ์ Sonneratiaceae ได้แก่ ไม้ในสกุลลำพู และลำแพน (Sonneratia) และพันธุ์ไม้ในวงศ์ Verbenaceae ซึ่งประกอบไปด้วยพวกไม้ในสกุลไม้แสม (Avicennia) หลายชนิด นอกจากนี้ก็เป็นพันธุ์ไม้ในวงศ์ Meliaceae ซึ่งประกอบไปด้วยพันธุ์ไม้ในสกุลไม้ตะบูนและไม้ตะบัน (Xylocarpus) เป็นต้น

2) สัตว์ที่อยู่ในป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์หลายชนิดที่เป็นสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสัตว์ชนิดอื่น ๆ เช่น นก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และ สัตว์เลื้อยคลาน ชนิดของสัตว์ในป่าชายเลนสรุปได้ ดังนี้

กุ้ง เป็นสัตว์น้ำที่สำคัญและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจสูง คือ กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย นอกจากนี้ ยังมีปูบางชนิดที่ว่ายน้ำจากบริเวณน้ำจืดไปวางไข่บริเวณน้ำกร่อยอีก และที่สำคัญ ได้แก่ กุ้ง ก้ามกราม

ปลา มีปลานวลจันทร์ทะเล และปลาเกะพงขาว เป็นปลาที่สำคัญและพบมากในบริเวณป่าชายเลน

ปู ได้แก่ ปูแสม ปูก้ามดาบ สำหรับปูที่นิยมรับประทานเป็นอาหารและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ คือ ปูทะเล

หอย ที่สำคัญและมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ คือ หอยนางรม สัตว์ชนิด

อื่น ๆ ได้แก่ นกในป่าชายเลน พบว่ามีถึง 88 ชนิดโดยส่วนใหญ่เป็น นกยาง เหยี่ยว นกหัวโต นกแอ่น นกกระจิบ เป็นต้น สัตว์ที่เลี้ยงลูกด้วยนมมีประมาณ 35 ชนิด เช่น ลิง แมวป่า และ ค้างคาว เป็นต้น

สัตว์เลื้อยคลานประมาณ 25 ชนิด เช่น งู กิ้งก่า เต่าจระเข้ และในป่าชายเลนยังมีแมลงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ผีเสื้อกลางคืน หนอนผีเสื้อ แมลงปีกแข็งเพลี้ย และหิ่งห้อย เป็นต้น

2.5.7 ความสำคัญและประโยชน์ของป่าชายเลน

ถึงแม้ว่าป่าชายเลนจะมีเนื้อที่เพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับป่าบก แต่ป่าชายเลนนับวันจะมีความสำคัญต่อประชากรชีวิตและเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าป่าชายเลนเป็นที่รวบรวมของสังคมพืช สัตว์น้ำ และสัตว์บกนานาชนิด ป่าชายเลนจึงนับเป็นระบบนิเวศที่มีคุณค่ามหาศาล ซึ่งความสำคัญและประโยชน์ของป่าชายเลน มีรายละเอียด ดังนี้ (100 ปี กรมป่าไม้, 2539)

1) ความสำคัญทางด้านป่าไม้

ผลผลิตที่ได้จากป่าชายเลนซึ่งช่วยเพิ่มเศรษฐกิจของประเทศได้มาก คือ การนำไม้จาก

ป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ กันหลายรูปแบบ ที่นิยมนกันอย่างกว้างขวาง คือ การเผาถ่าน โดยเฉพาะการนำไม้โกงกางมาทำเป็นถ่าน นำไปใช้เป็นเสาเข็ม ไม้ค้ำยันสร้างบ้านเรือน เฟอร์นิเจอร์และไม้จากป่าชายเลน ยังนำมาใช้ประโยชน์ทางอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการกลั่นไม้หรือสกัดเอาสารเคมีที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะผลผลิตด้านแทนนิน เมทิลแอลกอฮอล์ กรดน้ำส้ม และน้ำมันดิน

2) ความสำคัญทางด้านประมง

ป่าชายเลนมีบทบาทสำคัญในการรักษากำลังผลิตของประมงชายฝั่ง และนอกฝั่งให้มีศักยภาพ สม่ำเสมอโดยตรง โดยป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญสำหรับสัตว์น้ำนานาชนิด ไม่ว่าจะเป็นพวกกุ้ง หอย ปู ปลา และวงจรชีวิตของสัตว์น้ำเหล่านี้จะมีความสำคัญกับป่าชายเลนอย่างมาก ทั้งในด้านเป็นที่อยู่อาศัย แหล่งเพาะพันธุ์การเจริญเติบโต ป่าชายเลนสามารถผลิตอาหารและแร่ธาตุหลายชนิด โดยได้จากการร่วงหล่นและสลายตัวของเศษไม้ใบหญ้า โดยได้จากการร่วงหล่นและสลายตัวของเศษใบไม้ ซากพืชเหล่านี้จะย่อยสลายกลายเป็นอาหารปฐมภูมิในระบบนิเวศป่าชายเลน ทำให้ป่าชายเลนเป็นแหล่งยังชีพของประชากรที่อยู่ตามชายฝั่งซึ่งอาศัยรายได้จากการทำประมงขนาดเล็กและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

3) ความสำคัญในการรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม

ป่าชายเลนมีบทบาทสำคัญในการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากคลื่นลมแรง โดยจะช่วยลดความรุนแรงของลมพายุลงจนไม่ทำให้เกิดอันตรายต่อระบบนิเวศ ช่วยป้องกันการกัดเซาะดินที่อยู่ในบริเวณชายฝั่งไม่ให้มีการพังทลาย เป็นแหล่งดักตะกอนศาลาปฏิภูมและสารมลพิษต่าง ๆ จากบนบกไม่ให้ลงสู่ทะเล โดยรากของต้นไม้ในป่าชายเลนที่งอกออกมาเหนือพื้นดิน จะทำหน้าที่ระดมธรรมชาติคอยกคลื่นกรองสิ่งของต่าง ๆ ที่มากับกระแสน้ำ นอกจากนี้ป่าชายเลนยังช่วยทำให้แผ่นดินบริเวณชายฝั่งทะเลงอกขยายตัวออกไปในทะเล โดยรากของต้นไม้ในป่าชายเลนจะช่วยทำให้ตะกอนที่แขวนลอยมากับน้ำเกิดการทับถมเป็นหาดเลนงอกใหม่ อันเหมาะแก่การเกิดพันธุ์ไม้ป่าชายเลนและการเพาะเลี้ยงประมงชายฝั่งได้เป็นอย่างดี ป่าชายเลนนอกจากจะมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในด้านการประมง การป่าไม้และการดำรงชีพของประชาชนบริเวณชายฝั่งทะเลแล้ว ยังมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์ระบบนิเวศชายฝั่งโดยส่วนรวมด้วย

ในขณะที่ สนิท อักษรแก้ว (อ้างถึงใน สำราญ รักษาติ, 2548) ให้ความสำคัญและประโยชน์ของป่าชายเลน 8 ประการดังนี้

1) คุณประโยชน์ที่ชัดเจนที่สุด คือ การนำไม้มาใช้ โดยไม้ที่ได้จากป่าชายเลนนั้น นอกจากจะนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเผาถ่านแล้ว ยังสามารถใช้เพื่อเป็นไม้ฟัน ไม้เสาเข็ม ไม้ค้ำยัน และเฟอร์นิเจอร์ นอกจากนี้ ยังมีผู้พัฒนาใช้เป็นวัตถุดิบในการกลั่นไม้เพื่อให้ได้ สารแทนนินที่มี

ความสำคัญมากในการฟอกข้อม และมีแอลกอฮอล์ กรดน้ำส้ม และเขม่าน้ำมันที่เป็นผลพลอยได้

2) คุณประโยชน์ในการป้องกันชายฝั่งทะเล โดยป่าชายเลนจะทำหน้าที่เป็นเหมือนกำแพงป้องกันคลื่นลม ที่มีราคาถูกและสามารถซ่อมแซมตนเองได้ เมื่อได้รับความเสียหายทั้งหลายจากพายุ เมื่อมีป่าชายเลนกันอยู่ ป่าชายเลนก็จะช่วยลดความรุนแรงของลมพายุ ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์และระบบนิเวศอื่น ๆ ซึ่งอยู่ถัดเข้ามา แต่ในทางตรงกันข้ามบริเวณป่าชายเลนที่ถูกทำลายไปจนถึงขอบฝั่งทะเล ที่ชาวบ้าน ได้สร้างคันนา กุ้งเข้ามาแทนที่ เมื่อมีมรสุมหน้ากุ้งเหล่านี้ก็จะพังทลายจนในที่สุดมีเจ้าของนา กุ้งหลายรายตระหนักถึงปัญหานี้ และได้พยายามปลูกป่าตามแนวริมคลอง และริมทะเลสาบเพื่อเป็นแนวกันลม

3) ในขณะที่ป่าชายเลนทำหน้าที่ปกป้องระบบนิเวศบนบก จากความรุนแรงของคลื่นลมทะเล ในเวลาเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นแหล่งดักตะกอน สามปฏิภูม และสารมลพิษต่าง ๆ จากบนบกไม่ให้ไหลลงสู่ทะเล ทั้งนี้ มีงานวิจัยจำนวนมากที่แสดงให้เห็นว่า ปริมาณสารพิษจะถูกสะสมอยู่ในดินป่าชายเลนเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อป่าชายเลนถูกทำลายเหล่านี้ก็ถูกชะล้างลงสู่ทะเล

4) การที่ป่าชายเลนจากเกิดขึ้นตามบริเวณปากแม่น้ำริมทะเลต่าง ๆ ทั้งนี้จึงเป็นแหล่งทับถมของดินตะกอนดินทรายไหลลงสู่แม่น้ำ และเมื่อถูกขวางกั้นด้วยแนวป่าชายเลน จึงทำให้กระแสน้ำลดความเร็วเกิดการตกตะกอนทับถม ทำให้มีการลอกตัวของแผ่นดินจึงอาจกล่าวได้ว่า ป่าชายเลนส่งผลให้พื้นที่ประเทศเพิ่มขึ้น

5) ในด้านนิเวศวิทยา ป่าชายเลนเป็นระบบนิเวศที่เหมาะสมสำหรับการวางไข่ การหาอาหารและการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำเศรษฐกิจหลายชนิด เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา และสัตว์น้ำชนิดต่าง ๆ บทบาทของป่าชายเลนในฐานะที่เป็นแหล่งอาหารของสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่ได้รับการศึกษาวิจัยและเป็นที่ยอมรับจากนักวิชาการทั่วโลกในประเทศไทยเองก็มีงานวิจัยที่ยืนยันแน่ชัดว่าป่าชายเลนเป็นแหล่งที่วางไข่และอาหารของสัตว์น้ำเศรษฐกิจหลายชนิด เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ป่าชายเลนจะให้ร่มเงาแหล่งสารอินทรีย์และสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ที่เป็นอาหารตลอดจนคุณภาพน้ำและคุณภาพดินที่เหมาะสมอีกด้วย

6) ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ เช่น กุ้ง ปูทะเล เป็นต้น คิดเป็นเนื้อที่กว่า 418,736.75 ไร่ทั่วประเทศ โดยคาดว่าร้อยละ 90 ใช้พื้นที่ป่าชายเลนหรือหาดเลนเป็นแหล่งทำการเพาะเลี้ยง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าป่าชายเลนจะช่วยเอื้ออำนวยสัตว์น้ำวัยอ่อน อาหารและน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่สำคัญ

7) ป่าชายเลนยังเป็นแหล่งยังชีพของประชาชนที่อาศัยตามชายฝั่งทะเลซึ่งอาศัยยังชีพอยู่ได้ด้วยการทำประมงชายฝั่งขนาดเล็ก และใช้ป่าชายเลนเป็นแหล่งเอื้ออำนวยปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น หลักไม้สำหรับอุปกรณ์จับปลา เปลือกไม้ชายเลนสำหรับย้อมอวนและแหให้

กงทนเครื่องมือจับปูจากไม้ชายเลน น้ำผึ้งจากรังผึ้งในป่าชายเลน ใบจากใช้มุงหลังคาและมวนบุหรี ยารักษาโรคต่าง ๆ ตัวหนอนบางชนิดใช้เป็นอาหาร รวมทั้งใช้ไม้ในการปลูกสร้างบ้านเรือนและ สะพานทางเดินต่าง ๆ

8) เนื่องจากป่าชายเลนมีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพรรณไม้ต่าง ๆ ตั้งแต่เฟิร์น กล้วยไม้ ไปจนถึงต้นไม้ที่มีใบและดอกไม้สวยงาม อีกทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ชนิดต่าง ๆ และมีลำคลองเล็กๆไปมาทำให้ป่าชายเลนเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ เช่น อุทยาน แห่งชาติหมู่เกาะพิพิธ จังหวัดกระบี่ มีเนื้อที่ป่าใช้เลน 2,232.08 ไร่ อุทยานแห่งชาติแหลมสนจังหวัด ระนอง มีเนื้อที่ 7,923.99 ไร่ และอุทยานแห่งชาติเจ้าไหม จังหวัดตรัง มีเนื้อที่ 2,059 ไร่ ล้วนแล้วแต่มี ความสวยงาม และเพิ่มความแปลกตาทางทิวทัศน์ทะเลเป็นอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยจึงขอสรุปว่า ป่าชายเลนมีประโยชน์และความสำคัญต่อประชากรโลกและ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เป็นอย่างมาก เนื่องจากป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหารในการดำรงชีพของมนุษย์ รวมถึง เป็นแหล่งอาหารของสัตว์ป่า นอกจากนี้ป่าชายเลนยังมีบทบาทในด้านของการป้องกันพื้นที่ชายฝั่ง ทะเลจากคลื่นลมแรง และยังช่วยเป็นตะกอนดักสารพิษต่าง ๆ ที่จะไหลลงสู่ทะเล อีกทั้งไม้ในป่าชาย เลนยังสามารถนำมาทำเป็น ที่อยู่อาศัย เป็นต้น

2.5.8 สาเหตุของการทำลายป่าชายเลน

การทำลายป่าชายเลนส่วนใหญ่เกิดมาจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อพื้นที่ป่าชายเลน ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สาเหตุของการทำลายป่าชายเลนซึ่ง (สนิท อักษรแก้ว, 2532: 182-185) ได้กล่าวถึงสาเหตุไว้ ดังนี้

1) การเพิ่มขึ้นของประชากร ทำให้เกิดการขยายตัวของการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ทำให้มีความจำเป็นต้องใช้พื้นที่ป่าชายเลนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น การก่อสร้างท่าเทียบเรือ การ ตัดถนนสู่ชุมชนชายฝั่งทะเลการทำเหมืองแร่

2) ที่ดินป่าชายเลนส่วนใหญ่ของประเทศมีฐานะเป็นป่าสงวนแห่งชาติซึ่งการขอใช้ ประโยชน์เป็นการชั่วคราวสามารถกระทำได้ตามกฎหมาย โดยเสียค่าธรรมเนียมในราคาต่ำกว่าที่ดิน อย่างแท้จริงหลายเท่า ประกอบกับมีปัจจัยเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา เช่น อยู่ใกล้ทะเล ทำให้ผู้ลงทุน พัฒนาโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ลงทุนพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำริมทะเล เช่น กุ้งกุลาดำ นิยมใช้พื้นที่ป่าชายเลนเพื่อลดต้นทุนด้านค่าที่ดิน

3) รัฐยังไม่มีกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการเพิ่มเติมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า ชายเลนที่ชัดเจน และประสานสอดคล้องกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งทะเลอื่น ๆ ทำให้เกิดการ ขัดแย้งจากการพัฒนาสาขาต่าง ๆ เช่น การประมงพื้นบ้านกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยง

สัตว์น้ำกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน และการตัดไม้กับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

4) กฎหมายและระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนยังไม่รัดกุมเพียงพอ และบทลงโทษยังไม่รุนแรงเท่าที่ควรทำให้มีผู้ละเลยไม่ปฏิบัติตาม

5) การบุกรุกทำลายป่าชายเลน โดยไม่ได้รับอนุญาตตามขั้นตอน ทางกฎหมายส่วนหนึ่งเนื่องมาจากความซับซ้อนของขั้นตอนการขออนุญาต ประกอบกับการไม่ทราบว่าป่าชายเลนเป็นเขตป่าสงวน ห้ามบุกรุก และเมื่อมีการบุกรุกทำลายเกิดขึ้นแล้ว การจับกุมไม่อาจกระทำได้ดีทั่วถึง และการลงโทษก็เป็นไปโดยความยุ่งยาก จนบางครั้งทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความเบื่อหน่ายและหมดกำลังใจ จึงทำให้ขาดความสนใจที่จะจับกุมอย่างจริงจัง

6) จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ทำการควบคุมดูแลพื้นที่ป่าชายเลนไม่สอดคล้องกับพื้นที่ป่าชายเลนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการป้องกันและปราบปรามยังไม่เพียงพอ

7) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชายเลนยังไม่เพียงพอ และยังไม่ถูกต้องนักในกลุ่มบุคคลระดับต่าง ๆ ทั้งในระดับผู้บริหารชั้นสูง นักการเมือง ผู้ลงทุนด้านพัฒนา โดยใช้พื้นที่ป่าชายเลน ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป เป็นผลให้การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม มีการสร้างกลุ่มมวลชนขึ้นต่อต้านการควบคุมดูแลของทางราชการและในบางครั้งหน่วยราชการบางแห่งก็กระทำการบุกรุกหรือฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนเสียเองด้วย

2.5.9 ผลกระทบจากการทำลายป่าชายเลน

กรมป่าไม้ (2540: 29-34) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อประโยชน์ในกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้เกิดการสูญเสียและผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลนเป็นอย่างมาก ซึ่งลักษณะของผลกระทบโดยตรงที่เกิดขึ้นต่อป่าชายเลนนั้นเราสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ประการใหญ่ๆ คือ ประการแรกผลกระทบทางด้านกายภาพและเคมีภาพ ได้แก่ อุณหภูมิ น้ำ ปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำ ปริมาณธาตุอาหาร ความเค็ม สภาพทางอุทกวิทยา (การขึ้นลงของน้ำทะเลหรือปริมาณน้ำจืด) การตกตะกอนและน้ำขุ่นข้น และน้ำปริมาณสารพิษในน้ำและการพังทลายของดิน เป็นต้น ประการที่สองผลกระทบทางด้านชีวภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงชนิด ปริมาณและลักษณะโครงสร้างของพืชและสัตว์น้ำ และประการสุดท้ายต่อความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ เช่น การสืบพันธุ์ การเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงทำลายที่อยู่ การเปลี่ยนแปลงห่วงโซ่อาหาร ที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศป่าชายเลนและระบบนิเวศประเภทอื่นในบริเวณชายฝั่งและใกล้เคียงป่าชายเลน

ผลกระทบที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ พอสรุปได้ตามลักษณะ 3 ประการดังนี้

1) การประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่นิยมกันแพร่หลายในป่าชายเลน คือ การทำนากุ้ง โดยทั่วไป วิธีการเลี้ยงนากุ้งในประเทศจะใช้วิธีการตัดไม้ป่าชายเลนหมดและการทำคันนาการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการทำนากุ้งก่อนต่อระบบนิเวศป่าชายเลนในลักษณะต่าง ๆ ในประเทศไทยยังมีการศึกษาน้อยมาก

2) การทำเมืองแร่บริเวณป่าชายเลน ถึงแม้ว่าจะครอบคลุมพื้นที่เพียงเล็กน้อย แต่ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อระบบนิเวศป่าชายเลน โดยส่วนรวมในลักษณะต่าง ๆ มีมากมายทั้งในด้านกายภาพ ซึ่งตะกอน ดิน และทรายจากเมืองแร่จะถูกชะล้างทับลงไปในพื้นที่ป่าชายเลนทำให้น้ำขุ่นและพื้นที่ลดความอุดมสมบูรณ์ของน้ำและดิน ในด้านชีวภาพการทำเมืองแร่จะส่งผลกระทบต่อชนิดพันธุ์ไม้ ปริมาณและลักษณะ โครงสร้างของป่า

ส่วนทางด้านความสมดุลของระบบนิเวศเมืองแร่มีผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศป่าชายเลนและระบบนิเวศใกล้เคียง ผลที่เกิดจากตะกอนถูกชะล้างลงไปทับถมบริเวณป่าชายเลน ทำให้การเจริญเติบโตของพรรณไม้ลดลง และตะกอนที่เพราะปล่องจากเมืองแร่มีผลให้คุณภาพน้ำเสียและมีผลต่อการเจริญเติบโตของสัตว์น้ำด้วย และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ พื้นที่ที่ผ่านการทำเมืองแร่มาแล้วอยากที่จะฟื้นฟูจะต้องใช้เวลานานเพื่อให้เกิดเป็นป่าชายเลนเหมือนเดิม

3) การทำเกษตรบริเวณป่าชายเลน โดยเฉพาะการปลูกข้าวนั้นมีน้อยมาก เนื่องจากดินในป่าชายเลนไม่เหมาะแก่การปลูกข้าว เพราะดินพวกนี้มีสภาพเป็นดินเปรี้ยว ซึ่งจะต้องมีการลงทุนสูงผลผลิตค่อนข้างต่ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ปัจจุบันยังขาดข้อมูลที่บ่งชี้ถึงผลกระทบโดยตรงจากการทำการเกษตรกรรมในพื้นที่ป่าชายเลน แต่ที่เห็นได้ชัดคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมจะมีการขุดดินกั้นน้ำเค็ม จนทำให้น้ำทะเลไม่สามารถขึ้นลงได้ เป็นสาเหตุให้ป่าชายเลนสภาพความเป็นป่า ในขณะที่เดียวกันคันดินก็จะสกัดน้ำจืดที่จะลงสู่ป่าชายเลนซึ่งมีส่วนทำให้สภาพของน้ำเค็มพอ เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืชและสัตว์น้ำเปลี่ยนไป นอกจากนี้การใช้สารเคมีในรูปแบบของปุ๋ยหรือสารปราบศัตรูพืช เมื่อถูกระบายไปสู่ป่าชายเลนและแหล่งน้ำใกล้เคียงทำให้เกิดผลกระทบต่อพันธุ์พืชและสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ในป่าชายเลน

4) การขยายตัวของแหล่งชุมชน บริเวณป่าชุมชน การพัฒนาแหล่งชุมชนในบริเวณป่าชายเลนได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นตามลำดับ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดของการขยายตัวของเขตชุมชนหรือเมือง คือ ในจังหวัด ชลบุรี ซึ่งในบริเวณดังกล่าวเคยเป็นป่าชายเลนมาก่อนและมีผลผลิตทางป่าไม้ค่อนข้างสูง โดยเฉพาะไม้โกกง แต่ภายหลังป่าชายเลนบริเวณนี้ถูกเปลี่ยนสภาพเป็นแหล่งชุมชน ทำให้เกิดผลกระทบต่อพืชและสัตว์น้ำในพื้นที่บริเวณชายฝั่งและพื้นที่ป่าชายเลนเป็น

อย่างมาก อย่างไรก็ตามผลกระทบต่อพืชและสัตว์ตลอดจนคุณสมบัติทางกายภาพ ในระบบนิเวศป่าชายเลนที่เกิดจากการพัฒนาด้านชุมชนยังไม่ได้มีการศึกษาหาข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะยืนยันผลเสียอย่างแน่ชัด นอกจากการสังเกตปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามสภาพที่พบเห็นอยู่จริงเท่านั้น (สำนักงานป่าไม้เขตศรีราชา, 2538: 33)

5) การอุตสาหกรรม ในปัจจุบันยังไม่มีแหล่งข้อมูลที่บ่งชี้ถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมต่อคุณสมบัติทางกายภาพ เคมีภาพ และชีวภาพ ตลอดจนความสมดุลของระบบนิเวศป่าชายเลนและระบบนิเวศใกล้เคียง แต่ในสภาพการที่เกิดขึ้นจริงหลายแห่งได้บ่งชี้ให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดจากการปลดปล่อยของเสียและโลหะหนักประเภทต่าง ๆ จากแหล่งอุตสาหกรรมหลายแห่งก่อให้เกิดผลเสียต่อพืช สัตว์น้ำ และระบบนิเวศใกล้เคียง ซึ่งหากมีป่าชายเลนอยู่บริเวณนั้นบ้างก็จะช่วยกันกรองและลดปริมาณสิ่งเร้นที่ว่าจะลงไปสู่แหล่งน้ำหรือตะกอนชายฝั่ง ได้อย่างมาก และจะช่วยลดอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในน้ำอีกด้วย

6) กิจกรรมอื่น ๆ บริเวณป่าชายเลน ผลกระทบที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การสร้างถนนจะทำให้เกิดการสกัดกั้นการขึ้นลงของน้ำทะเล ทำให้ป่าชายเลนเสียหาย พืชและสัตว์ในป่าชายเลนตาย การทำนาเกลือโดยตัดไม้ป่าชายเลนออกหมดทำให้เกิดผลเสียต่อป่าไม้และสัตว์น้ำโดยตรง การขุดลอกร่องน้ำในบริเวณป่าชายเลนทำให้ตะกอนทับถมกันในป่าชายเลนเป็นผลให้พื้นที่สูงชันจนน้ำทะเลไม่สามารถท่วมถึงได้ จนเป็นเหตุให้ป่าชายเลนบริเวณนั้นตายหมด การใช้พื้นที่ป่าชายเลนเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในปัจจุบันพบว่าก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลนหลายประการ เป็นผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมต่อทรัพยากรป่าชายเลนและยังส่งผลไปถึงเศรษฐกิจของประชาชนและของประเทศโดยรวม ในปัจจุบันการใช้พื้นที่ป่าชายเลนเพื่อกิจกรรมต่าง ๆ รัฐได้กำหนดนโยบายมาตรการและแนวทางปฏิบัติไว้หลายอย่าง เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ป่าชายเลนและทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด และมีผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลนน้อยที่สุด ทำนองเดียวกันนั้นก็เพื่อจะอนุรักษ์ป่าชายเลนของประเทศไทยไว้ในอนาคตต่อไป

2.5.10 สถานการณ์ทรัพยากรป่าชายเลนในประเทศไทย

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2555: 7) ได้รวบรวมข้อมูลพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทย โดยรายงานว่าป่าชายเลนของประเทศไทยขึ้นอยู่กับกระจายไปทั่วพื้นที่ชายฝั่งทะเลบริเวณปากแม่น้ำอ่าว ทะเลสาบ ริมตลิ่ง และต่าง ๆ ของประเทศรวม 14 จังหวัด ของภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยและฝั่งอันดามัน การสำรวจเนื้อที่ป่าชายเลนของประเทศไทย มีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2504 โดยการถ่ายภาพทางอากาศ มีพื้นที่ป่าชายเลนขึ้นกระจายอยู่ทั่วประเทศ

จำนวน 2,299,375 ไร่ โดยอยู่ในภาคตะวันออกจำนวน 187,500 ไร่ ภาคกลางจำนวน 6,875 ไร่ ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยจำนวน 645,000 ไร่ และภาคใต้ฝั่งอันดามันจำนวน 1,446,250 ไร่ หลังจากนั้นได้มีการสำรวจเพิ่มเติมและติดตามความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เป็นระยะ ๆ โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ และภาพถ่ายดาวเทียม ในปี พ.ศ. 2518 - 2547 รวบรวมข้อมูลไว้พบว่าเนื้อที่ป่าชายเลนมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในช่วงประมาณ 1,047,390 - 1,954,375 ไร่

เมื่อพิจารณาข้อมูลเนื้อที่ทรัพยากรป่าชายเลนทั้งหมดของประเทศที่คงเหลืออยู่จากการสำรวจครั้งล่าสุดในปี พ.ศ. 2552 พบว่าทั้งประเทศมีพื้นที่ป่าชายเลนรวมทั้งสิ้น 1,525,060.56 ไร่ โดยกระจายอยู่ในภาคตะวันออกจำนวน 161,550.42 ไร่ ภาคกลางจำนวน 75,683.26 ไร่ ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยจำนวน 182,934.01 ไร่ และภาคใต้ฝั่งอันดามันจำนวน 1,104,892.87 ไร่ ซึ่งนับว่ามากที่สุดในประเทศไทย เมื่อพิจารณาพื้นที่เป็นรายจังหวัดแล้ว พบว่าจังหวัดพัทลุงมีเนื้อที่ป่าชายเลนคงเหลืออยู่มากที่สุด คือ จำนวน 275,316.68 ไร่ รองลงมา ได้แก่จังหวัดสตูลและกระบี่ โดยมีพื้นที่ป่าชายเลนคงเหลือจำนวน 223,638.95 ไร่ และ 218,185.74 ไร่ ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีเนื้อที่ป่าชายเลนอยู่น้อยที่สุด ได้แก่จังหวัดพัทลุงและนราธิวาส โดยมีจำนวน 399.98 ไร่ และจำนวน 184.49 ไร่ ตามลำดับ ในขณะที่กรุงเทพมหานครมีเนื้อที่ป่าชายเลนจำนวน 3351.79 ไร่ (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2553)

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

2.6.1 ความหมายของการอนุรักษ์

การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากร รวมทั้งการควบคุมการเสื่อมสภาพและบูรณะฟื้นฟูทรัพยากรชนิดปริมาณ และคุณภาพของทรัพยากรให้มีความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์จะเกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีเหตุผล เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามต้องการอย่างต่อเนื่องทั้งในปัจจุบันและอนาคตจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกนำมาใช้อย่างชาญฉลาดเพื่อเกิดประโยชน์ต่อมหาชนมากที่สุด และใช้ได้ในระยะเวลายาวนานที่สุด ทั้งนี้ต้องให้มีการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติโดยเปล่าประโยชน์น้อยที่สุด และจะต้องกระจายการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยทั่วถึงกันด้วย (วคิน อิงคพัฒนากุล, 2548: 29)

เกษม จันทรแก้ว (2545: 17) ได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ไว้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์อย่างมีเหตุผล และมีการสร้างสรรค์ การใช้ การเก็บการรักษา การฟื้นฟู การพัฒนา การป้องกัน การสงวน และการแบ่งเขต ต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ การป้องกันทุกวิถีทางที่จะให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ให้อุบัติสูญหายไปโดยเปล่าประโยชน์

วัฒนา จูทะพันธ์ (2545: 25) ได้ให้ความหมายว่า การอนุรักษ์ หมายถึง การใช้อย่างสมเหตุสมผลเพื่อมิให้หมดไป การใช้นี้มีได้หมายถึงการนำมาบริโภคดื่มสัมผัสเท่านั้นแต่หมายถึงรวมถึงการเก็บเอาไว้เชยชม ฟื้นฟู หรือพัฒนาสิ่งให้ดีขึ้น และเป็นการใช้ตามความต้องการและประหยัดไว้เผื่อใช้ในอนาคต การสงวน และการแบ่งเขตทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เลือกอำนาจให้มีคุณภาพในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ต่อไป จะเห็นได้ว่า การอนุรักษ์ในยุคแรกๆ นั้นเป็นการสงวนการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ให้มีการสูญเสียการพัฒนา หาทางเพิ่มทรัพยากรที่มีน้อยหรือว่าถูกใช้ไปมากให้มีสถานะที่จะหาทางเพิ่มทรัพยากรที่มีน้อยหรือว่าถูกใช้ไปมากให้มีสถานะที่จะมีใช้ตลอดไป ต่อมาได้มีการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนทำให้ทรัพยากรบางประเภทลดน้อยถอยลง จึงน่าจะมีการฟื้นฟูและหาแนวทางเพิ่มให้มากเสียก่อนแล้วจึงค่อยนำไปใช้ และถ้ามีทรัพยากรธรรมชาติแล้วต้องหาทางให้มีใช้ตลอดไป

สมิทธิ์ สระอุบล (2532: 64) ได้ให้ความหมายของ การอนุรักษ์ หมายถึง การอนุรักษ์ให้ความสำคัญกับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ การควบคุมกิจกรรมของมนุษย์ ความยั่งยืนของการใช้ประโยชน์ การกระจายผลประโยชน์ การบูรณะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอันจะนำมาซึ่งการ

พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวม โดยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต้องสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในภาพรวม ในขณะเดียวกัน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต้องมีการควบคุมกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของมนุษย์เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต้องคำนึงถึงความยั่งยืนในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยให้เป็นไปตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาความหมายของการอนุรักษ์ทั้งหมดที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การอนุรักษ์ คือ การเก็บการรักษา การระวัง การป้องกัน การฟื้นฟู การรู้จักใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัด ใช้อย่างสมเหตุสมผล โดยเป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ให้มากที่สุดและนานที่สุด นอกจากนี้จะต้องลดการสูญเสียให้น้อยที่สุด รวมถึงการอนุรักษ์ให้ทรัพยากรธรรมชาติดำรงอยู่ไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี

โดยผู้วิจัยได้ให้ความหมายของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน หมายถึง การดูแล การรักษา และทำนุบำรุงทรัพยากรป่าชายเลน ให้มีอัตราการเพิ่มมากยิ่งขึ้น โดยหากมีการนำไปใช้ประโยชน์จำเป็นจะต้องมีการปลูกทดแทนทรัพยากรป่าชายเลนที่สูญเสียไป

2.6.2 หลักการในการอนุรักษ์

การอนุรักษ์จากกระทำได้ต้องคำนึงถึงหลักในการอนุรักษ์ ซึ่งจะให้มนุษย์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด และควรรู้โทษหากมนุษย์นำทรัพยากรไปใช้โดยสิ้นเปลือง หากมีการนำทรัพยากรไปใช้ต้องมีการทดแทนทรัพยากรที่ใช้ไปแล้วให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อไม่ให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลดจำนวนลงโดยสูญเปล่าซึ่ง (เกษม จันทรแก้ว, 2528 - 127) ได้ให้หลักการอนุรักษ์ไว้ดังนี้

1) การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในสิ่งแวดล้อมแต่ละแห่ง จำเป็นต้องมีความรู้ในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ที่จะผลต่อสิ่งแวดล้อม และจะให้ประโยชน์และโทษต่อมนุษย์ ซึ่งอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ

2) รักษาทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นและหายากด้วยความระมัดระวังพร้อมทั้งทำให้อยู่ในสภาพที่เพิ่มพูนทั้งด้านกายภาพและเศรษฐกิจ และต้องตระหนักว่า การใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป จะไม่เป็นการปลอดภัยต่อสถานะแวดล้อม

3) ต้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนได้นั้น โดยให้มีอัตราผลิต(เพิ่มพูน) เท่ากับอัตราการใช้ หรืออัตราการเกิดเท่าอัตราการตาย

4) ประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะแวดล้อมเปลี่ยนแปลงดังนั้นต้อง

ประมาณ อัตราการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของพลเมืองตลอดเวลา โดยพิจารณาจากความต้องการในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสำคัญ

5) การปรับปรุงวิธีการผลิตใหม่ๆ เพื่อลดการสูญเสียเปล่าให้น้อยที่สุด

6) ให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเข้าใจถึงความสำคัญในการรักษาความสมดุลตามธรรมชาติซึ่งจะมีผลต่อการทำให้สิ่งแวดล้อมอยู่ในสภาพดี

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดของอานาจ เจริญศิลป์ (2528: 85-86) ได้ให้หลักของการอนุรักษ์ไว้ 7 ประการ ดังนี้

1) การถนอม เป็นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อ พยายามรักษาทั้งปริมาณ และคุณภาพเพื่อยั่งยืนคงอยู่ต่อไปให้นานเท่านาน โดยการพยายามใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพที่สุดเท่าที่จะทำได้ตัวอย่าง เช่น ปลาช่อนแทนที่จะเอาแม่หรือพ่อปลาที่กำลังมีลูกมาบริโภค ก็ปล่อยให้พ่อแม่ปลาเลี้ยงลูกของมันให้โตต่อไป ถ้าเราไปจับพ่อแม่ปลา บริโภคเสียแล้วลูกปลาช่อนที่มีจำนวนหลายพันตัวก็จะกลายเป็นเหยื่อของคนอื่นต่อไป

2) การบูรณะซ่อมแซม เป็นการซ่อมแซมทรัพยากรธรรมชาติ ที่ได้รับความเสียหายให้มีสภาพเหมือนเดิมหรือเทียบเท่าของเดิม ตัวอย่างเช่น บริเวณป่าไม้ถูกตัดเอาไม้ไปใช้ ทำให้ป่าไม้ลดลงเปลี่ยนเป็นหย่อมๆ ในบริเวณที่ป่าโล่งเตียนนั้น เพื่อเป็นการบูรณะซ่อมแซมให้ดีขึ้น ผู้ที่เกี่ยวข้องก็ต้องจัดหากล้าไม้หรือเมล็ดไปปักดำหรือหว่านลงไป เพื่อที่จะทำให้พื้นที่ป่านั้นปรับสภาพเป็นป่าถาวรขึ้นมาใหม่เป็นต้น

3) การนำมาใช้ใหม่เพื่อเป็นการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วมาใช้ใหม่ เช่น เศษเหล็ก สังกะสี กระจก กระดาษ เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปเข้าเตาร้อนใหม่ก็จะกลายเป็นโลหะพร้อมที่จะนำไปแปรสภาพใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ แม้แต่กระดาษหรือเศษแก้วที่ใช้แล้ว ก็สามารถนำไปหมักเพื่อทำเยื่อกระดาษใหม่ได้เช่นเดียวกัน

4) นำมาปรับปรุงและใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าสภาพธรรมชาติเช่น การสร้างเขื่อน เพื่อกักเก็บไวนี้นจะนำมาใช้ประโยชน์ได้มากมายกว่าสภาพธรรมชาติ กล่าวคือ สามารถนำเอาน้ำมาหมุนกังหันเพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้า น้ำที่หมุนกังหันน้ำแล้วจะส่งไปใช้ในการชลประทาน อุตสาหกรรมหรือเพิ่มระดับน้ำเพื่อการขนส่ง ตามแม่น้ำลำคลองในฤดูแล้ง เป็นต้น หรือการนำเอาโลหะมาสร้างเป็นเครื่องจักรเครื่องยนต์ เพื่อใช้งานทางด้านต่าง ๆ ได้อย่างมากมาย เช่น รถแทรกเตอร์ สามารถนำมาใช้ลากไม้ที่ตัดทิ้งไว้เพื่อการคราดไถนา เป็นต้น

5) สามารถใช้สิ่งอื่นทดแทน กล่าวคือ ทรัพยากรธรรมชาติบางอย่างสามารถที่จะนำมาใช้ทดแทนกันได้เช่น การประหยัดแร่เหล็กไปใช้เพื่อการอื่น โรงงานอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นที่สร้างรถจักรยานยนต์ จะใช้พลาสติกสร้างชิ้นส่วนของรถจักรยานยนต์บางชิ้นแทนเหล็ก เช่น บังโคลน

เป็นต้น

6) การสำรวจค้นหาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มเติม ตัวอย่าง เช่น การสำรวจ ค้นหา แหล่งน้ำมันในอ่าวไทย ทำให้ค้นพบแก๊สธรรมชาติเป็นจำนวนมากพอที่จะลงทุนขุดมาใช้ได้ หรือ เนื่องจากแนวโน้มของพลังงานที่นำมาใช้ขาดแคลน เช่น พลังงานจากลม และ พลังงานจากแสงแดด เป็นต้น

7) การคิดค้นประดิษฐ์ของเทียมขึ้นมาใช้ เช่น การผลิตยางเทียม ไหมเทียม ผ้าเทียม ขึ้นมาใช้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติที่แท้จริงที่กำลังจะหมดไปหรือลดน้อยลง

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับหลักการในการอนุรักษ์ แสดงให้เห็นว่ามนุษย์ต้องรู้จัก การนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และต้องรู้ถึงโทษที่จะได้รับจากการใช้ทรัพยากร อย่างฟุ่มเฟือย นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากร อัตรา การเกิดของมนุษย์ทำให้ต้องมีการนำทรัพยากรมาใช้เพิ่มมากขึ้น จึงต้องมีการปลูกฝังให้ความรู้ความ เข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรแก่มนุษย์เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติให้เกิด ประโยชน์และลดการฟุ่มเฟือยน้อยที่สุด

2.6.3 แนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ป่าชายเลนเป็นทรัพยากรที่ปัจจุบันมีจำนวนลดน้อยลง จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้เพื่อ ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของ มนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ โดย (สนิท อักษรแก้ว, 2538: 198) ได้เสนอแนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน ไว้ ดังนี้

- 1) การเพิ่มป่าชายเลนให้มีเนื้อที่มากขึ้น
- 2) การป้องกันป่าชายเลนที่มีอยู่เดิมมิให้ถูกทำลายลงไปอีก
- 3) การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับระบบนิเวศป่าชายเลน ทั้งด้านมูลฐานและด้านประยุกต์
- 4) การสร้างความเข้าใจและประสานงานอันที่ระหว่งผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน

ตลอดจนการแก้ไขตัวบทกฎหมายบางอย่างด้วย

นอกจากนี้ สุพรรณิ อิศวศิริเลิศ (2541: 63-64) ได้เสนอแนวทางการอนุรักษ์และการ จัดการทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มอีกว่าแนวทางในการอนุรักษ์ เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อรักษา และใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนให้เกิดประโยชน์สูงสุดตลอดไป แบ่งเป็น 3 แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 การรักษาพื้นที่ป่าชายเลนที่มีอยู่ให้คงไว้ การป้องกันการทำลายป่าชายเลนอย่างจริงจังและการจัดการการวางแผนการใช้ที่ดินชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมเป็น

แนวทางหนึ่งที่จะรักษาพื้นที่ป่าชายเลนไว้ได้ ควรมีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นมติคณะรัฐมนตรี กฎระเบียบของกรมป่าไม้และสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติซึ่งเชื่อว่าหากถือปฏิบัติแล้วพื้นที่ป่าชายเลนคงจะไม่ถูกทำลายไปอย่างมากมาย นอกจากนี้การจัดพื้นที่ป่าชายเลนเป็นอุทยานและรักษาไว้เพื่อการศึกษาก็มีความสำคัญต่อการอนุรักษ์เช่นเดียวกัน

แนวทางที่ 2 การพัฒนาพื้นที่ป่าชายเลนให้มากขึ้น แนวทางนี้สามารถปฏิบัติได้โดยการช่วยกันปลูกป่า ปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชนต่างก็ให้ความสำคัญต่อการปลูกป่า โดยทำการปลูกป่าชายเลนบนพื้นที่ว่างเปล่าที่เสื่อมโทรมจากการทำนาเกลือ และการทำเหมืองแร่หรือการทำนาข้าว ซึ่งถูกทิ้งร้างไว้มากมาย พื้นที่เลนงอกจากชายฝั่งทะเลก็เป็นอีกแห่งหนึ่งที่สามารถปลูกป่าชายเลนได้ ขณะนี้ทั้งทางภาครัฐและภาคเอกชนต่างก็มีการตื่นตัวในการปลูกป่าชายเลนมากขึ้น หากทุกฝ่ายให้ความร่วมมือและเชื่อว่าจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนได้

แนวทางที่ 3 การใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าชายเลนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น แนวทางนี้ภาครัฐโดยกรมป่าไม้ได้มีการจัดการประชุมระหว่างกัน เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและนักวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางในการใช้ทรัพยากรป่าชายเลน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางในการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน มีนโยบายหลักในการจัดการอยู่สองประการ ได้แก่

1) การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยการสงวนรักษาไว้และการใช้ประโยชน์จากผลผลิตป่าชายเลนในระยะยาว รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนขึ้นใหม่

2) ควบคุมและลดจำนวนกิจกรรมที่ใช้ประโยชน์ป่าชายเลน โดยไม่ถูกหลักการอนุรักษ์และนำไปสู่การทำลายทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน ซึ่งแนวทางดำเนินการเพื่อจัดการป่าชายเลนให้คงอยู่ตามนโยบายหลัก 2 ประการ ดังกล่าวสรุปได้ ดังนี้

2.1 เผยแพร่ข่าวสารความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจ ที่ถูกต้องเกี่ยวข้องกับป่าชายเลนสู่ประชาชนทุกกลุ่มทุกระดับที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับป่าชายเลน

2.2 สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนของตนเองในลักษณะป่าชุมชน

2.3 จัดให้มีหน่วยงานพิทักษ์ป่าชายเลน มีกำลังคนและอุปกรณ์ที่เพียงพอครอบคลุมพื้นที่ป่าชายเลนทั่วประเทศและมีการจับกุมลงโทษ

2.4 ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพป่าชายเลนและมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากป่าบก

2.5 การใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนบริเวณใดบริเวณหนึ่ง

เป็นลักษณะอเนกประสงค์เพื่อไม่ให้มีการทำลายป่าชายเลนเพิ่มมากขึ้น

2.6 การฟื้นฟูป่าชายเลนที่เสื่อมโทรมในบริเวณที่
สิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยโดยร่วมมือกันทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

2.7 ขอสนับสนุนงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ในการวางแผนการจัดการและฟื้นฟูป่าชายเลน

2.8 โครงการพัฒนาที่จำเป็นต้องดำเนินการในพื้นที่ป่าชายเลนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้จะต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไขอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตามถ้าหลีกเลี่ยงไม่ได้ก็ไม่ควรจัดทำขึ้นในพื้นที่ป่าชายเลน

2.9 ส่งเสริมการสร้างสื่อที่เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับป่าชายเลนทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

แนวคิดในการอนุรักษ์ป่าชายเลนที่ได้กล่าวมา เป็นแนวคิดที่ทุกฝ่ายควรมีการนำไปใช้ในการส่งเสริมและอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างจริงจัง โทรมหาพื้นที่ป่าชายเลนมีจำนวนมากยิ่งขึ้นระบบนิเวศป่าชายเลนก็จะอุดมสมบูรณ์มาก อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ที่สำคัญต่องานวิจัยนี้ คือ ทำให้เกิดพื้นดินเพิ่มขึ้นบริเวณชายฝั่ง เพื่อลดปัญหาการกัดเซาะของน้ำทะเลที่กำลังทวีความรุนแรงมากขึ้น ฉะนั้นเมื่อมีการนำแนวคิดในการอนุรักษ์ป่าชายเลนไปเผยแพร่และลงมือปฏิบัติก็จะส่งผลต่อความเป็นอยู่ การดำรงชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนท้องถิ่นในบริเวณนั้น นอกจากนี้ยังรวมไปถึงสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่ต้องอาศัยระบบพิเศษในการดำรงชีวิตของตนเองอีกด้วย

2.7 ข้อมูลพื้นที่ป่าชายเลนจังหวัดสมุทรสงคราม

2.7.1 สภาพพื้นที่

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่ของสมุทรสงครามเป็นที่ราบลุ่มริมทะเล สภาพดินเป็นดินเหนียวปนทราย ไม่มีภูเขาหรือเกาะ เดิมเคยมีป่าโกงกาง ไม้แสม ตามชายฝั่งทะเลและมีป่าจากตามปากแม่น้ำ แต่ปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ในการเลี้ยงกุ้งกุลาดำเกือบทั้งหมด เมื่อประสบปัญหาขาดทุน จึงทำให้เกิดบ่อกุ้งร้าง จำนวนมาก แม่น้ำสำคัญที่ไหลผ่าน คือ แม่น้ำแม่กลองที่ไหลผ่านเขตพื้นที่ของอำเภอบางคนทีและอำเภออัมพวา ไปออกทะเลอ่าวไทยที่บริเวณปากแม่น้ำแม่กลองในเขตของอำเภอเมืองสมุทรสงครามนอกจากนี้ ยังมีลำคลองใหญ่น้อยมากมายแยกออกมาจากแม่น้ำแม่กลอง 366 คลอง ลำประโดง 1,947 ลำประโดง กระจายอยู่ทั่วทั้งพื้นที่

ลักษณะภูมิอากาศ สมุทรสงครามตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเลอ่าวไทย ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พายุดีเปรสชัน พายุไต้ฝุ่นจากอ่าวไทยและทะเลจีนใต้ พัดพาฝนมาตก ในฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัดเกินไป และฤดูหนาวอากาศไม่หนาวจัดดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าจังหวัดสมุทรสงคราม มีอากาศดีตลอดทั้งปี ในรอบ 2 ปี มี 4 ฤดูกาล คือ 1. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม สภาพอากาศไม่ร้อนจัด 2. ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน - ตุลาคม เนื่องจากได้รับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลม มรสุมจากทะเลจีนใต้ จึงทำฝนตกต่อเนื่องกันเป็นเวลานานและฝนตกชุกในเดือนกันยายน - ตุลาคม 3. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน - กุมภาพันธ์ เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้ทะเล จึงทำให้อากาศ ไม่หนาวจัดและมีช่วงเวลาเพียงสั้น ๆ

ลักษณะดินป่าชายเลน ชั้นหน้าตัดดินป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสงคราม มีความลึกประมาณ 61 เซนติเมตร ลักษณะเป็นตะกอนของดินเหนียวที่ทับถมบริเวณปากแม่น้ำเป็นดินที่มีเนื้อละเอียดมาก มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง น้อยกว่า 2 มิลลิเมตร ส่วนมากไม่มีกัลลิน ดินส่วนมากอยู่ในกลุ่มสีน้ำตาล (7.5YR) กลุ่มสีเทาอมฟ้า (G2) และสีเทาอมเขียว (G1) ตามลำดับที่ความลึก 0-5 เซนติเมตร อุณหภูมิดินอยู่ในช่วงระหว่าง 27-32 องศา เซลเซียส บนพื้นที่หน้าตัดส่วนมากพบรากไม้ปะปนและมีจุดประ ในชั้นหน้าตัดดินระหว่างร้อยละ 3-20 แต่ไม่พบหินปะปนในชั้นหน้าตัดดิน ปริมาณคาร์บอน สถานภาพป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้สำรวจสถานภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนในเขต ป่าสงวนแห่งชาติและนอกเขตป่าสงวนแห่งชาติ พบว่าจังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมด 82,719.55 ไร่

พันธุ์ไม้และลักษณะโครงสร้างป่าชายเลน พันธุ์ไม้ป่าชายเลนจังหวัดสมุทรสงคราม มีจำนวน 5 วงศ์ 7 สกุล และ 11 ชนิด คือ โกงกางใบเล็ก, โกงกางใบใหญ่, ตะบูนขาว, ตาคุ่มทะเล, โปรงแดง, พังกาหัวสุมดอกขาว, ลำพู, ลำแพน, แสมขาว, แสมดำ และแสมทะเล ค่าความหนาแน่นเฉลี่ยรวมของต้นไม้ต่อพื้นที่เท่ากับ 252.80 ต้น/ไร่ มีขนาดของเส้นผ่านศูนย์กลางเฉลี่ย และความสูงเฉลี่ยเท่ากับ 13.07 เซนติเมตร และ 12.29 เมตร ตามลำดับค่าดัชนีความ หลากหลายทางชนิดพันธุ์ (Shannon - Wiener diversity index) มีค่าเท่ากับ 0.5856 ค่าความชุกชุมทาง ชนิดพันธุ์ (Margalef's index) เท่ากับ 2.7610 และค่าความสม่ำเสมอทางชนิดพันธุ์ (Pielou's evenness) เท่ากับ 0.5623 พันธุ์ไม้ที่มีค่าดัชนีความสำคัญ (Important Value Index) สูงที่สุด คือ แสมขาว มีค่า เท่ากับ 109.77 รองลงมา คือ โกงกางใบเล็ก มีค่าเท่ากับ 65.88

สัตว์ที่พบในป่าชายเลน สัตว์ที่พบในป่าชายเลนจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบไปด้วยหนึ่งกลุ่มของประชาคมสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าชายเลนหรือสัตว์หน้าดินพื้นที่ป่าชายเลน พบจำนวน 15 ชนิด มีค่าความหนาแน่น เท่ากับ 30 ตัวต่อตารางเมตร มีค่าดัชนีความหลากหลาย (H') เท่ากับ 0.99 และ มีค่าความสม่ำเสมอ (J) เท่ากับ 0.53 ตัวอย่างสัตว์ที่พบได้แก่ หอยเรดเซลล์, ปูแสม, ปูก้ามดาบ,

ไต้เดือน ทะเล, กุ้งขาว เป็นต้น กลุ่มของนกในป่าชายเลน ในจังหวัดสมุทรสงคราม พบจำนวน 27 ชนิด 20 สกุล 13 วงศ์ และ 8 อันดับ ตัวอย่างนกที่พบได้แก่ นกตีนเทียน, นกหัวโตทรายเล็ก, นกชายเลนเขียว นกกินเปี้ยว เป็นต้น

การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลน การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสงคราม เกิดจากการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ ป่าชายเลนเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การเกษตร นาเกลือ นาุ้ง ทำเทียบเรือ เป็นต้น จากโครงการจำแนกเขต การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลน พ.ศ. 2555 ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าชายเลนออกเป็น พื้นที่ต่าง ๆ แยกตามเขตการปกครองระดับอำเภอ ดังแสดงในตาราง 2.1

ตาราง 2.1 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าชายเลนปี พ.ศ.2555 จังหวัดสมุทรสงคราม

อำเภอ	ป่าชายเลน	นาุ้ง	พื้นที่เกษตร	อื่น ๆ	รวม
เมืองสมุทรสงคราม	7,986.25	24,540.33	5,494.88	14,634.13	52,655.59
อัมพวา	6,286.50	16,700.40	7,041.98	35.08	30,063.96
รวม	14,272.75	41,240.73	12,536.86	14,669.21	82,719.55

กิจกรรมที่สำคัญตามภารกิจเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ได้ดำเนินกิจกรรมที่สำคัญตามภารกิจ เพื่อฟื้นฟูทรัพยากร ป่าชายเลนให้สมบูรณ์ในจังหวัดสมุทรสงคราม ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 ดังแสดงในตาราง 2.2

ตาราง 2.2 กิจกรรมที่สำคัญตามภารกิจเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลน

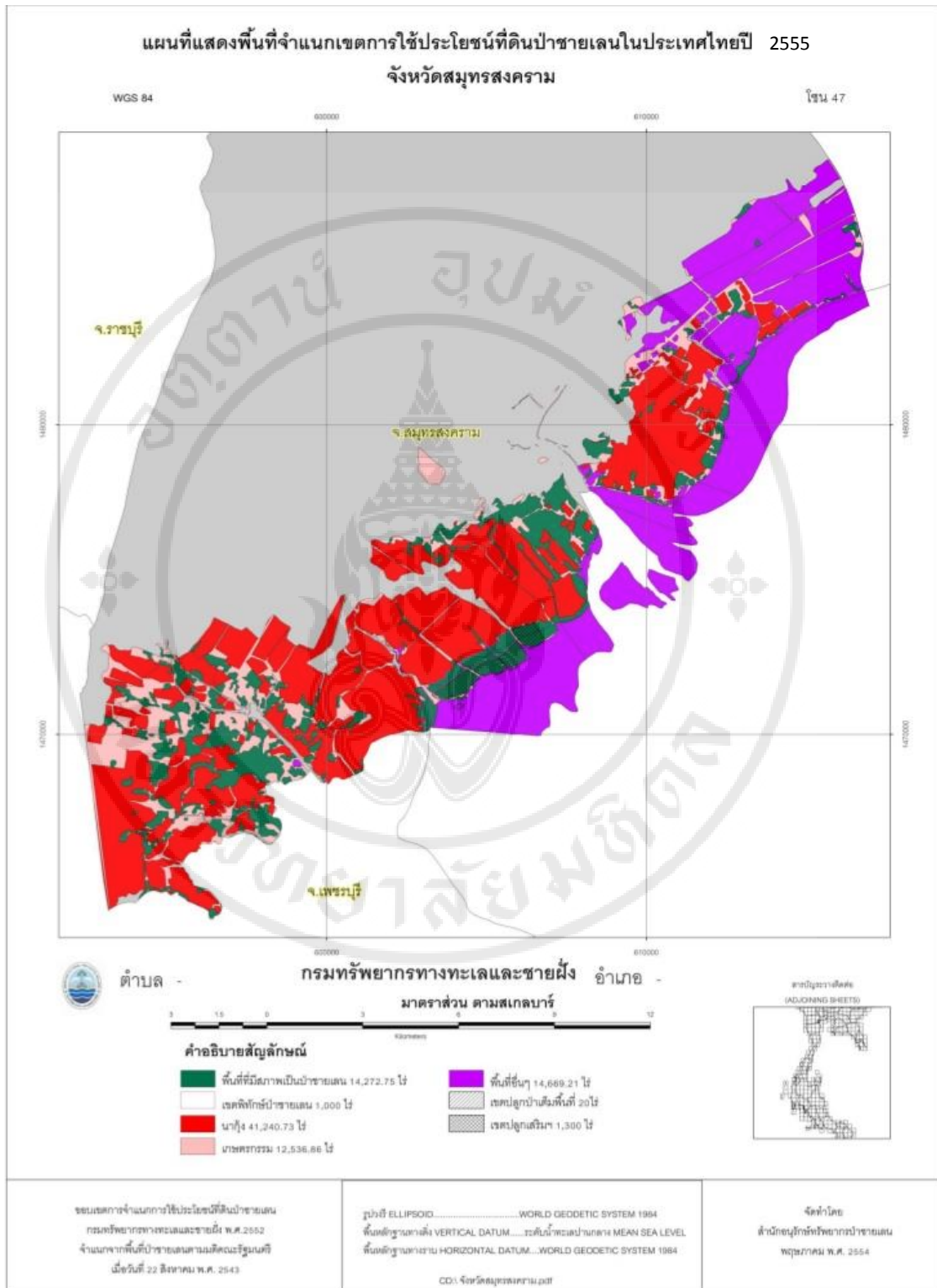
ที่	อำเภอ	ปลูกป่าเต็มพื้นที่(ไร่)	ปลูกป่าเสริม(ไร่)	เขตพิทักษ์(ไร่)	ปักหลักเขตชุมชน(ชุมชน)
1	เมืองสมุทรสงคราม	20	1300	1000	4
2	อัมพวา	-	-	-	-
	รวม	20	1300	1000	4

สถานการณ์ทรัพยากรป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสงคราม

จังหวัดสมุทรสงคราม มีพื้นที่ป่าชายเลนในเขต 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม และอำเภออัมภวา โดยมีพื้นที่ทรัพยากรป่าชายเลนทั้งหมดจำนวน 14,272.75 ไร่ ดังแสดงในตาราง 2.3

ตาราง 2.3 พื้นที่ทรัพยากรป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสงคราม ปี พ.ศ. 2555

อำเภอและตำบล	พื้นที่ (ไร่)
อำเภอเมืองสมุทรสงคราม	7,986.25
ตำบลคลองโคน	3,246.77
ตำบลท้ายหาด	-
ตำบลบางแก้ว	1,242.27
ตำบลบางขันแตก	-
ตำบลบางจะเกร็ง	612.33
ตำบลแม่กลอง	-
ตำบลลาดใหญ่	92.20
ตำบลแหลมใหญ่	2,792.68
อำเภออัมพวา	6,286.50
ตำบลแพรกหนามแดง	121.83
ตำบลยี่สาร	6,164.67
รวมพื้นที่สภาพป่าชายเลนทั้งหมด	14,272.75

ภาพ 2.2 แผนที่แสดงพื้นที่จำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลนในประเทศไทยปี 2555

อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2555

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรพัฒน์ ประถมวงษ์ (2556 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือน พบว่า โดยรวมมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการปฏิบัติงาน ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นการมีส่วนร่วมในการติดตามผลและประเมินผล ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด ไม่แตกต่างกันยกเว้น ด้านการปฏิบัติงานประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ณัฐธณริน พูลสวัสดิ์ (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ศึกษากรณี ตำบลโลกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับสูง เมื่อทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก พบว่า อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ประสพการณ์การได้รับผลกระทบจากการกัดเซาะชายฝั่ง เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เพศ และ ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รัชดา ศรีศักดิ์บางเตย (2557 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 53.49 มีอายุเฉลี่ย 45.24 ปี สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 35.27 เกิดที่ตำบลเขาถ่าน ร้อยละ 72.09 มีระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 36.84 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.60 คน อาชีพหลักประกอบอาชีพ

เกษตรกรรมร้อยละ 42.64 มีอาชีพรอง ร้อยละ 74.03 มีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 14.10 ไร่ มีการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลน ร้อยละ 50 มีรายได้ทั้งหมดเฉลี่ย 244,798.45 บาทต่อปี มีรายได้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนเฉลี่ย 27,044.57 บาทต่อปี มีรายจ่ายเฉลี่ย 151,298.45 บาทต่อปี เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมร้อยละ 68.60 ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ร้อยละ 98.45 ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการทรัพยากรป่าชายเลน ร้อยละ 77.91 มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมากคิดเป็นร้อยละ 77.13 และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ได้แก่ อายุ ระดับ การศึกษา ระยะเวลาในการตั้งถิ่นฐาน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ที่เกิดจากการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับป่าชายเลน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ประชาชนจะได้ตระหนักเห็นคุณค่าของป่าชายเลน

สุนทรี จินดาสอน (2558 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นดำเนินโครงการมากที่สุด รองลงมา คือ ขั้นริเริ่มโครงการ ขึ้นวางแผน และขึ้นประเมินผล สำหรับการทดสอบสมมติฐานพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ส่วน อายุ และการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ศิษะริน ทรัพย์อติเรก (2559 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนพระเจดีย์กลางน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับน้อย และเมื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมซึ่งได้แก่ ปัจจัยทางด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ พบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่สำคัญได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และความตระหนัก ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่ระดับความรู้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการศึกษาสามารถเสนอแนะได้ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนพระเจดีย์กลางน้ำ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้ความสำคัญด้านความตระหนักของประชาชน โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรป่าชายเลนและส่งผลให้ประชาชนเกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนสูงมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน รวมถึงการจัดการทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้และการปฏิบัติจัดการการดูแลทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน ทำให้สามารถสรุปประเด็นได้ว่า ในชุมชนคลองโคกนมีพฤติกรรมกรอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก และมีพฤติกรรมกรจัดการทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีประสิทธิภาพ

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วยเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน การรับรู้ข่าวสารกรอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้กรอนุรักษ์ป่าชายเลน และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน โดยผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปร ดังมีรายละเอียด คือ

เพศ

จุฑามาศ อ่อนวงศ์ (2554: 82) ศึกษาเรื่องความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษา: บ้านธารน้ำร้อน ตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า เพศมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชน บ้านธารน้ำร้อน ตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ฉัตรทัศนริน พูลสวัสดิ์ (2557: 59) ศึกษาเรื่องความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ศึกษากรณี ตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

อายุ

ผู้เกียรติ มิตรทอง (2554: 90) ศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากร ป่าชายเลน : กรณีศึกษา บ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่า อายุของประชาชนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รัชดา ศรีศักดิ์บังเคย (2557:75) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา

วรพัฒน์ ประถมวงษ์ (2556: 48) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด ผลการศึกษา พบว่าประชาชนมีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุนทรี จินดาสอน (2558: 86) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้ง สมมติฐานว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

อาชีพ

วรพัฒน์ ประถมวงษ์ (2556: 48) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด ผลการศึกษา พบว่าประชาชนมีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุนทรีย์ จินดาสอน (2558: 86) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้ง สมมติฐานว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

พิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์ (2554: 74) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ชลชาสน์ ช่วยเมือง (2557: 106) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

สุชาวดี ชูเอน (2555: 125) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง ผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมากกว่า 6 คน (Mean = 35.43) มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3-6 คน (Mean = 25.45) และกลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนระหว่าง 1-2 คน (Mean = 15.39)

รัชดา ศรีศักดิ์บางเตย (2557: 93) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษา พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่านอำเภอกำแพง จังหวัดสุราษฎร์ธานีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน

พิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์ (2554: 76) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สุนทรี่ จินดาสอน (2558: 76) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่าระยะเวลาในที่อาศัยในชุมชนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนท้องถิ่นที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ลักษณะการถือครองที่ดิน

สุวัฒน์ ศิริรัตน์ (2551 : 87) ศึกษาเรื่องความรู้ของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน กรณีศึกษา : แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าประชาชนที่มีขนาดพื้นที่ถือครองแตกต่างกันมีความรู้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิรัชฐา แสงใหญ่ (2559 : 82) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมลดขยะครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาล จังหวัดสมุทรปราการ ได้แก่ ลักษณะที่อยู่อาศัย ($p\text{-value} = 0.01$) ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีการถือครองที่ดินแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม

ผู้เกียรติ มิตรทอง (2554: 90) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน : กรณีศึกษา บ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของประชาชนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ศิษะริน ทรัพย์อดิเรก (2559: 59) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนพระเจดีย์กลางน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ผลการศึกษา พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในป่าชายเลนพระเจดีย์กลางน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีการเป็นสมาชิกทางสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน

พิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์ (2554: 84) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จุฑาทิพย์ ถิ่นกลาง (2557: 227) ศึกษาเรื่องความรู้และทัศนคติที่เกี่ยวกับสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน กรณีศึกษา : อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนแตกต่างกันมีความรู้ในการอนุรักษ์และพื้นที่ป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการโทรศัพท์พยากรณ์แต่ละชนิดแตกต่างกัน

การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ผู้เกียรติ มิตรทอง (2554: 93) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน : กรณีศึกษา บ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร

ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ชลชาสน์ ช่วยเมือง (2557: 108) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง ผลการศึกษา พบว่าประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

กัญเกียรติ มิตรทอง (2554: 93) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน : กรณีศึกษา บ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สุนทรี จินดาสอน (2558: 76) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษา พบว่าความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

รัชฎาภรณ์ เจริญพร้อม (2550: 139) ศึกษาเรื่องความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบฝุ่นละอองต่อระบบนิเวศในเขตอุตสาหกรรมเมืองหินปูนและ โรงโม่ บด และ ย่อย หินกรณศึกษา: ตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า การให้คุณค่าต่อระบบนิเวศ มีอิทธิพลกับความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบต่อฝุ่นละอองในระบบนิเวศในเขตอุตสาหกรรมเมืองหินปูนใน โรงโม่ บด และย่อยหินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วีรญา บุญสิน (2553: 127) ศึกษาเรื่องความตระหนักของประชาชนที่มีต่อปัญหาทรัพยากรน้ำในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าทรัพยากรน้ำแตกต่างกันมีความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่าประชาชนที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมี พฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนและ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และ ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัด สมุทรสงคราม ดำเนินการศึกษาโดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยมีแนวทางในการดำเนินการ วิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรเป้าหมาย

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้า ครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ชุมชนคลองโคกนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี โดยอาศัยอยู่ในชุมชนคลองโคกนทั้ง 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้าน คลองคต หมู่ 2 และ หมู่ 3 บ้านคลองโคกน หมู่ 4 บ้านแพรกทะเล หมู่ 5 บ้านคลองช่อง หมู่ 6 บ้าน ประชาชนชั้น หมู่ 7 บ้านคลองช่องน้อย ตำบลคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 1,182 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม, 2556)

ตาราง 3.1 แสดงรายละเอียดจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือนในชุมชนคลองโคก

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนประชากร			จำนวนครัวเรือน
		ชาย	หญิง	รวม	
1	บ้านคลองคต	225	215	440	127
2	คลองโคก	414	416	830	198
3	คลองโคก	297	251	548	135
4	บ้านแพรกทะเล	275	305	580	159
5	บ้านคลองช่อง	423	474	897	238
6	บ้านประชาชมชื่น	219	220	439	149
7	บ้านคลองช่องน้อย	291	323	614	176
รวม		2,144	2,204	4,348	1,182

ที่มา : แผนยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการส่วนตำบลคลองโคก, (พ.ศ.2556)

3.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่างประชากรเป้าหมาย

3.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 2540 : 71) ซึ่งได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ 0.05 โดยมีสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

ในที่นี้ให้ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

$$\begin{aligned}\text{แทนค่าในสูตร } n &= \frac{1182}{1+1182(0.05)^2} \\ &= 298.86\end{aligned}$$

ผู้วิจัยได้กำหนดหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 299 ครั้วเรือน แต่เพื่อเพิ่มค่าอำนาจการจำแนกและความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 300 ครั้วเรือน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ครั้วเรือน

3.2.2 การสุ่มตัวอย่าง

จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ครั้วเรือน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างระดับครั้วเรือน ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณสัดส่วนของตัวอย่าง (Probability Proportional to size) จากจำนวนครั้วเรือนที่ได้รับการคัดเลือกกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยใช้สูตรในการคำนวณดังนี้

$$\begin{aligned}\text{สัดส่วนของตัวอย่าง} &= \frac{\text{จำนวนครั้วเรือนที่ได้รับคัดเลือก}}{\text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ}} \\ &= \frac{1182}{300} \\ &= 3.9\end{aligned}$$

สัดส่วนที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 3.9 โดยประมาณ จากนั้นนำสัดส่วนนี้ไปคำนวณเพื่อหาจำนวนตัวอย่างแต่ละชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตาราง 3.2 จำนวนครัวเรือนและจำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ จำแนกตามรายหมู่บ้าน

หมู่ที่	ชื่อบ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1	บ้านคลองคต	127	32
2	คลองโคน	198	50
3	คลองโคน	135	34
4	บ้านแพรกทะเล	159	40
5	บ้านคลองช่อง	238	60
6	บ้านประชาชมชื่น	149	39
7	บ้านคลองช่องน้อย	176	45
	รวม	1,182	300

2. การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Approach) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนในพื้นที่ทำการวิจัย ในลักษณะการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling) โดยทำการเก็บข้อมูลจากครัวเรือน 1 หลัง เว้น 4 หลัง สำหรับครัวเรือนที่ไม่มีผู้อยู่ในบ้านจะทำการเข้าไปเก็บข้อมูลในบ้านหลังถัดไปจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจพื้นที่ภาคสนาม ทั้งนี้แบบสอบถามประกอบไปด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม โดยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ส่วนปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน โดยกำหนดลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิดคละกัน

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยมีเนื้อหาคำถามเกี่ยวกับความถี่และแหล่งช่องทางการได้ทราบข้อมูลข่าวสารภายในระยะเวลา 1 ปี จากทางสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

บ่อยครั้ง(มากกว่า 4 ครั้งต่อเดือน)	ให้คะแนน	3	คะแนน
บางครั้ง(2-3 ครั้งต่อเดือน)	ให้คะแนน	2	คะแนน
นาน ๆ ครั้ง(1ครั้ง/ ต่อเดือน)	ให้คะแนน	1	คะแนน
ไม่เคย	ให้คะแนน	0	คะแนน

คะแนนการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544: 34) แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60	หมายถึง	ระดับน้อย
ได้คะแนนร้อยละ 60 – 75	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนร้อยละ 75	หมายถึง	ระดับมาก

จากเกณฑ์การแบ่งกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถจัดระดับการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้ดังนี้

คะแนน 6 คะแนนและต่ำกว่า	มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับน้อย
คะแนนระหว่าง 7 – 11 คะแนน	มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับปานกลาง
คะแนน 12 คะแนนและสูงกว่า	มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับมาก

ส่วนที่ 3 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิด 2 ตัวเลือก ได้แก่ ถูกและผิด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ข้อความเชิงบวก

ตอบถูก	ให้คะแนน	1	คะแนน
ตอบผิด	ให้คะแนน	0	คะแนน

ข้อความเชิงลบ

ตอบถูก	ให้คะแนน	0	คะแนน
ตอบผิด	ให้คะแนน	1	คะแนน

คะแนนความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน จะถูกนำมารวมและจัดระดับโดยใช้เกณฑ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544: 34) แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60	หมายถึง	ระดับน้อย
ได้คะแนนร้อยละ 60 – 75	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนร้อยละ 75	หมายถึง	ระดับมาก

จากเกณฑ์การแบ่งกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถจัดระดับความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้ดังนี้

คะแนน 11 คะแนนและต่ำกว่า	มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับน้อย
คะแนน 12- 14 คะแนน	มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับปานกลาง
คะแนน 15 คะแนนและสูงกว่า	มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับมาก

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีการประเมินค่า 5 ตัวเลือก โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

		ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน	4	0
เห็นด้วย	ให้คะแนน	3	1
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน	2	2
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน	1	3

การจัดกลุ่มคะแนนการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน ผู้วิจัยนำค่าที่ได้มาจัดระดับการให้คะแนนการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน จะถูกนำมารวมและจัดระดับโดยใช้เกณฑ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544 : 34) แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60	หมายถึง	ระดับน้อย
ได้คะแนนร้อยละ 60 – 75	หมายถึง	ระดับปานกลาง
ได้คะแนนร้อยละ 75	หมายถึง	ระดับมาก

จากเกณฑ์การแบ่งกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถจัดระดับการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน ได้ดังนี้

คะแนน 11 คะแนนและต่ำกว่า	มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนระดับน้อย
คะแนน 12 – 15 คะแนน	มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนระดับปานกลาง
คะแนน 16 คะแนนและสูงกว่า	มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนระดับมาก

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยกำหนดลักษณะของคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยใช้การวัดที่มีการประเมินค่า 5 ระดับ ผู้วิจัยได้สร้างข้อคำถามโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
ปฏิบัติทุกครั้ง(ทุกวัน)	4 คะแนน	0 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง(4-5 ครั้งต่อเดือน)	3 คะแนน	1 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง(2-3 ครั้งต่อเดือน)	2 คะแนน	2 คะแนน
ปฏิบัติน้อยครั้ง(1 ครั้งต่อเดือน)	1 คะแนน	3 คะแนน
ไม่เคยปฏิบัติเลยใน 1 เดือน	0 คะแนน	4 คะแนน

ในการจำแนกระดับคะแนนพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ผู้วิจัยนำค่าที่ได้มา จัดระดับการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน โดยพิจารณาตามค่าร้อยละ ซึ่งแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ จะถูกนำมาจัดระดับโดยใช้เกณฑ์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช(2544 : 34) แบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 60	มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระดับมาก
คะแนนระหว่าง ร้อยละ 60 – 75	มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระดับปานกลาง
คะแนนสูงกว่า ร้อยละ 75	มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ระดับมาก

จากเกณฑ์การแบ่งกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถจัดระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้ดังนี้

คะแนน 11 คะแนนและต่ำกว่า	มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับน้อย
คะแนน 12 – 15 คะแนน	มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับปานกลาง
คะแนน 16 คะแนนและสูงกว่า	มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับมาก

ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดย มีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิดเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ

3.4 การทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อพิจารณาตรวจสอบและอนุมัติให้ดำเนินการ ซึ่งได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2562 เลขที่ 2018/327 (B1) จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้ไปทดสอบเก็บข้อมูล (Pre-test) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ที่มีสภาพบริบทใกล้เคียงกับชุมชนคลองโคกนจนวน 30 ราย

การวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

1) การหาความเชื่อถือ (Reliability) การหาความเชื่อถือของแบบสอบถามวัดความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยใช้สูตรของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) KR-20 ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 + \frac{\sum pq}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ r_{tt}	=	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
k	=	จำนวนข้อของแบบสอบถามชุดนั้น
p	=	สัดส่วนผู้ตอบถูกจากผู้ตอบทั้งฉบับ
q	=	สัดส่วนผู้ตอบผิด หรือ 1-p
s_t^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามวัดความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนได้ค่าความเชื่อถือได้เท่ากับ 0.680

2) การหาค่าความเชื่อถือ (Reliability) ของแบบสอบถามวัดการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ (Cronbach) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 + \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

เมื่อ α	=	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
n	=	จำนวนข้อของแบบสอบถามชุดนั้น
$\sum s_i^2$	=	ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
s_x^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามวัดการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน ได้ค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.840

3) การหาค่าความเชื่อถือ (Reliability) ของแบบวัดพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ (Cronbach, อ้างถึงใน บุญธรรมกิจปริดาบริสุทธิ, 2531:176) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 + \frac{\sum s_i^2}{s_x^2} \right)$$

เมื่อ α	=	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
n	=	จำนวนข้อของแบบสอบถามชุดนั้น
$\sum s_i^2$	=	ผลรวมค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
s_x^2	=	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามวัดพฤติกรรมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้ค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.700

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือแนะนำตัวจากคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล แจ้งไปยังตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ที่จะเข้าไปทำการศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภายในพื้นที่

2) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลครัวเรือนภายในหมู่บ้านตามที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น โดยทำการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามแบบสอบถามกับหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อยู่อาศัยอยู่ในพื้นที่ที่ทำกรวิจัย คือชุมชนคลอง โคนเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปีจำนวน 300 ครัวเรือน

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของคำตอบ จากนั้นจึงนำไปลงรหัส และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences) โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ทรัพยากร ปัจจัยจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การให้คุณค่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และ ค่าต่ำสุด (Minimum)

2) วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และ ค่าต่ำสุด (Minimum)

3) วิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างระหว่างกลุ่มย่อยของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม สำหรับตัวแปรอิสระที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ส่วนตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มย่อยขึ้นไปใช้สถิติการวิเคราะห์ผันแปรทางเดียว (One Way Anova) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาดูด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในตำบลคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 300 ครัวเรือน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

4.2 ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน นำเสนอโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

4.3 ปัจจัยจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน นำเสนอโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

4.4 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน นำเสนอโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด

4.5 การวิเคราะห์แตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจิตวิทยากับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน นำเสนอโดยใช้สถิติอัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์การแปรผันทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA)

4.6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

4.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน รวบรวมผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตาราง 4.1)

เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.2 และเป็นเพศชายร้อยละ 40.8 ตามลำดับ

อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่อายุ 36-55 ปี ร้อยละ 50.5 รองลงมาคืออายุ 35 ปี และ ต่ำกว่า ร้อยละ 27.8 และมีอายุ 56 ปี และสูงกว่า ร้อยละ 21.7 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 22.8 รองลงมา ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 21.7 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 ร้อยละ 17.8 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ร้อยละ 16.8 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ร้อยละ 11.8 ปริญญาตรีหรือสูงกว่า 7.9 และอื่น ๆ 1.2 ตามลำดับ

อาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 30.7 รองลงมาได้แก่อาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน คิดเป็นร้อยละ 21.7 อาชีพประมง คิดเป็นร้อยละ 17.3 อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.7 อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 5.0 อาชีพรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 4.0 อาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 3.7 และอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	ร้อยละ	จำนวน 300 คน
		จำนวน
เพศ		
หญิง	59.2	180
ชาย	40.8	120
อายุ		
35 ปีและต่ำกว่า	27.8	84
36 - 55 ปี	50.5	153
56 ปี และสูงกว่า	21.7	63
$\bar{x} = 44.92$ S.D = 10.74 Min = 24 Max = 65		
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	22.8	69
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	21.7	66
ประถมศึกษาปีที่ 4-6	17.8	54
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	11.8	35
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6	16.8	51
ปวช. - ปวส.	1.2	3
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	7.9	24
อาชีพ		
ประมง	17.3	52
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	16.7	50
รับจ้างทั่วไป	30.6	92
รับราชการ	3.7	11
รัฐวิสาหกิจ	4.0	12
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน	5.0	15
แม่บ้าน/พ่อบ้าน	21.7	65
นักเรียน/นักศึกษา	1.0	3

4.2 ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ครอบครัว ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตาราง 4.2)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 4,000 - 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 78.0 รองลงมา กลุ่มที่มีรายได้ 8,001 - 12,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.9 และกลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 12,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 5.1 ตามลำดับ

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 - 5 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 รองลงมา มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คนและต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 25.6 และมีสมาชิกในครัวเรือน 6 คนและมากกว่า คิดเป็นร้อยละ 16.2 ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ระหว่าง 25 ปีและต่ำกว่า คิดเป็นร้อยละ 61.4 กลุ่มที่มีระยะเวลาอาศัย 26-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.8 และกลุ่มที่มีระยะเวลาอาศัย 41 ปีและสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 18.8 ตามลำดับ

ลักษณะการถือครองที่ดิน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นเจ้าของ คิดเป็นร้อยละ 74.0 กลุ่มที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบเช่า คิดเป็นร้อยละ 24.7 และกลุ่มที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบเช่าซื้อ คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ ในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 75.4 และที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ร้อยละ 24.6 และเมื่อแยกประเภทกลุ่มต่าง ๆ พบว่า กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนที่มีผู้เป็นสมาชิก เรียงลำดับได้ดังนี้ ร้อยละ 6.9 กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสมาชิกการเกษตร ร้อยละ 3.7 กลุ่มอาสาพัฒนาสาธารณสุข (อสม.) ร้อยละ 3.4 กลุ่มอื่น ๆ (กลุ่มผู้ใช้น้ำ, กลุ่มรับจ้างปลูกป่า) ร้อยละ 2.7 กลุ่มอาสาพัฒนา ร้อยละ 2.0 กลุ่มรทส. ร้อยละ 1.3 นอกจากนี้ยังมีผู้ที่เป็นสมาชิก 2 กลุ่มพร้อมกัน คือ กลุ่มแม่บ้าน กับ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ร้อยละ 1.1 และผู้ที่เป็นสมาชิก 3 กลุ่มพร้อมกัน (กลุ่มอาสาพัฒนา, กลุ่มแม่บ้าน, กลุ่มอาสาพัฒนาสาธารณสุข (อสม.)) คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ทรัพยากรป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 63.2 และกลุ่มที่เคยใช้ทรัพยากรป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 36.8 ตามลำดับ

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม	ร้อยละ	จำนวน
จำนวน 300 ครัวเรือน		
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
4,000 - 8,000 บาท	78.0	237
8,001 - 12,000 บาท	13.9	51
12,001 บาทขึ้นไป	8.1	12
$\bar{x} = 6,862.19$ S.D = 6,690.23 Min = 0.0 Max = 25,000.00		
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
3 คนและต่ำกว่า	25.6	78
4 - 5 คน	58.2	177
6 คนและมากกว่า	16.2	45
$\bar{x} = 3.63$ S.D = 1.46 Min = 1.00 Max = 10.00		
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน		
25 ปีและต่ำกว่า	61.4	186
26 - 40 ปี	19.8	60
41 ปีและสูงกว่า	18.8	54
$\bar{x} = 25.67$ S.D = 15.27 Min = 3 Max = 65		
ลักษณะการถือครองที่ดิน		
เจ้าของ	74.0	222
เช่า	24.7	75
เช่าซื้อ	1.3	3
ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม		
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
ไม่ได้เป็น	75.4	228
เป็น	24.6	72

ตาราง 4.2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม (ต่อ)

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน 300 ครั้วเรือน	
	ร้อยละ	จำนวน
การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม		
- กลุ่มแม่บ้าน	6.9	18
- กลุ่มสมาชิกการเกษตร	3.7	12
- กลุ่ม อสม.	3.4	10
- กลุ่มอื่นๆ (กลุ่มผู้ใช้น้ำ กลุ่มรับจ้างปลูกป่า)	2.7	9
- กลุ่มอาสาพัฒนา	2.0	8
- กลุ่ม ฅกศ.	1.3	6
- กลุ่ม ลูกเสือชาวบ้าน	1.1	3
- กลุ่มลูกเสือชาวบ้านและกลุ่มแม่บ้าน	1.1	3
- กลุ่มลูกเสือชาวบ้านและกลุ่ม อสม.	0.8	1
- กลุ่มแม่บ้านและกลุ่ม อสม.	0.8	1
- กลุ่มอาสาพัฒนา แม่บ้าน และ อสม.	0.8	1
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน		
ไม่เคยใช้	63.2	192
เคย	36.8	108

4.3 ปัจจัยจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

4.3.1 การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ครั้วเรือน ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตาราง 4.3)

4.3.1.1 เคยได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนหรือไม่
กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 67.4 และกลุ่มที่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 32.6 ตามลำดับ

ตาราง 4.3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ในการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

		จำนวน 300 ครัวเรือน
การเคยรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์	ร้อยละ	จำนวน
เคย	67.4	108
ไม่เคย	32.6	192

4.3.1.2 แหล่งข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

- **โทรทัศน์** พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสาร สัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 64.6 รองลงมารับรู้ข่าวสาร เดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.7 รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.6 และ รับรู้ข่าวสาร สัปดาห์ละ 4-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.1 ตามลำดับ

- **วิทยุ** พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 66.2 รองลงมาไม่เคยรับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 21.5 และ รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.3 ตามลำดับ

- **หนังสือพิมพ์/วารสาร** พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 64.6 รองลงมารับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.8 รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.1 และรับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

- **แผ่นพับ/โปสเตอร์** พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลยคิดเป็นร้อยละ 72.3 รองลงมารับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.1 รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.1 และรับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 1-3 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

- **ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน** พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมารับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ไม่เคยรับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 16.9 และ รับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

- **การเข้าร่วมประชุม** พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมาไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 16.9 รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 10.8 และรับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

- **เสียงตามสาย** พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็น

ร้อยละ 64.6 รองลงมา รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.6 รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 9.3 และรับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 4-6 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

- **เจ้าหน้าที่ภาครัฐ** พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 56.9 รองลงมาไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 30.8 และได้รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 12.3 ตามลำดับ

- **เพื่อนบ้าน** พบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างได้รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 52.3 รองลงมาไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 43.1 และได้รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

- **บุคคลในครอบครัว** พบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 61.5 รองลงมาได้รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.8 รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.2 และรับรู้ข่าวสารสัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

- **อื่นๆ** พบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างไม่เคยได้รับรู้ข่าวสารเลย คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมาได้รับรู้ข่าวสาร 3-4 เดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.7 และได้รับรู้ข่าวสารเดือนละ 1-3 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

จากการศึกษาแหล่งข่าวสารและความถี่ในการรับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจากแหล่งข่าวสารทางสื่อมากที่สุด 3 อันดับคือ โทรทัศน์ ร้อยละ 97.20 รองลงมา คือ วิทยุ และเช่นผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 95.10 และ 86.42 ตามลำดับ

ตาราง 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ในการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จำนวน 300 ครัวเรือน

ประเภทของสื่อ	ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร				
	สัปดาห์ละ 4-6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง	เดือนละ 1-3 ครั้ง	3-4 เดือนต่อครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์	3.1 (6)	64.4 (126)	27.7 (54)	4.6 (9)	-

ตาราง 4.4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ในการ
รับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

จำนวน 300 ครัวเรือน

ประเภทของสื่อ	ความถี่ในการรับรู้ข่าวสาร				
	สัปดาห์ละ 4-6 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง	เดือนละ 1-3 ครั้ง	3-4 เดือนต่อ ครั้ง	ไม่เคยเลย
2. วิทยุ	-	-	12.3	66.2	21.5
	-	-	(24)	(129)	(42)
3. หนังสือพิมพ์/วารสาร	-	1.5	3.1	30.8	64.4
	-	(3)	(6)	(60)	(126)
4. แผ่นพับ/โปสเตอร์	-	1.5	3.1	23.1	72.3
	-	(3)	(6)	(45)	(141)
5. ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน	-	1.5	20.0	61.5	16.9
	-	(3)	(39)	(120)	(33)
6. การเข้าร่วมประชุม	-	1.5	10.8	70.8	16.9
	-	(3)	(21)	(138)	(33)
7. เลียงตามสาย	1.5	-	9.3	24.6	64.6
	(3)	-	(19)	(49)	(127)
8. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ	-	-	12.3	56.9	30.8
	-	-	(25)	(112)	(61)
9. เพื่อนบ้าน	-	-	4.6	52.3	43.1
	-	-	(10)	(103)	(85)
10. บุคคลในครอบครัว	-	1.5	6.2	30.8	61.5
	-	(3)	(13)	(61)	(124)
11. อื่น ๆ	-	-	1.5	27.7	70.8
	-	-	(3)	(56)	(140)

4.3.1.3 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และกลุ่มที่ไม่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 21.0 ตามลำดับ

- ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านสื่อใด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมา ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 13.8 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านเจ้าหน้าที่รัฐและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 8.8 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านหนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 2.5 และต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านคนในครอบครัวและเสียงตามสาย และอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

- ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นไหน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นแนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 22.5 รองลงมาต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นการอนุรักษ์ป่าชายเลนและปัญหาการอนุรักษ์ป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นการดำเนินงานและการจัดการป่าชายเลน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง คิดเป็นร้อยละ 6.3 และต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ตาราง 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ในการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จำนวน 300 ครัวเรือน

การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ร้อยละ	จำนวน
ประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม		
- แนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน	22.5	54

ตาราง 4.5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามแหล่งข้อมูลข่าวสารและความถี่ในการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

จำนวน 300 ครั้วเรือน

การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ร้อยละ	จำนวน
ประเด็นที่ต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติม		
- การเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลน	21.3	51
- การอนุรักษ์ป่าชายเลน	17.5	42
- ปัญหาการอนุรักษ์ป่าชายเลน	17.5	42
- การดำเนินงานและการจัดการป่าชายเลน	13.6	33
- ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง	6.3	15
- อื่น ๆ	1.3	3

เมื่อนำคะแนนการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมารวมกันแล้ว ทำการจัดกลุ่ม และจัดระดับการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ได้กลุ่มการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ป่าชายเลน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับน้อย ปานกลาง และ มาก จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 71.3 รองลงมาคือกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 14.9 และกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 13.8 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้ข่าวสาร การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเท่ากับ 9 คะแนน (ตาราง 4.6)

ตาราง 4.6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จำนวน 300 ครั้วเรือน

ระดับการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ร้อยละ	จำนวน
การรับรู้ข่าวสารน้อย (6 คะแนนและต่ำกว่า)	14.9	53
การรับรู้ข่าวสารปานกลาง (7-11 คะแนนและต่ำกว่า)	71.3	197
การรับรู้ข่าวสารมาก (12 คะแนนและสูงกว่า)	13.8	50
$\bar{x} = 8.95$ S.D = 3.41 Min = 0 Max = 21		

4.3.2 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน ทั่วประเทศ ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตาราง 4.7)

ข้อความที่ 1 “ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นศูนย์กลางของการรักษาความสมดุลของธรรมชาติทางทะเลและเป็นแหล่งเจริญพันธุ์ของพืชและสัตว์น้ำ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 97.4 ตอบผิดร้อยละ 2.6

ข้อความที่ 2 “ทรัพยากรป่าชายเลนมีบทบาทที่สำคัญในการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากคลื่นลมแรงและการกัดเซาะชายฝั่งของดิน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 98.0 ตอบผิดร้อยละ 2.0

ข้อความที่ 3 “การปนเปื้อนของสารพิษในน้ำที่เกิดจากการทำเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพันธุ์พืชในป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบผิดร้อยละ 94.0 ตอบถูกร้อยละ 6.0

ข้อความที่ 4 “การเพิ่มขึ้นของทรัพยากรป่าชายเลนมีส่วนในการช่วยเพิ่มพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากการกัดเซาะชายฝั่งได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 94.0 ตอบผิดร้อยละ 6.0

ข้อความที่ 5 “การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การเลี้ยงกุ้ง ในพื้นที่ป่าชายเลนไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบผิดร้อยละ 88.0 ตอบถูกร้อยละ 12.0

ข้อความที่ 6 “การทำประมงที่ผิดวิธี ส่งผลให้ชนิดและปริมาณของสัตว์น้ำและระบบนิเวศในป่าชายเลนเสื่อมโทรมลง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 92.0 ตอบผิดร้อยละ 8.0

ข้อความที่ 7 “ชนิดและปริมาณของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลงไม่ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบผิดร้อยละ 93.0 ตอบถูกร้อยละ 7.0

ข้อความที่ 8 “ไม้ป่าชายเลนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น เผาถ่าน เฟอร์นิเจอร์ ทำไม้เสาเข็ม และใช้เป็นยาสมุนไพร” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 50.0 ตอบผิดร้อยละ 50.0

ข้อความที่ 9 “การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 94.0 ตอบผิดร้อยละ 6.0

ข้อความที่ 10 “พื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนในการบำบัดของเสียที่ถ่ายเทจากพื้นที่บนบกลงสู่ทะเล” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 95.0 ตอบผิดร้อยละ 5.0

ข้อความที่ 11 “การขยายตัวของชุมชน และความต้องการพื้นที่ที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 95.0 ตอบผิดร้อยละ 5.0

ข้อความที่ 12 “ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มีศักยภาพของพื้นที่ในการเป็นแหล่งวางไข่และพักตัวอ่อนของสัตว์น้ำต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 95.0 ตอบผิดร้อยละ 5.0

ข้อความที่ 13 “ความเค็มของน้ำทะเลไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ในป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบผิดร้อยละ 82.0 ตอบถูกร้อยละ 18.0

ข้อความที่ 14 “การขุดลอกดินบริเวณพื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนในการให้คุณภาพของดินและน้ำเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 93.0 ตอบผิดร้อยละ 7.0

ข้อความที่ 15 “รากของไม้ป่าชายเลนสามารถช่วยสกัดกั้นการกัดเซาะของพื้นที่ชายฝั่งและการพัดพาของตะกอนดินในน้ำได้เป็นอย่างดี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 97.0 ตอบผิดร้อยละ 3.0

ข้อความที่ 16 “ระบบนิเวศที่เกิดขึ้นในป่าชายเลน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และพืชพรรณ ธรรมชาติชนิดต่าง ๆ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 91.0 ตอบผิดร้อยละ 9.0

ข้อความที่ 17 “ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชผักและพืชสมุนไพรที่สำคัญหลายชนิด” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 65.0 ตอบผิดร้อยละ 35.0

ข้อความที่ 18 “หากพื้นที่ป่าชายเลนได้รับความเสียหายจากธรรมชาติ ป่าชายเลนสามารถซ่อมแซมและฟื้นฟูตนเองให้กลับสู่สภาพเดิมได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบผิดร้อยละ 70.0 ตอบถูกร้อยละ 30.0

ข้อความที่ 19 “นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือการประกาศให้พื้นที่ป่าชายเลนเป็นเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบผิดร้อยละ 88.0 ตอบถูกร้อยละ 12.0

ข้อความที่ 20 “ถ้าพื้นที่ป่าชายเลนเกิดความเสื่อมโทรมหรือด้อยคุณภาพหรือถูกทำลายจนหมดไปจะทำให้ชนิด ปริมาณและคุณภาพของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในป่าชายเลนลดลงจนถึงสูญพันธุ์ได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 97.0 ตอบผิดร้อยละ 3.0

ข้อความที่ 21 “ป่าชายเลนสามารถเติบโตได้ดีในทุกสภาพพื้นที่และทุกสภาพอากาศที่อยู่ติดทะเล” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 88.0 ตอบผิดร้อยละ 12.0

ข้อความที่ 22 “การปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ในป่าชายเลนถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ตอบถูกร้อยละ 98.0 ตอบผิดร้อยละ 2.0

ตาราง 4.7 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ตอบถูก	ตอบผิด
	ร้อยละ 100.0 (จำนวน300)	ร้อยละ 100.0 (จำนวน 300)
1. ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นศูนย์กลางของการรักษาความสมดุลของธรรมชาติทางทะเลและเป็นแหล่งเจริญพันธุ์ของพืชและสัตว์น้ำ	97.0 (291)	3.0 (9)
2. ทรัพยากรป่าชายเลนมีบทบาทที่สำคัญในการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากคลื่นลมแรงและการกัดเซาะชายฝั่งของดิน	98.0 (294)	2.0 (6)
*3. การปนเปื้อนของสารพิษในน้ำที่เกิดจากการทำเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพันธุ์พืชในป่าชายเลน	6.0 (18)	94.0 (282)
4. การเพิ่มขึ้นของทรัพยากรป่าชายเลนมีส่วนในการช่วยเพิ่มพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากการกัดเซาะชายฝั่งได้	94.0 (282)	6.0 (18)
*5. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การเลี้ยงกุ้ง ในพื้นที่ป่าชายเลนไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน	12.0 (36)	88.0 (264)
6. การทำประมงที่ผิดวิธี ส่งผลให้ชนิดและปริมาณของสัตว์น้ำและระบบนิเวศในป่าชายเลนเสื่อมโทรมลง	92.0 (276)	8.0 (24)
*7. ชนิดและปริมาณของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลงไม่ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ	7.0 (21)	93.0 (279)
8. ไม้ป่าชายเลนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น เฝ้าถ่าน เฟอร์นิเจอร์ ไม้เสาเข็ม และใช้เป็นยาสมุนไพร	50.0 (150)	50.0 (150)

ตาราง 4.7 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

	ตอบถูก	ตอบผิด
ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ร้อยละ 100.0 (จำนวน300)	ร้อยละ 100.0 (จำนวน300)
9. การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อ เป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลน เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว	94.0 (282)	6.0 (18)
10. พื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนในการบำบัดของเสียที่ ถ่ายเทจากพื้นที่บนบกลงสู่ทะเล	95.0 (285)	5.0 (15)
11. การขยายตัวของชุมชน และความต้องการ พื้นที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้นส่งผลกระทบต่อความ เสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าชายเลน	95.0 (285)	5.0 (15)
12. ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มีศักยภาพ ของพื้นที่ในการเป็นแหล่งวางไข่และฟัก ตัวอ่อนของสัตว์น้ำต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี	95.0 (285)	5.0 (15)
*13. ความเค็มของน้ำทะเลไม่ได้มีอิทธิพลต่อ การเจริญเติบโตของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ในป่าชายเลน	18.0 (54)	82.0 (246)
14. การขุดลอกดินบริเวณพื้นที่ป่าชายเลนมี ส่วนในการให้คุณภาพของดินและน้ำเปลี่ยน แปลงไปจากสภาพเดิม	93.0 (279)	7.0 (21)
15. รากของไม้ป่าชายเลนสามารถช่วยสกัดกั้น การกัดเซาะของพื้นที่ชายฝั่งและการพัดพาของ ตะกอนดินในน้ำได้เป็นอย่างดี	97.0 (291)	3.0 (9)
16. ระบบนิเวศที่เกิดขึ้นในป่าชายเลน เป็นเรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสิ่งมี ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และพืชพรรณ ธรรมชาติชนิดต่าง ๆ	91.0 (273)	9.0 (27)
17. ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชผักและ พืชสมุนไพรที่สำคัญหลายชนิด	65.0 (195)	35.0 (105)

ตาราง 4.7 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน(ต่อ)

ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ตอบถูก	ตอบผิด
	ร้อยละ 100.0 (จำนวน300)	ร้อยละ 100.0 (จำนวน300)
18. หากพื้นที่ป่าชายเลนได้รับความเสียหายจากธรรมชาติ ป่าชายเลนสามารถซ่อมแซมและฟื้นฟูตนเองให้กลับสู่สภาพเดิมได้	30.0 (90)	70.0 (210)
*19.นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือการประกาศให้พื้นที่ป่าชายเลนเป็นเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์	12.0 (36)	88.0 (264)
20. ถ้าพื้นที่ป่าชายเลนเกิดความเสื่อมโทรมหรือด้อยคุณภาพหรือถูกทำลายจนหมดไปจะทำให้ชนิด ปริมาณและคุณภาพของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในป่าชายเลนลดลงจนถึงสูญพันธุ์ได้	93.0 (279)	7.0 (21)
21. ป่าชายเลนสามารถเติบโตได้ดีในทุกสภาพพื้นที่และทุกสภาพอากาศที่อยู่ติดทะเล	88.0 (264)	12.0 (36)
22. การปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ในป่าชายเลนถือว่าการกระทำที่ผิดกฎหมาย	98.0 (294)	2.0 (6)

หมายเหตุ : * คือ ข้อความเชิงลบ

เมื่อนำคะแนนความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่มและจัดระดับความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ได้กลุ่มความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน 3 กลุ่ม คือ ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนน้อย ปานกลาง และมาก จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 98.50 รองลงมาคือ กลุ่มที่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 0.90 และกลุ่มที่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 0.60 ตามลำดับโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เท่ากับ 14 คะแนน (ตาราง 4.8)

ตาราง 4.8 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จำนวน 300 ครั้วเรือน

ระดับความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ร้อยละ	จำนวน
ความรู้การอนุรักษ์น้อย(11 คะแนนและต่ำกว่า)	0.60	2
ความรู้การอนุรักษ์ปานกลาง(12-14 คะแนน)	0.90	3
ความรู้การอนุรักษ์มาก(15 คะแนนและมากกว่า)	98.50	295
$\bar{x} = 14.97$ S.D = 0.48 Min = 10 Max = 18		

4.3.3 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ครั้วเรือน ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตาราง 4.9)

ข้อความที่ 1 “การตัดไม้ป่าชายเลนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์โดยไม่ปลูกทดแทนเป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ แก่ป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 75.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 23.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าเห็นด้วยตามลำดับ

ข้อความที่ 2 “พื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยปัจจุบันมีเพียงพออยู่แล้วไม่จำเป็นต้องมีการปลูกเพิ่มหรือปลูกทดแทนแต่อย่างใด” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 70.0 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 26.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.0 ตอบว่าเห็นด้วย และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่แน่ใจและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 3 “ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 49.0 เห็นด้วย ร้อยละ 42.0 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ร้อยละ 3.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย และไม่แน่ใจตามลำดับ

ข้อความที่ 4 “พื้นที่ป่าชายเลนมีความสำคัญในการเป็นพื้นที่สำหรับลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดภาวะโลกร้อน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 53.3 เห็นด้วย ร้อยละ 41.4 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่แน่ใจ และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 5 “พื้นที่ป่าชายเลนถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการเป็นแหล่งวางไข่และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำวัยอ่อน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 58.2 เห็นด้วย ร้อยละ 34.5

ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3.9 ตอบว่าไม่แน่ใจ และ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยตามลำดับ

ข้อความที่ 6 “ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 64.1 เห็นด้วย ร้อยละ 19.7 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 11.8 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ตามลำดับ

ข้อความที่ 7 “การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลซึ่งคุ้มค่ากับการสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 46.4 ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 32.6 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 9.9 ตอบว่าเห็นด้วย และ ร้อยละ 5.9 ตอบว่าไม่แน่ใจ และ ร้อยละ 3.9 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 8 “การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 54.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 36.5 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3.9 ตอบว่าเห็นด้วย และ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่แน่ใจและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 9 “ประชาชนสามารถนำทรัพยากรป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ตามใจชอบ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 49.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 40.5 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 3.0 ตอบว่าไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 10 “เหตุผลสำคัญในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ การสงวนรักษาแหล่งอาหารสำรองที่สำคัญของมนุษย์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 54.3 ไม่เห็นด้วย ร้อยละ 21.7 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 9.9 ตอบว่าเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ร้อยละ 3.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 11 “การอนุรักษ์ป่าชายเลนให้อุดมสมบูรณ์ถือเป็นการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติได้อย่างหนึ่ง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 52.3 เห็นด้วย ร้อยละ 35.5 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 7.9 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วย และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 12 “การปลูกป่าชายเลนเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 63.2 เห็นด้วย ร้อยละ 31.6 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง และร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยและไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ข้อความที่ 13 “การอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการป่าชายเลนที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนไปพร้อม ๆ กัน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 54.3 เห็นด้วย ร้อยละ 21.7 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 19.7 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วย และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 14 “พื้นที่ป่าชายเลนสามารถป้องกันหรือลดทอนความรุนแรงของภัยธรรมชาติที่เกิดจากกระแสน้ำและกระแสนลมได้” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 57.2 เห็นด้วย ร้อยละ 25.7 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 13.8 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งและไม่เห็นด้วย ตามลำดับ

ข้อความที่ 15 “ความสำคัญของพื้นที่ป่าชายเลนที่ส่งผลต่อมนุษย์อย่างไม่อาจประเมินค่าได้คือการเป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนให้แก่มนุษย์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 54.3 เห็นด้วย ร้อยละ 22.7 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 13.8 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 5.9 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 16 “ป่าชายเลนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาล” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 57.2 เห็นด้วย ร้อยละ 32.6 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 4.9 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 3.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 17 “พื้นที่ป่าชายเลนมีบทบาทสำคัญในการรักษาความสมดุลของธาตุอาหารและความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 66.1 เห็นด้วย ร้อยละ 27.6 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ร้อยละ 4.9 ตอบว่าไม่แน่ใจ ตามลำดับ

ข้อความที่ 18 “ชาวบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ติดกับพื้นที่ป่าชายเลนมักมีการพึ่งพาทรัพยากรจากป่าชายเลนในการดำรงชีพ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 64.1 เห็นด้วย ร้อยละ 20.7 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 12.8 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 12.8 ตอบว่าไม่แน่ใจ และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ตามลำดับ

ข้อความที่ 19 “ประชาชนในท้องถิ่นที่มีพื้นที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ป่าชายเลนจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 51.3 เห็นด้วย ร้อยละ 24.7 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 15.8 ตอบว่าเห็นด้วยอย่างยิ่ง ร้อยละ 5.9 ตอบว่าไม่เห็นด้วย ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ข้อความที่ 20 “พื้นที่ป่าชายเลนถือได้ว่าเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ในเรื่องพืชสัตว์มนุษย์และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งมีชีวิต

ได้จริง” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 58.2 เห็นด้วย ร้อยละ 24.7 ตอบว่าไม่แน่ใจ ร้อยละ 2.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วย และ ร้อยละ 1.0 ตอบว่าไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ตาราง 4.9 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	จำนวน 300 คน				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การตัดไม้ป่าชายเลนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์โดยไม่ปลูกทดแทนเป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใด ๆ แก่ป่าชายเลน	-	2.0	-	75.0	23.0
2. พื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยปัจจุบันมีเพียงพออยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการปลูกเพิ่มหรือปลูกทดแทนแต่อย่างใด	-	(6)	-	(225)	(69)
3. ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์	2.0	1.0	1.0	70.0	26.0
4. พื้นที่ป่าชายเลนมีความสำคัญในการเป็นพื้นที่สำหรับลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดภาวะโลกร้อน	(6)	(3)	(3)	(210)	(78)
5. พื้นที่ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการเป็นแหล่งวางไข่และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำวัยอ่อน	49.0	42.0	3.0	3.0	3.0
6. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์	(147)	(126)	(9)	(9)	(9)
7. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลซึ่งคุ้มค่ากับการสูญเสีย	53.3	41.1	2.0	1.0	1.0
8. การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน	(162)	(126)	(6)	(3)	(3)
9. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลซึ่งคุ้มค่ากับการสูญเสีย	58.2	34.5	3.9	2.0	-
10. การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน	(177)	(105)	(12)	(6)	-
11. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์	64.1	19.7	11.8	2.0	1.0
12. การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน	(195)	(60)	(36)	(6)	(3)
13. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลซึ่งคุ้มค่ากับการสูญเสีย	9.9	3.9	5.9	32.6	46.4
14. การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน	(30)	(12)	(18.9)	(99)	(141)
15. การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน	3.9	2.0	2.0	54.3	36.5
16. การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน	(12)	(6)	(6)	(165)	(111)

ตาราง 4.9 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

จำนวน 300 ครัวเรือน

การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
9. ประชาชนสามารถนำทรัพยากรป่า ชายเลนมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ประจำวันได้ตามใจชอบ	3.0 (9)	3.0 (9)	3.0 (9)	49.3 (150)	40.5 (123)
10. เหตุผลสำคัญในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ การสงวนรักษาแหล่งอาหารสำรองที่ สำคัญของมนุษย์	9.9 (30)	9.9 (30)	21.7 (66)	54.3 (165)	3.0 (9)
11. การอนุรักษ์ป่าชายเลนให้อุดม สมบูรณ์ถือเป็นการรักษาความสมดุล ทางธรรมชาติได้อย่างหนึ่ง	52.3 (159)	35.5 (108)	7.9 (24)	2.0 (6)	1.0 (3)
12. การปลูกป่าชายเลนเป็นวิธีการหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง	63.2 (192)	31.6 (96)	2.0 (6)	2.0 (6)	- -
13. การอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างยั่งยืนจำ เป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการป่าชายเลน ที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการส่งเสริม ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของป่า	54.3 (165)	21.7 (66)	19.7 (60)	2.0 (6)	1.0 (3)
14. พื้นที่ป่าชายเลนสามารถป้องกันหรือ ลดทอนความรุนแรงของภัยธรรมชาติ ที่เกิดจากกระแสน้ำและกระแสนลมได้	52.7 (174)	13.8 (42)	25.7 (78)	1.0 (3)	1.0 (3)
15. ความสำคัญของพื้นที่ป่าชายเลนที่ ส่งผลต่อมนุษย์อย่างไม่อาจประเมินค่า ได้คือการเป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนให้แก่มนุษย์	54.3 (165)	5.9 (18)	22.7 (69)	13.8 (42)	2.0 (6)
16. ป่าชายเลนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ยิ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและถือได้ว่าเป็น ทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาล	57.2 (174)	32.6 (99)	4.9 (15)	3.0 (9)	1.0 (3)

ตาราง 4.9 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

จำนวน 300 ครัวเรือน

การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
17. พื้นที่ป่าชายเลนมีบทบาทสำคัญใน การรักษาความสมดุลของธาตุอาหารและ ความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ	66.1 (201)	27.6 (84)	4.9 (15)	- -	- -
18. ชาวบ้าน ในชุมชนที่อาศัยอยู่ติดกับพื้นที่ ป่าชายเลนมักมีการพึ่งพาทรัพยากรจาก ป่าชายเลนในการดำรงชีพ	64.1 (195)	20.7 (63)	12.8 (39)	1.0 (3)	- -
19. ประชาชนในท้องถิ่นที่มีพื้นที่อยู่ อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ป่า ชายเลนจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	51.3 (156)	15.8 (48)	24.7 (75)	5.9 (18)	1.0 (3)
20. พื้นที่ป่าชายเลนถือได้ว่าเป็นห้อง ทดลองทางธรรมชาติซึ่งสามารถใช้ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ในเรื่อง พืชสัตว์มนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งมีชีวิตได้จริง	58.2 (177)	- -	24.7 (75)	2.0 (6)	1.0 (3)

เมื่อนำคะแนนการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่ม และจัดระดับการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน ตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ได้กลุ่มการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนน้อย ปานกลาง และ มาก และจากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 82.10 รองลงมา กลุ่มที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 14.10 และกลุ่มที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.80 ตามลำดับ โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน เท่ากับ 27.49 คะแนน (ตาราง 4.10)

ตาราง 4.10 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน
จำนวน 300 ครั้วเรือน

การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน	ร้อยละ	จำนวน
การให้คุณค่าต่อทรัพยากรน้อย(11 คะแนนและต่ำกว่า)	3.80	7
การให้คุณค่าต่อทรัพยากรปานกลาง(12 - 15 คะแนน)	14.10	40
การให้คุณค่าต่อทรัพยากรมาก(16 คะแนนและมากกว่า)	82.10	253
$\bar{x} = 27$ S.D = 2.41 Min = 19 Max = 36		

4.4 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 ครั้วเรือน ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้ (ตาราง 4.11)

ข้อความที่ 1 “ท่านติดตามสถานการณ์ปัญหาป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและสื่อต่าง ๆ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 46.4 รองลงมาปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 26.6 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือนและไม่เคยปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 8.9 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 2 “ท่านปลูกไม้ทดแทนหลังจากตัดไม้ในป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมาปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 25.7 ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 23.7 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 8.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 3 “เมื่อท่านทราบข้อมูลการรณรงค์เพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐท่านจะนำมาปฏิบัติโดยทันที” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 25.7 รองลงมา ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.7 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 16.8 และ ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 12.8 ตามลำดับ

ข้อความที่ 4 “ท่านมักพูดคุยกับเพื่อนบ้านญาติพี่น้องของท่านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจทางการท่องเที่ยว” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมา ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 14.8 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 9.9 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 5 “เมื่อท่านพบเห็นเพื่อนบ้านขยายพื้นที่ทำกินรุกไปในป่าชายเลน ท่านได้เข้าไปชี้แจงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติเลยและปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมา ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 6 “ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนเมื่อมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวในชุมชนของท่าน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 30.6 รองลงมา ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 22.7 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 17.8 ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 16.8 และ ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 10.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 7 “ท่านขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการเข้าไปใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาป่าชายเลนก่อนทำกิจกรรมใด ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 44.4 รองลงมา ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 27.6 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 16.8 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 5.9 และ ปฏิบัติ ทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 8 “ท่านใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงจำนวนมากในการทำการเกษตรในพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 55.3 รองลงมา ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 30.6 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 2.0 และ ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 9 “ท่านพยายามหาสิ่งอื่นมาเป็นเชื้อเพลิงเพื่อทดแทนการใช้ไม้จากป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือนและปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมา ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และ ไม่เคยปฏิบัติเลยคิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 10 “ท่านมักชักชวนให้คนในครอบครัวเห็นความสำคัญของป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 33.6 รองลงมา ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.8 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือนคิดเป็นร้อยละ 14.8 และ ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 11.8 ตามลำดับ

ข้อความที่ 11 “ท่านหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากสื่อต่าง ๆ ทั้ง สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่ออินเทอร์เน็ต” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 30.6 รองลงมา ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 25.7 ไม่เคย

ปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 21.7 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 14.8 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 12 “ท่านบอกกล่าวให้บุคคลในครอบครัวของท่านใช้ไม้จากป่าชายเลนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 46.4 รองลงมา ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 14.8 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 13 “ท่านแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเรื่องการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมา ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 26.6 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 21.7 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 15.8 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 14 “เมื่อท่านมีโอกาสท่านมักพูดคุยกับบุคคลอื่นในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 29.6 รองลงมา ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 28.6 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 23.7 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 10.9 และปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 15 “ท่านเข้าไปสำรวจและสังเกตการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าชายเลนในท้องถิ่นของท่าน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 50.3 รองลงมา ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 24.7 ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 13.8 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 8.9 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ข้อความที่ 16 “ท่านแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทันทีหากรู้ว่ามีกรลักลอบบุกรุกตัดไม้จากป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ปฏิบัติ ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 39.5 รองลงมา ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 28.6 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 6.9 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 4.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 17 “ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนทดแทนที่จัดขึ้นในชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมา ปฏิบัติน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 20.7 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 12.8 และ ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ตามลำดับ

ข้อความที่ 18 “ท่านร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกป่าชายเลนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 34.5 รองลงมา ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 30.6 ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 12.8 และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 5.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 19 “ท่านชักชวนให้คนในครอบครัวและเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 40.5 รองลงมา ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 19.7 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 18.8 ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 10.9 และ ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 8.9 ตามลำดับ

ข้อความที่ 20 “ท่านช่วยประสานงานในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับชุมชน” พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ ปฏิบัติ น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 42.4 รองลงมา ไม่เคยปฏิบัติเลย คิดเป็นร้อยละ 30.6 ปฏิบัติ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 11.8 และ ปฏิบัติ 4-5 ครั้ง/เดือน และ ปฏิบัติทุกครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.9 ตามลำดับ

ตาราง 4.11 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จำนวน 300 ครัวเรือน

ข้อความ	ปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	4-5 ครั้ง ต่อเดือน	2-3 ครั้ง ต่อเดือน	น้อยกว่า 1 ครั้ง ต่อเดือน	ไม่เคย
1. ท่านติดตามสถานการณ์ปัญหาป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและสื่อต่าง ๆ	7.9 (24)	8.9 (27)	26.6 (81)	46.4 (141)	8.9 (27)
2. ท่านปลูกไม้ทดแทนหลังจากตัดไม้ในป่าชายเลน	23.7 (72)	10.9 (33)	25.7 (78)	29.6 (90)	8.9 (27)
3. เมื่อท่านทราบข้อมูลการรณรงค์เพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ท่านจะนำมาปฏิบัติโดยทันที	22.7 (69)	16.8 (51)	20.7 (63)	25.7 (78)	12.8 (39)
4. ท่านมักพูดคุยกับเพื่อนบ้านญาติพี่น้องของท่านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจทางด้านการท่องเที่ยว	7.9 (24)	9.9 (30)	24.7 (75)	41.4 (126)	14.8 (45)

ตาราง 4.11 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

จำนวน 300 ครัวเรือน

ข้อความ	ปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	4-5 ครั้ง	2-3 ครั้ง	น้อยกว่า	ไม่เคย
	ต่อเดือน	ต่อเดือน	ต่อเดือน	1 ครั้ง	ต่อเดือน
5. เมื่อท่านพบเห็นเพื่อนบ้านขยายพื้นที่ทำกิน รุกไปในป่าชายเลน ท่านได้เข้าไปชี้แจงถึง ผลเสียที่จะเกิดขึ้น	2.0 (6)	5.9 (18)	21.7 (66)	34.5 (105)	34.5 (105)
6. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน เมื่อมีการจัดกิจกรรมดังกล่าวในชุมชนของท่าน	30.6 (93)	10.9 (33)	17.8 (54)	22.7 (69)	16.8 (51)
7. ท่านขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ในการ เข้าไปใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาป่าชายเลน ก่อนทำกิจกรรมใด ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ	3.9 (12)	5.9 (18)	16.8 (51)	44.4 (135)	27.6 (84)
8. ท่านใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงจำนวนมาก ในการทำการเกษตรในพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อให้ ได้ผลผลิตเพิ่มสูงขึ้น	2.0 (6)	1.0 (3)	9.9 (30)	30.6 (93)	55.3 (168)
9. ท่านพยายามหาสิ่งอื่นมาเป็นเชื้อเพลิงเพื่อ ทดแทนการใช้ไม้จากป่าชายเลน	29.6 (90)	15.8 (48)	18.8 (57)	29.6 (90)	4.9 (15)
10. ท่านมักชักชวนให้คนในครอบครัวเห็น ความสำคัญของป่าชายเลน	17.8 (54)	14.8 (45)	20.7 (63)	33.6 (102)	11.8 (36)
11. ท่านหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องการอนุรักษ์ ป่าชายเลนจากสื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่ออินเทอร์เน็ต	5.9 (18)	14.8 (45)	25.7 (78)	30.6 (93)	21.7 (66)
12. ท่านบอกกล่าวให้บุคคลในครอบครัวของ ท่านใช้ไม้จากป่าชายเลนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น	4.9 (15)	10.9 (33)	21.7 (66)	46.4 (141)	14.8 (45)
13. ท่านแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะ เรื่องการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อผู้นำ ชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	4.9 (15)	15.8 (48)	21.7 (66)	29.6 (90)	26.6 (81)

ตาราง 4.11 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

จำนวน 300 ครั้ง/เดือน

ข้อความ	ปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	4-5 ครั้ง ต่อเดือน	2-3 ครั้ง ต่อเดือน	น้อยกว่า 1 ครั้ง ต่อเดือน	ไม่เคย
14. เมื่อท่านมีโอกาสท่านมักพูดคุยกับบุคคลอื่น ในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการ อนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน	5.9 (18)	10.9 (33)	23.7 (72)	28.6 (87)	29.6 (90)
15. ท่านเข้าไปสำรวจและสังเกตการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าชายเลนในท้องถิ่นของท่าน	1.0 (3)	8.9 (27)	24.7 (75)	50.3 (153)	13.8 (42)
16. ท่านแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทันที หากรู้ว่ามีกรลักลอบบุกรุก ตัดไม้จากป่าชายเลน	4.9 (15)	6.9 (21)	18.8 (57)	39.5 (120)	28.6 (87)
17. ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการปลูกป่า ชายเลนทดแทนที่จัดขึ้นในชุมชน	37.5 (114)	11.8 (36)	15.8 (48)	20.7 (63)	12.8 (39)
18. ท่านร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการบุกรุก ป่าชายเลนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ	5.9 (18)	14.8 (45)	12.8 (39)	30.6 (93)	34.5 (105)
19. ท่านชักชวนให้คนในครอบครัวและ เพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ ป่าชายเลน	19.7 (60)	8.9 (27)	18.8 (57)	40.5 (123)	10.9 (33)
20. ท่านช่วยประสานงานในกิจกรรมการ อนุรักษ์ป่าชายเลนระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐ กับชุมชน	6.9 (21)	6.9 (21)	11.8 (36)	42.4 (129)	30.6 (93)

เมื่อนำคะแนนพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมารวมกัน แล้วทำการจัดกลุ่ม และจัดระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ตามเกณฑ์ที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 ได้กลุ่มพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนน้อย ปานกลาง และมาก จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาคือ

กลุ่มที่มี พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 24.4 และกลุ่มที่มี พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 18.9 ตามลำดับ โดยมี ค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เท่ากับ 62 คะแนน (ตาราง 4.12)

ตาราง 4.12 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน	ร้อยละ	จำนวน
จำนวนทั้งหมด	100.0	300
พฤติกรรมการอนุรักษ์น้อย(11 คะแนนและต่ำกว่า)	24.4	73.2
พฤติกรรมการอนุรักษ์ปานกลาง(12 – 15 คะแนน)	56.7	170.1
พฤติกรรมการอนุรักษ์มาก(16 คะแนนและสูงกว่า)	18.9	56.7
$\bar{x} = 62.05$ S.D = 14.72 Min = 26 Max = 97		

4.5 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA)

4.5.1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA) ผลการศึกษามีรายละเอียด ดังนี้ (ตาราง 4.13)

เพศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง (Mean = 62.25) มีคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย (Mean = 61.97) และเมื่อทำการ

ทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อายุ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36 - 55 ปีและสูงกว่า (Mean = 73.42) มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 35 ปีและต่ำกว่า (Mean = 72.90) และกลุ่มตัวอย่าง ที่มี 56 ปีและสูงกว่า (Mean = 72.83) ตามลำดับ และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.014)

ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีไม่ได้รับการศึกษา (Mean = 74.22) มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 (Mean = 73.42) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 (Mean = 73.00) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (Mean = 72.57) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 (Mean = 72.06) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า (Mean = 71.44) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษา ปวช. - ปวส. (Mean = 70.33) ตามลำดับ และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อาชีพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป (Mean = 74.75) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว (Mean = 73.88) กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพประมง (Mean = 73.73) กลุ่มตัวอย่างที่มีประกอบอาชีพรับราชการ (Mean = 73.06) กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ (Mean = 72.23) กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพพนักงาน / ลูกจ้างบริษัทเอกชน (Mean = 71.73) กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพพ่อบ้าน / แม่บ้าน (Mean = 71.63) และกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพนักเรียน / นักศึกษา (Mean = 71.50) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.031)

ตาราง 4.13 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จำนวน 300 ครัวเรือน

	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวน (N)	ค่าความ น่าจะเป็น (P-Value)
เพศ				
หญิง	62.25	15.08	180	0.738
ชาย	61.97	14.62	120	
อายุ				
35 ปีและต่ำกว่า	72.90	3.65	84	0.014*
36 - 55 ปี	73.42	4.39	153	
56 ปีและสูงกว่า	72.83	3.08	63	
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	74.22	3.51	69	0.212
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	73.42	4.00	66	
ประถมศึกษาปีที่ 4-6	73.00	2.37	54	
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6	72.06	3.99	33	
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	72.57	6.12	51	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	71.44	5.18	24	
ปวช. - ปวส.	70.33	1.2	3	
อาชีพ				0.032*
รับจ้างทั่วไป	74.75	2.84	92	0.032*
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	73.88	3.60	63	
ประมง	73.73	4.92	52	
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	73.06	5.08	50	
พนักงาน / ลูกจ้างบริษัทเอกชน	72.23	4.52	15	
รัฐวิสาหกิจ	71.73	5.57	12	
รับราชการ	71.63	5.44	11	
นักเรียน / นักศึกษา	71.50	6.46	5	

หมายเหตุ *P < 0.05, **P < 0.01, *** P < 0.001

4.5.2 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน สมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA) ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้ (ตาราง 4.14)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,000 - 8,000 บาท (Mean = 74.47) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 8,001 - 12,000 บาท (Mean = 73.18) และกลุ่มตัวอย่างที่มี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 12,001 บาท และสูงกว่า (Mean = 70.15) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.021)

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 - 5 คน (Mean = 73.44) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน และต่ำกว่า (Mean = 73.38) และกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6 คนและมากกว่า (Mean = 72.64) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.027)

ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน 25 ปี และต่ำกว่า (Mean = 73.34) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน 26 - 40 ปี (Mean = 73.07) และกลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน 41 ปี และสูงกว่า (Mean = 72.92) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ลักษณะการถือครองที่ดิน ผลการศึกษพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการถือครองที่ดิน เป็นเจ้าของ (Mean = 74.13) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการถือครองที่ดิน เช่า (Mean = 73.84) และกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการถือครอง

ที่ดินเช่าซื้อ (Mean = 73.15) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมาชิกกลุ่มทางสังคม ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (Mean = 74.80) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (Mean = 74.80) ตามลำดับ และเมื่อทำการทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน (Mean = 72.65) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่เคยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน (Mean = 70.56) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่าง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 (P-value = 0.000)

ตาราง 4.14 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวน 300 ครั้วเรือน	
			จำนวน (N)	ค่าความ น่าจะเป็น (P-Value)
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
4,000 - 8,000 บาท	74.47	3.08	237	0.021*
8,001 - 12,000 บาท	73.18	4.15	51	
12,001 บาท และสูงกว่า	70.15	5.31	12	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน				
3 คน และ ต่ำกว่า	73.38	5.59	78	0.027*
4 - 5 คน	73.44	3.70	177	
6 คนและมากกว่า	72.64	3.76	45	

ตาราง 4.14 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

จำนวน 300 ครัวเรือน

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวน (N)	ค่าความ น่าจะเป็น (P-Value)
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน				
25 ปี และต่ำกว่า	73.34	3.54	186	0.483
26 - 40 ปี	73.07	4.52	60	
41 ปี และสูงกว่า	72.92	4.50	54	
ลักษณะการถือครองที่ดิน				
เจ้าของที่ดิน	74.13	2.83	222	0.278
เช่า	73.84	4.09	75	
เช่าซื้อ	73.15	4.64	3	
สมาชิกกลุ่มทางสังคม				
ไม่ได้เป็น	74.80	4.23	228	0.146
เป็น	73.10	3.45	72	
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน				
เคย	70.56	4.38	108	0.000***
ไม่เคยใช้	72.65	5.69	192	

หมายเหตุ *P < 0.05, **P < 0.01, *** P < 0.001

4.5.3 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน

การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจำแนกตามปัจจัยจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน โดย

ใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA) ผลการศึกษาที่มีรายละเอียด ดังนี้ (ตาราง 4.15)

การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ปานกลาง (Mean = 73.36) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนน้อย (Mean = 72.78) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมาก (Mean = 63.50) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (P-value = 0.00)

ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมาก (Mean = 73.38) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนปานกลาง (Mean = 68.33) และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนน้อย (Mean = 62.00) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนมาก (Mean = 73.75) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนปานกลาง (Mean = 71.74) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนน้อย (Mean = 70.33) ตามลำดับ และเมื่อทำการ ทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P-value = 0.041)

ตาราง 4.15 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จำนวน 300 คร่าวเรือน

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวน (N)	ค่าความ น่าจะเป็น (P-Value)
การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน				
รับรู้ข่าวสารน้อย	72.78	6.06	53	0.00**
รับรู้ข่าวสารปานกลาง	73.36	3.73	197	
รับรู้ข่าวสารมาก	63.50	4.33	50	
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน				
ความรู้น้อย	62.00	0.00	2	0.117
ความรู้ปานกลาง	68.33	6.51	3	
ความรู้มาก	73.38	4.06	295	
การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน				
การให้ค่าน้อย	70.33	4.67	7	0.041*
การให้ค่าปานกลาง	71.74	3.83	40	
การให้ค่ามาก	73.75	4.88	253	

หมายเหตุ *P < 0.05, **P < 0.01, *** P < 0.001

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ และ อาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ เพศ และ ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยจิตวิทยา

ปัจจัยจิตวิทยา ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้ดังนี้

4.6.1 ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

- 1) การมุ่งกอบโกยผลประโยชน์จากกลุ่มนายทุน จากการทำสัมปทานต่าง ๆ ตลอดจนการทำอุตสาหกรรมที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน
- 2) ประชาชนในท้องถิ่นขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนและผลกระทบที่จะตามมาจากการทำลายป่าชายเลนอย่างแท้จริง
- 3) ประชาชนในท้องถิ่นบางส่วนยังขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์อย่างแท้จริง
- 4) ลักษณะการประกอบอาชีพที่ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นยังคงต้องใช้ประโยชน์จาก

ป่าชายเลน โดยการตัดไม้มาใช้สอยในชีวิตประจำวัน เช่น ทำเชื้อเพลิง สร้างที่อยู่อาศัย ทำเครื่องมือประมง คอกเลี้ยงสัตว์ ประกอบกับฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่ยังยากจนไม่สามารถหาสิ่งอื่นมาใช้ทดแทนได้ และยังคงลักลอบตัดไม้ไปขายเพื่อสร้างรายได้อีกด้วย

5) การขยายตัวของชุมชนเข้าไปในพื้นที่ป่าชายเลน เนื่องจากมีประชากรเพิ่มขึ้นแต่พื้นที่มีอยู่อย่างจำกัด และประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ก็ไม่ทราบถึงแนวเขตพื้นที่อนุรักษ์ที่แน่นอน

6) ประชาชนขาดพื้นที่ป่าชายเลนไว้ใช้สอยภายในชุมชน ทำให้ต้องบุกรุกและลักลอบตัดไม้จากป่าชายเลน

7) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ขาดการดูแลเอาใจใส่และความรับผิดชอบต่อปัญหาอย่างทั่วถึง ไม่ได้เข้าไปรับรู้และสื่อสารกับคนในชุมชนให้มากพอ อีกทั้งในเรื่องของจำนวนคน ความเข้มงวดในการตรวจตราจับกุม ตลอดจนความไม่โปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่และการทำตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีของเจ้าหน้าที่จำนวนมากด้วย

8) ประสิทธิภาพของกฎหมายที่ยังไม่รัดกุมและมีบทลงโทษที่รุนแรงเพียงพอ

9) เจ้าหน้าที่รัฐตลอดจนองค์กรเอกชนต่าง ๆ ขาดการประสานงานการประชาสัมพันธ์ดีเพียงพอและทั่วถึงกับคนในชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ทำให้กิจกรรมการอนุรักษ์และปลูกป่าทดแทนอย่างมีนัยยะและไม่ทันกับอัตราการทำลาย

4.6.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน

1) ยกเลิกการทำสัมปทานทุกประเภทอย่างเด็ดขาด หากมีการละเมิดต้องมีการจับกุมทันที

2) ควรให้ภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดการอบรมให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เรื่องเกี่ยวกับป่าชายเลนในทุกด้าน เช่น คุณค่าและความสำคัญของป่าชายเลน การใช้ประโยชน์และการจัดการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหมาะสม แนะนำการหาวัสดุอื่นมาใช้แทนไม้จากป่าชายเลน การประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายป่าชายเลน ตลอดจนผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาจากการทำลายป่าชายเลนแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากและสม่ำเสมอ

3) ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนป่าชายเลนโดยการให้เข้าไปมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์และช่วยกันสอดส่องดูแลแทนเจ้าหน้าที่

4) ควรจัดหาพื้นที่ป่าชายเลนใช้สอยในรูปแบบของป่าชุมชนให้อย่างเร่งด่วน พร้อมทั้งต้องกำหนดและประกาศเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์อื่น ๆ อย่างชัดเจนให้ประชาชนได้รับทราบอย่างทั่วถึงจริง ๆ

5) เจ้าหน้าที่รัฐควรปรับปรุงเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความรับผิดชอบและสนใจปัญหาของคนในท้องถิ่นที่แท้จริงโดยการเข้ามาสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้มากขึ้น เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตราจับกุมผู้กระทำผิดอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม

6) เร่งแก้ไขข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนให้มีรัดกุม และมีบทลงโทษที่เหมาะสมมากขึ้น

7) รัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ และปลูกป่าชายเลนผ่านสื่อต่าง ๆ และจัดกิจกรรมปลูกป่าให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยมีการติดตามขยายผลและแจ้งให้คนในชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นอย่างต่อเนื่อง

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษา เรื่องพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลการวิจัยเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ในการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชน ปัจจัยที่มีความแตกต่างกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย อภิปรายและสรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนี้

5.1 อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย

5.1.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

ในการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการศึกษิตตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ประชาชนท้องถิ่นมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก

ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชนคลองโคกน อำเภอมืองจังหวัดสมุทรสงคราม มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56.7) ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ป่าชายเลน ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญมากต่อระบบนิเวศโดยรวม ส่งผลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของบริเวณชายฝั่งและท้องทะเล และยังให้ประโยชน์นานับประการต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นการใช้ประโยชน์ของคนที่อยู่อาศัย หรือบริเวณป่าชายเลน จึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการดำรงอยู่หรือความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน การอนุรักษ์ป่าชายเลนให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดจึงจำเป็นต้องได้รับการร่วมมือจากประชาชนในท้องถิ่นประกอบ

กับการจัดการที่ดีทั้งจากภายในชุมชนเองและนโยบายจากภาครัฐ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่าง ให้เหตุผลชี้แจงมาว่า สภาพเศรษฐกิจสังคมปัจจุบันมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป ประกอบอาชีพไม่สะดวกเท่าที่ควรและประชากรส่วนใหญ่มักเป็นผู้สูงอายุที่ไม่สะดวกต่อการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จึงมีอายุในอัตราร้อยละที่ค่อนข้างสูง ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งส่งผลให้พฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษารวบรวมข้อมูลประกอบการทำแบบสอบถาม ทำให้ทราบว่าแม้พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนในชุมชนจะอยู่ในระดับปานกลาง และการดำเนินงานอนุรักษ์ทรัพยากรก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะชุมชนยังไม่มีคามเข้มแข็งประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างเพียงพอ ดังนั้นหากมีการจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้บ่อย ๆ โดยเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างชอบธรรม เอาใจใส่ดูแลปัญหาของชาวบ้านอย่างจริงจังประชาชนส่วนใหญ่ก็พร้อมและเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือที่จะอนุรักษ์ รักษาไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของป่าชายเลนเพื่อให้ได้ใช้ประโยชน์ต่อไปในอนาคต

5.1.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความแตกต่างกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความแตกต่างกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และสังคม ปรากฏรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมี พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า เพศหญิงมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่าเพศชาย แต่ความแตกต่างดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่า (ร้อยละ 59.2) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 40.8) จึงไม่สามารถเห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศได้อย่างชัดเจน

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ต่างก็ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ดังนั้นจึง

ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 36 - 55 ปี (ร้อยละ 50.5) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 35 ปีและต่ำกว่า (ร้อยละ 27.8) และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไปและสูงกว่า (ร้อยละ 21.7) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อายุแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ กู๋เกียรติ มิตรทอง (2554: 90) ที่พบว่า อายุของประชาชนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร และสอดคล้องกับการศึกษาของรัชดา ศรีศักดิ์บังเดย (2557: 75) ที่พบว่าอายุของประชาชนกลุ่มตัวอย่างต่างกันมีผลให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 22.8) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มอื่น จากการทดสอบทางสถิติ พบว่าระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาเพราะกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ค่อนข้างใกล้เคียงกันคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า ป.4 (ร้อยละ 21.7) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 17.8) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 16.8) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ร้อยละ 11.8) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 7.9) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับ ปวช.-ปวส. (ร้อยละ 1.2) ทั้งนี้เนื่องมาจากการศึกษาในชั้นเรียนไม่ได้มุ่งเน้นหรือสอนในเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างจริงจังมาก่อน พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตที่สะสมเรื่อยมา และจากการอบรม เรียนรู้ภายหลังจากหน่วยงานรัฐที่เพิ่งเริ่มมีการตื่นตัวได้ไม่นานมานี้

ดังนั้นระดับการศึกษาจึงไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน จึงส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 2.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ30.6) มีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน (ร้อยละ21.7) กลุ่มตัวอย่างอาชีพประมง (ร้อยละ17.3) กลุ่มตัวอย่างอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ16.7) กลุ่มตัวอย่างอาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน (ร้อยละ5.0) กลุ่มตัวอย่างอาชีพรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ4.0) กลุ่มตัวอย่างอาชีพรับราชการ (ร้อยละ3.7) และกลุ่มตัวอย่างอาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ1.0) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า อาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของวรพัฒน์ ประถมวงษ์ (2556: 48) พบว่าประชาชนมีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของสุนทรี จินดาสอน (2558: 86) พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3.1ประชาชนท้องถิ่นที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,000 - 8,000 บาท (ร้อยละ 78.0) มีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ 8,001 - 12,000 บาท (ร้อยละ13.9) และกลุ่มที่มีรายได้ 12,001 บาทสูงกว่า (ร้อยละ8.1) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า รายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์ภัทรา วรรณภิรมย์ (2554: 74) พบว่าปัจจัยเรื่องรายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของชลชาสน์ ช่วยเมือง (2557: 106) พบว่ารายได้รวมครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00

สมมติฐานข้อที่ 3.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน (ร้อยละ 58.2) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คนและต่ำกว่า (ร้อยละ 25.6) และกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิก 6 คนและมากกว่า (ร้อยละ 16.2) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า จำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของสุชาวลี ชูเอน (2555: 125) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวนมากกว่า 6 คน มีคะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3-6 คน และกลุ่มตัวอย่างที่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวนระหว่าง 1-2 คน ตามลำดับ และสอดคล้องกับการศึกษาของรัชดา ศรีศักดิ์บางเตย (2557: 93) พบว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนของประชาชนต่างกันมีผลให้การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง จังหวัดสุราษฎร์ธานีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนอยู่ระหว่าง 25 ปีและต่ำกว่า (ร้อยละ 61.4) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มที่อาศัยในชุมชนระหว่าง 26-40 ปี (ร้อยละ 19.8) และกลุ่มที่อาศัยในชุมชน 41ปีและสูงกว่า (ร้อยละ 18.8) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่อาศัยอยู่มาแล้วเป็นเวลานานมีความรู้สึกเคยชินกับสภาพป่าชายเลนในท้องถิ่น ไม่ทันสังเกตถึงความเปลี่ยนแปลงเท่าใดนัก และกระแสความตื่นตัว

อย่างจริงจังในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนก็เพิ่งมีไม่นานมานี้ ส่วนผู้ที่เพิ่งเข้ามาอยู่ก็ต้องไม่เกิดความผูกพันกับท้องถิ่นประกอบกับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนนี้จากสื่อโทรทัศน์ที่มีความถี่ใกล้เคียงกัน ทำให้ระยะเวลาที่อาศัยไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

สมมติฐานข้อที่ 3.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นเจ้าของ (ร้อยละ 74.0) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างลักษณะการถือครองที่ดินเช่า (ร้อยละ 24.7) และกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะการถือครองที่ดินเช่าซื้อ (ร้อยละ 1.3) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า ลักษณะการถือครองที่ดินแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นสภาพการเปลี่ยนแปลงของป่าชายเลนมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าของหรือเช่า โดยได้รับข่าวสารการประชาสัมพันธ์ทรัพยากรป่าชายเลนนาน ๆ ครั้ง ไม่ต่อเนื่องในการได้ทราบถึงข้อมูลข่าวสารทรัพยากรป่าชายเลน

สมมติฐานข้อที่ 3.5 ประชาชนท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 75.4) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่าที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 24.6) และจากการทดสอบทางสถิติ พบว่า สมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมใด ๆ เลย มีจำนวนที่มากกว่ากลุ่มที่เป็นสมาชิกทางสังคมทำให้การดูแลจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนทำได้อย่างไม่ทั่วถึง เป็นหน้าที่เฉพาะของกลุ่มบางกลุ่มไป ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ 3.6 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน

(ร้อยละ 63.2) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่าที่ได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 36.8) และจากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของพิมพ์ภัทรา วรณภิมย์ (2554: 84) พบว่า การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องกับการศึกษาของจุฑาทิพย์ ถิ่นกลาง (2557: 227) พบว่า ประชาชนที่มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชายเลนแตกต่างกันมีความรู้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูที่ป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานข้อที่ 4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยจิตวิทยาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับปานกลาง (ร้อยละ 71.3) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนระดับน้อย (ร้อยละ 14.9) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมาก (ร้อยละ 13.8) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของภูเกียรติ มิตรทอง (2554: 93) พบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของชลชาสน์ ช่วยเมือง (2557: 108) พบว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานข้อที่ 4.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมาก (ร้อยละ 98.50) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนปานกลาง (ร้อยละ 0.90) และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนน้อย (ร้อยละ 0.60) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่ตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเหมือนในปัจจุบัน จากการทดสอบตอบแบบสอบถามในส่วนของความรู้นั้นยังแสดงให้เห็นว่ามีหลายข้อที่มีผู้ตอบผิดจำนวนมาก อีกทั้งการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนที่กลุ่มตัวอย่างได้รับส่วนใหญ่ก็ได้รับเพียงระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจึงไม่ส่งผลให้พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของประชาชนในชุมชนแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนมาก (ร้อยละ 82.10) มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนปานกลาง (ร้อยละ 14.10) และกลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนน้อย (ร้อยละ 3.80) จากการทดสอบทางสถิติ พบว่า การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของรัชฎาภรณ์ เจริญพร้อม (2550: 139) พบว่า การให้คุณค่าต่อระบบนิเวศ มีอิทธิพลกับความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบต่อฝุ่นละอองในระบบนิเวศในเขตอุตสาหกรรมเมืองหินปูนใน โรงไม้ บด และย่อยหินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของวีรญา บุญสิน (2553: 127) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าทรัพยากรน้ำแตกต่างกันมีความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

จากการประมวลแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่มี พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และการรับรู้ข่าวสาร การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคอีกหลายประการ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในชุมชน ซึ่งทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนนั้นไม่ ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สามารถแบ่งปัญหาได้เป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1) ในส่วนของชุมชนในท้องถิ่นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลน การใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน และผลกระทบที่จะตามมาจากการทำลายป่า ชายเลนอย่างแท้จริง ทำให้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ หรือแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร ประกอบกับจุดสำคัญคือชุมชนยังขาดความเข้มแข็ง ซึ่งเห็นได้จากตัวอย่างที่พบว่ามีความขัดแย้ง ภายในชุมชนกันเองระหว่างกลุ่มที่ประกอบอาชีพประมง ทำให้ไม่พร้อมที่จะร่วมมือการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างเต็มที่

2) ในส่วนของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ขาดการดูแลเอาใจใส่อย่างเข้มงวดในการตรวจ ตาจับกุมและความรับผิดชอบต่อปัญหาอย่างทั่วถึง ไม่ได้เข้าไปรับรู้และสื่อสารกับคนในชุมชนให้ มากพอ อีกทั้งในเรื่องของคนที่ไม่เพียงพอ ตลอดจนความไม่โปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่และการ ทำตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีของเจ้าหน้าที่จำนวนมากด้วย

3) ในส่วนของปัจจัยหรือบุคคลจากภายนอกชุมชน ยังพบว่ามียุทธศาสตร์ซึ่งเป็นคน จากต่างพื้นที่ที่มุ่งกับโกยผลประโยชน์จากการทำสัมปทานต่าง ๆ ตลอดจนการทำอุตสาหกรรมที่ใช้ ทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนได้อย่างจ้วงคนจากท้องถิ่นอื่นก็เข้ามารับจ้างลักลอบตัดไม้ด้วย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ปัญหา ดังนี้

1) ผู้ที่มีส่วนช่วยเหลือและสามารถผลักดันให้ประชาชนในท้องถิ่นเร่งดำเนินการเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรให้มากขึ้นที่สำคัญ ได้แก่ ภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานป่าไม้ อบต. ต้องจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรป่าชายเลนในเรื่อง คุณค่าและ ความสำคัญของป่าชายเลน การใช้ประโยชน์และการจัดการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหมาะสม แนะนำ การหาวัสดุอื่นมาใช้แทนไม้จากป่าชายเลน การประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายป่าชายเลน ตลอดจน ผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาจากการทำลายป่าชายเลนแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากและ สม่ำเสมอ ตลอดจนสร้างและส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกและห่วงแหนป่าชายเลน

โดยการให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์และช่วยกันสอดส่องดูแลแทนเจ้าหน้าที่โดยแสดงออกถึงความเสียสละและสามัคคีโดยเน้นที่เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้ง่ายขึ้นโดยผ่านการกลุ่มผู้นำชุมชน ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างมากในการเผยแพร่ความรู้ต่อ และไม่ลืมที่จะเผยแพร่ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อทางโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว จะช่วยสร้างกระแสและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ได้ดี

2) การเข้าถึงชุมชน รับทราบปัญหาและเข้าใจถึงวิธีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนอย่างแท้จริง เป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เพราะจะช่วยให้การสื่อสาร แนะนำสิ่งต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนเป็นไปได้ง่ายมากขึ้น ดังนั้นการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมพูดคุยจะช่วยสร้างความคุ้นเคยได้เป็นอย่างดีกับคนในชุมชน การปรับปรุงกฎระเบียบทางราชการบางประการก็จะทำให้ลดช่องว่างระหว่างรัฐกับชุมชนได้มากขึ้น ตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังและซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่ก็จะมีส่วนสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ชาวบ้านเป็นอย่างมาก นอกจากนี้การส่งเสริมการจัดกิจกรรมรณรงค์ปลูกป่าต่าง ๆ เป็นประจำ และมีการติดตามผลอย่างสม่ำเสมอก็จะช่วยให้ประชาชนมีความตื่นตัวมากขึ้นด้วย

3) ประชาชนต้องมีความเข้มแข็งจากภายในชุมชนเอง อาจมีการรวมกลุ่มเพื่อที่จะดำเนินการป้องกันรักษาป่าชายเลน มีกฎเกณฑ์ในการใช้และอนุรักษ์ที่ตั้งขึ้นเอง สิ่งเหล่านี้ต้องเกิดจากจิตสำนึกและแรงผลักดันจากภายใน ดังนั้นผู้นำท้องถิ่นจึงมีบทบาทมาก โดยเฉพาะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐที่ช่วยส่งเสริมให้ท้องถิ่นคิดหาวิธีการเองที่เหมาะสมต่อท้องถิ่นในระยะเริ่มต้น ช่วยคิดต่อประสานงานจัดหางบประมาณการดำเนินงานอนุรักษ์จากหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนต่าง ๆ ในชุมชนใดมีความเข้มแข็งเพียงพอก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และลดปัญหาความขัดแย้งได้ดีขึ้น ดังเช่นกรณีความขัดแย้งของกลุ่มประมง ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนี้และยังเป็นการแสดงให้เห็นภาครัฐเห็นว่า คนในชุมชนนี้มีความพร้อมที่จะพัฒนาและมีการอนุรักษ์ทรัพยากรที่ยั่งยืน หากต้องการจะมีพื้นที่ใช้สอยในรูปแบบของป่าชุมชน ก็มีโอกาที่จะเป็นไปได้สูง อีกทั้งยังเป็นการป้องกันคนจะนอกชุมชนที่จะเข้ามาทำลายทรัพยากรธรรมชาติของตนเพราะทุกคนมีส่วนร่วมช่วยกันดูแล

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกนอ อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม อภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1) การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 71.3) ประกอบกับจากการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจากแหล่งผู้นำชุมชน (ร้อยละ 28.8) โทรทัศน์ (ร้อยละ 22.5) วิทยุ (ร้อยละ 13.8) เจ้าหน้าที่รัฐและเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 8.8) หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 2.5) คนในครอบครัวและเลี้ยงตามสาย และอื่น ๆ (ร้อยละ 1.3) ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติม (ร้อยละ 78.0) โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างต้องการรับรู้ข่าวสารมากที่สุดคือ แนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 22.5) การเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลน (ร้อยละ 21.3) การอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 17.5) ปัญหาการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 17.5) การดำเนินงานและการจัดการป่าชายเลน (ร้อยละ 13.6) และ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกู่เกียรติ มิตรทอง (2554: 93) พบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของชลชาสน์ ช่วยเมือง (2557: 108) พบว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจากผลการศึกษาในส่วนของ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการด้านการบริหารจัดการในเรื่องเลี้ยงตามสายในหมู่บ้านให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ เนื่องจากเป็นแหล่งรับรู้ข่าวสารที่ประชาชนในชุมชนต้องการเพิ่มเติมมากที่สุด และควรมีการเพิ่มจุดประชาสัมพันธ์เลี้ยงตามสายตามจุดต่าง ๆ ของหมู่บ้านเพิ่มเติม เพื่อสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประชาสัมพันธ์ได้อย่างทั่วถึง

2) ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 98.50) จากการศึกษาพบว่า ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีข้อน่าสังเกตในบางประเด็นที่ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องค่อนข้างมาก ดังนี้ ประเด็นที่ 1 คือ การปนเปื้อนของสารพิษในน้ำที่เกิดจากการทำเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ

ต่อการเจริญเติบโตของพันธุ์พืชในป่าชายเลน (ร้อยละ 94.0) ประเด็นที่ 2 คือ ชนิดและปริมาณของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลงไม่ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ (ร้อยละ 93.0) และประเด็นที่ 3 คือ นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือการประกาศให้พื้นที่ป่าชายเลนเป็นเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ (ร้อยละ 88.0)

ดังนั้นจากผลการศึกษาในส่วนของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการให้ความรู้ที่ถูกต้อง ประชาสัมพันธ์ฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติมให้กับประชาชนเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ของป่าชายเลน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

3) การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 82.10) จากการศึกษายังพบว่า การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีข้อสังเกตบางประเด็นที่ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องค่อนข้างมาก ดังนี้ ประเด็นที่ 1 คือ ประชาชนในท้องถิ่น ที่มีพื้นที่อยู่อาศัยในบริเวณ ใกล้เคียงกับพื้นที่ป่าชายเลนจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 51.3) ประเด็นที่ 2 คือ ชาวบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ติดกับพื้นที่ป่าชายเลนมักมีการพึ่งพาทรัพยากรจากป่าชายเลนในการดำรงชีพ (ร้อยละ 64.1) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรัชฎาภรณ์ เจริญพร้อม (2550: 139) พบว่าการให้คุณค่าต่อระบบนิเวศ มีอิทธิพลกับความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบต่อผู้ลงเองในระบบนิเวศในเขตอุตสาหกรรมเมืองหินปูนใน โรงโม่ บด และย่อยหินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของวิรุณา บุญสิน (2553: 127) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าทรัพยากรน้ำแตกต่างกันมีความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจากผลการศึกษาพบว่าในส่วนของการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกในการให้คุณค่ากับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยพยายามปลูกจิตสำนึกในเรื่องของการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทรัพยากรป่าชายเลนเพราะเมื่อเรามีการให้คุณค่ากับสิ่งใดแล้วก็มักจะเกิดพฤติกรรมที่แสดงออกที่ให้ความสำคัญกับสิ่งนั้น ดังนั้นเมื่อมีการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการให้ความสำคัญกับการให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมก็จะเกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องไปพร้อมกันด้วย

4) พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56.7) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามากกว่าครึ่งมีการศึกษาในระดับ ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 22.8) และกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวยังมีความต้องการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติม (ร้อยละ 95.50) กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก ร้อยละ (98.50) และมีการให้คุณค่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 82.10)

ดังนั้นจากผลการศึกษาในส่วนของพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติมให้กับชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนในระดับที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ศึกษาความแตกต่างของปัจจัยกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ของชาวบ้านชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 300 ครัวเรือน มีระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ชุมชนคลองโคกนมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี โดยอาศัยอยู่ในชุมชนคลองโคกนทั้ง 7 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ 1 บ้านคลองคต หมู่ 2 และ หมู่ 3 บ้านคลองโคกน หมู่ 4 บ้านแพรกทะเล หมู่ 5 บ้านคลองช่อง หมู่ 6 บ้านประชาชมชื่น หมู่ 7 บ้านคลองช่องน้อย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์และประมวลผล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ นำเสนอโดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (frequency) อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งนี้การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยจิตวิทยากับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอโดยใช้การวิเคราะห์การแปรผันทางเดียว (One-way Analysis Of Variance : one-way ANOVA)

6.1 สรุปผลการวิจัย

6.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.2) ส่วนใหญ่อายุ 36-55 ปี (ร้อยละ 50.5) ส่วนใหญ่ระดับการศึกษา ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 22.8) ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 30.6)

6.1.2 ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 4,000 - 8,000 บาท (ร้อยละ 78.0) ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-5 คน (ร้อยละ 58.2) ส่วนใหญ่ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนอยู่ระหว่าง 25 ปีและต่ำกว่า (ร้อยละ 61.4) ส่วนใหญ่ลักษณะการถือครองที่ดิน เป็นเจ้าของ (ร้อยละ 74.0) ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ร้อยละ 75.4) ส่วนใหญ่ไม่เคยมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 63.2)

6.1.3 ปัจจัยจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาปัจจัยจิตวิทยา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เคยรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 67.4) มีความต้องการที่จะรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติม (ร้อยละ 78.0) มีความต้องการรับรู้ข่าวสารมากที่สุดในประเด็นคือ แนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 22.50) ทั้งนี้มีความต้องการรับรู้ข่าวสารเพิ่มเติมจากผู้นำชุมชน (ร้อยละ 28.8) มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 71.3) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้การอนุรักษ์ป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 98.50)

6.1.4 การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 71.3) รองลงมาเป็นการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย (ร้อยละ 14.9) และมีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 13.8)

6.1.5 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ในภาพรวมในระดับมาก (ร้อยละ 98.50) รองลงมา มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 0.90) และมีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 0.60) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการให้ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เล็งเห็นความสำคัญส่วนใหญ่ภาพรวม และเข้าใจสถานะการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน

6.1.6 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 82.10) รองลงมา มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 14.10) และมีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย (ร้อยละ 3.80) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการให้คุณค่าในการลดปริมาณการใช้ทรัพยากรป่าชายเลนลดลง มีพฤติกรรมในการดูแลอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนไปในทางที่เพิ่มขึ้น

6.1.7 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยากับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One – way ANOVA)

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อายุ และ อาชีพ มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ เพศ และ ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม เป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยจิตวิทยากับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัย การรับรู้ข่าวสารการ

อนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนปัจจัยความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6.2 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้วิจัยสามารถสรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ได้ดังนี้

6.2.1 ข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

1) ควรมีการเร่งกวาดขันและจับกุมกลุ่มๆประมงอย่างเข้มงวดและจริงจัง เพราะถึงแม้มีปัญหาการทำประมงจะไม่ได้ส่งผลกระทบต่อจำนวนพื้นที่หรือการหมดไปของป่าชายเลน แต่ก็ถือว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศของป่าชายเลนด้วย

2) ประชาชนในท้องถิ่นควรมีความตื่นตัวและพร้อมที่จะเปิดรับและค้นหาข่าวสารความรู้และสิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนผ่านทางสื่อต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ทั้งในเรื่องของสถานการณ์ หรือ การอนุรักษ์ป่าชายเลนด้วยตนเองให้มากขึ้น

3) ควรเร่งแก้ไขความยากง่ายในการใช้ชีวิตประจำวันของชาวบ้านบางส่วน ที่ยังไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของป่าชายเลนเท่าที่ควร เช่น ยังมีการทิ้งขยะ น้ำเสียลงทะเล และบริเวณป่าชายเลน

4) จัดให้มีอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ซึ่งต้องเป็นคนในชุมชนทำหน้าที่สอดส่องดูแลแทนเจ้าหน้าที่รัฐที่มีไม่เพียงพอ โดยให้อำนาจในการจับกุมเบื้องต้นแก่กลุ่มอาสาสมัครเหล่านี้ด้วย

5) หน่วยงานเทศบาลควรมีการสนับสนุนให้ประชาชนภายในชุมชนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดและวางแนวทางการแก้ไขปัญหาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนร่วมกันเพื่อทำให้เกิดความเข้มแข็งภายในชุมชนที่มากขึ้น และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงตามจุดและตามความต้องการของประชาชนภายในชุมชนอย่างถูกต้อง

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายเป้าหมายขอบเขตการวิจัยไปยังประชากรเป้าหมายอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นักเรียนนักศึกษา พื้นที่อื่นบริเวณใกล้เคียง หรือจังหวัดอื่นที่มีพื้นที่ป่าชายเลนแต่ยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน เพื่อเปรียบเทียบและนำผลที่ได้มาประกอบการวางแผนการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรแนะนำแนวคิดหรือข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์ประกอบเพื่อแก้ไขปัญหาและให้ข้อเสนอแนะต่อการวางแผนการดำเนินงานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนต่อไป

2) ศึกษาพฤติกรรม หรือ ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่นเพิ่มเติมกับประชาชนในท้องถิ่น เพราะฉะนั้นเป็นระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล น้ำ สัตว์น้ำ พันธุ์พืชและสัตว์ต่าง ๆ ในป่าชายเลน เพื่อจะได้ทราบว่าประชาชนเหล่านั้นมีความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของระบบนิเวศมากน้อยเพียงใดเพราะจะส่งผลถึงพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างแท้จริง

3) ทำการวิจัยในเรื่องการรับรู้บทบาท และ ความพร้อมในการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในรูปแบบของป่าชุมชน กับประชาชนในท้องถิ่นเองที่ต้องการม ป่าชุมชน หรือ โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญมากต่อการเผยแพร่และนำมาปฏิบัติสู่คนในชุมชน

พฤศจิกายนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
THE CONSERVATION OF MANGROVE BY KLONKHONE COMMUNITY
AMPHUR MEUNG, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

สุรีพร ขวัญถาวร 5837143 SHSS/M

ศศ.ม. (สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ธเนศ เกษศิลป์, Ph.D., คณางค์ คันธมธูรพจน์, Ph.D.,
สุภาภรณ์ สงค์ประชา, Ed.D.

บทสรุปแบบสมบูรณ์

1. บทนำ (Introduction)

มนุษย์ และทรัพยากรธรรมชาติมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้มนุษย์ได้รับปัจจัยสี่ ซึ่งได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ในทางกลับกันกิจกรรมการดำรงชีวิต และการกระทำของมนุษย์ก็ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากความจำกัดในปริมาณของ ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากร มีผลทำให้เกิดการแข่งขันการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ อีกทั้งมนุษย์ยังได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างฟุ่มเฟือยโดยไร้ซึ่งการปฏิบัติในการจัดการใดๆ ต่อทรัพยากรธรรมชาติ ประกอบกับการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจที่มุ่งแสวงหาผลกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว จึงมีผลทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเกิด ความเสื่อมโทรมและเกิดภาวการณ์ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งยังก่อให้เกิดปัญหา สิ่งแวดล้อมอีกด้วย (แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม, พ.ศ. 2557 - 2561)

ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติของประเทศไทยถูกทำลายลงเป็นจำนวนมาก และเป็น สาเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น ปัญหาป่าไม้ สถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่ป่าไม้มีสภาพเสื่อมโทรม และมีแนวโน้มลดลงอย่างมาก เนื่องมาจาก

สาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ การลักลอบตัดไม้ การเผาป่า การบุกรุกทำลายป่า เพื่อต้องการพื้นที่ในการสร้างเป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร การที่พื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศลดลงเป็นจำนวนมาก ได้ส่งผลกระทบต่อการควบคุมระบบนิเวศโดยรวมอย่างเด่นชัด เช่น กรณี การเกิดวาตภัยและ อุทกภัยครั้งร้ายแรงในพื้นที่ภาคใต้ การเกิดปัญหาความแห้งแล้งในภาคต่าง ๆ ของประเทศ และการเกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูฝนอย่างรุนแรง ซึ่งปัญหาภัยธรรมชาติดังกล่าวได้มีแนวโน้มของการเกิดที่มีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อผลิตผลทางการเกษตร ชีวิต ทรัพย์สิน และอื่นๆที่ไม่อาจประเมินค่าได้

ป่าชายเลนเป็นป่าไม้ประเภทหนึ่งและเป็นหนึ่งในทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ ป่าชายเลนมักเกิดขึ้นตามแนวพื้นที่ชายฝั่งทะเล โดยในส่วนของประเทศไทยนั้นชายฝั่งทะเลมีความยาวทั้งหมด 2,614 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดใน 23 จังหวัดในขณะที่ป่าชายเลนที่ขึ้นตลอดความยาวชายฝั่งทะเลมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,660 กิโลเมตร โดยครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่ฝั่งอ่าวไทยจากจังหวัดตราดในภาคตะวันออกเฉียงจนถึงจังหวัดนราธิวาสในภาคใต้และทางด้านชายฝั่งทะเลอันดามัน ครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดระนองจนถึงจังหวัดสตูล (กรมทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง, 2551 : 7) โดยตลอดความยาวของพื้นที่ชายฝั่งนั้นมีทรัพยากรป่าชายเลนขึ้นอยู่อย่างหนาแน่นกระจายตามภูมิภาคต่าง ๆ เช่น อ่าว ปากแม่น้ำ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันมีปริมาณเนื้อที่ป่าชายเลนมากที่สุด ปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนประสบปัญหาเช่นเดียวกับพื้นที่ป่าไม้ คือมีอัตราการลดลงอย่างรวดเร็วจนเป็นที่น่าวิตก โดยมีสาเหตุเนื่องจากการบุกรุกทำลาย โดยการเปลี่ยนแปลงพื้นที่สภาพป่าชายเลนไปทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (นากุ้ง) การลักลอบตัดไม้ไปใช้ประโยชน์ในการเผาถ่าน สร้างเป็นที่อยู่อาศัย ทำเทียบเรือ และอื่นๆ ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างต่อเนื่อง จนทำให้เกิดผลเสียต่อระบบนิเวศ อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งที่อยู่อาศัย การเพาะพันธุ์สัตว์น้ำชายฝั่ง การกัดเซาะและการพังทลายของที่ดินบริเวณชายฝั่ง รวมถึงคุณภาพน้ำทะเลบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2550)

จากข้อมูลสถิติจำนวนพื้นที่ป่าชายเลน ของกรมทรัพยากรชายฝั่งทะเล (2556) พบว่า ในปีพ.ศ. 2509 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนทั้งหมด 2,299,375 ไร่ ในขณะที่ปีพ.ศ. 2539 มีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนทั้งหมด 1,086,381 ไร่ และในปีพ.ศ. 2544 พื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมดคงเหลือจำนวน 1,047,390 ไร่ โดยพื้นที่ป่าชายเลนที่สูญเสียไปในระยะเวลา 35 ปี มีจำนวนถึง 1,251,985 ไร่ หลังจากปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา จำนวนพื้นที่ป่าชายเลนก็เริ่มมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ถึงแม้จะมีอัตราเพิ่มขึ้นที่ไม่สูงมากนัก โดยเมื่อทำการศึกษาจำนวนพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2557 พบว่ามีพื้นที่ป่าชายเลนจำนวนทั้งหมด 1,525,060 ไร่ จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่

ในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทยในบริเวณอ่าวไทยตอนบน โดยมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลเป็นระยะทางประมาณ 42.78 ตารางกิโลเมตร จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยที่มีศักยภาพสูงทางด้านเศรษฐกิจทั้งทางด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการประมง เนื่องจากจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดชายฝั่งทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลอย่างหลากหลาย รวมไปถึงทรัพยากรป่าชายเลนที่เคยมีอยู่เป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันทรัพยากรป่าชายเลนในจังหวัดสมุทรสงครามเหลือลดน้อยลง ส่งผลให้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จังหวัดสมุทรสงครามประกอบด้วยพื้นที่ 3 อำเภอ คือ อำเภอเมืองสมุทรสงคราม อำเภอบางคนที และอำเภออัมพวา โดยตำบลคลองโคนเป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 11 ตำบลของอำเภอเมืองสมุทรสงคราม ตำบลคลองโคน ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านคลองคต หมู่ 2 และ หมู่ 3 บ้านคลองโคน หมู่ 4 บ้านแพรกทะเล หมู่ 5 บ้านคลองช่อง หมู่ 6 บ้านประชาชมชื่น และหมู่ 7 บ้านคลองช่องน้อย ตำบลคลองโคนมีพื้นที่ทั้งหมด 33.69 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 21,056 ไร่ และมีจำนวนประชากรในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน 4,348 คน จำนวน 1,182 หลังคาเรือน พื้นที่ปัจจุบันส่วนใหญ่ของตำบลคลองโคนมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าแสมและป่าโกงกางเป็นจำนวนมาก เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ท้องถิ่น คือ ลิงแสม พื้นที่ที่ติดป่าชายเลนจะมีทั้งน้ำเค็มและมีพื้นที่บางส่วนเป็นน้ำกร่อย ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพการทำประมง การทำสวนมะพร้าว และการทำกะปิ ตำบลคลองโคนเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุเนื่องมาจากการใช้ประโยชน์ที่ดินชายฝั่งทะเลเพื่อเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงบ่อกุ้ง และการใช้ประโยชน์ในลักษณะอื่นๆจึงทำให้พื้นที่ป่าชายเลนที่เปรียบเสมือนเป็นกำแพงธรรมชาติป้องกันคลื่นลมได้ถูกทำลายลงไป แต่ในปัจจุบันการประกอบอาชีพดังกล่าวมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้นไม่คุ้มค่ากับการลงทุน จึงได้เปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ไปในลักษณะเป็นการขุดหน้าดินไปขาย นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่งโดยธรรมชาติ การปล่อยทิ้งน้ำเน่าเสียจากโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญที่ทำให้พื้นที่ตำบลคลองโคนประสบกับปัญหาความเสื่อมโทรมและการลดลงของทรัพยากรป่าชายเลน (สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน, 2551) ในระยะต่อมามีชาวบ้านกลุ่มหนึ่งได้มองเห็นปัญหาและความเสื่อมโทรมที่เกิดขึ้นตลอดจนผลเสียที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสภาพแวดล้อมในตำบลคลองโคน จึงได้รวมตัวกันเพื่อหาแนวทางฟื้นฟูป่าชายเลนที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น รวมทั้งได้ร่วมพบปะพูดคุยปรึกษาหารือและวางแผน งานและจัดให้มีการดำเนินการในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบและลักษณะต่างๆอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดการเรียนรู้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น จนในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จ สามารถ

ฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนที่มีสภาพเสื่อมโทรมให้ดีขึ้น ทำให้ปัจจุบันความสมบูรณ์ของพื้นที่ป่าชายเลนชุมชนคลองโคกนเริ่มกลับมา ปริมาณสัตว์น้ำ มีจำนวนเพิ่มขึ้น และพื้นที่ป่าชายเลนค่อยๆเพิ่มจำนวนมากขึ้น จากนั้นเป็นต้นมาชุมชนคลองโคกนได้กลายเป็นชุมชนที่มีการเรียนรู้แก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง เป็นชุมชนอนุรักษ์ที่ช่วยกันฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ เพื่อรักษาป่าชายเลน และฟื้นฟูสภาพป่าชายเลนที่เสื่อมโทรม รวมทั้งได้มีการสร้างเครือข่ายไปยังชุมชนอื่นๆ โดยใช้ป่าชายเลนเป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติที่ปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชุมชนร่วมกันดูแลรักษาป่าชายเลนให้คงอยู่รวมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกในการรักและหวงแหนป่าชายเลนเอาไว้ การร่วมมือร่วมแรงและร่วมใจกันของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ส่งผลให้เกิดความรักและความหวงแหนในชุมชนท้องถิ่นที่ต่อมาได้กลายเป็นต้นแบบของชุมชนเข้มแข็งให้กับชุมชนที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงได้เรียนรู้ประสบการณ์ความสำเร็จ

จากความสำเร็จดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชุมชนคลองโคกนเป็นชุมชนที่มีจุดเด่นในเรื่องการจัดการจัดการความร่วมมือเพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านในชุมชนคลองโคกนมีศักยภาพในการช่วยสนับสนุนการพัฒนาการจัดการ และการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนให้ประสบความสำเร็จขึ้นมาได้ และจากความสำเร็จดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคกนและศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยผลจากการวิจัยดังกล่าวจะทำให้ทราบถึงระดับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการเสริมสร้างพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคกนซึ่งสามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อกำหนดนโยบายและการวางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อการดูแลบำรุงรักษาและบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนคลองโคกนอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

2. บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน รวมทั้งปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ชุมชนคลองโคกน อำเภอเมืองจังหวัด สมุทรสงคราม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายและการวางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลต่อการดูแลบำรุงรักษา และบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน

คลองโค่นให้มีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ทำการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนท้องถิ่นมีสถานภาพเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป โดยมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนคลองโค่นมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี อาศัยอยู่ในชุมชนคลองโค่นทั้ง 7 หมู่บ้าน จำนวน 300 ครัวเรือน ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และ สถิติวิเคราะห์การแปรผันทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คือ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน จากการประมวลแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน แม้ว่าประชาชนส่วนใหญ่มี พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน และการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง แต่ก็ยังพบปัญหาและอุปสรรคอีกหลายประการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในชุมชน ซึ่งทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนนั้นไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ควรให้ภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดการอบรมให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เรื่องเกี่ยวกับป่าชายเลนในทุกด้าน เช่น คุณค่าและความสำคัญของป่าชายเลน การใช้ประโยชน์และการจัดการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหมาะสม แนะนำการหาวัสดุอื่นมาใช้แทนไม้จากป่าชายเลน การประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายป่าชายเลน ตลอดจนผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาจากการทำลายป่าชายเลนแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากและสม่ำเสมอ รัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ และปลูกป่าชายเลนผ่านสื่อต่าง ๆ และจัดกิจกรรมปลูกป่าให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยมีการติดตามขยายผลและแจ้งให้คนในชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นอย่างต่อเนื่อง

3. วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective)

3.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโค่น อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

3.2 เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

3.3 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชาวบ้านชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

4. ขอบเขตการวิจัย (Scope of Research)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคกน อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยทำการศึกษากับประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือ ตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนคลองโคกนทั้ง 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านคลองคต หมู่ 2 และ หมู่ 3 บ้านคลอง โคกน หมู่ 4 บ้านแพรกทะเล หมู่ 5 บ้านคลองช่อง หมู่ 6 บ้านประชาชมชื่น และหมู่ 7 บ้านคลองช่องน้อย อำเภอมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยได้อยู่อาศัยมาแล้วเป็นระยะเวลาอย่างน้อย 1 ปี

5. สมมติฐานในการวิจัย (Research hypothesis)

5.1 ประชาชนท้องถิ่นมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก

5.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมี พฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน กล่าวคือ

5.2.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.2.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการรักษาทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.2.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.2.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน กล่าวคือ

5.3.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.3.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.3.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.3.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.3.5 ประชาชนท้องถิ่นที่เป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.3.6 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.4 ประชาชนท้องถิ่นที่มีปัจจัยจิตวิทยาแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน กล่าวคือ

5.4.1 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.4.2 ประชาชนท้องถิ่นที่มีความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

5.4.3 ประชาชนท้องถิ่นที่มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีพฤติกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกัน

6. ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology)

6.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนท้องถิ่นที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนหัวหน้าครัวเรือน ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนคลองโคกมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี โดยอาศัยอยู่ในชุมชนคลองโคก จำนวน 1,182 ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม, 2556)

6.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

6.2.1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (2540 : 71) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 300 ครั้วเรื้อน

6.2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังต่อไปนี้

- การเลือกกลุ่มตัวอย่างระดับครั้วเรื้อน ผู้วิจัยได้ทำการคำนวณสัดส่วนของตัวอย่าง (Probability Proportional to size) จากจำนวนครั้วเรื้อนที่ได้รับการคัดเลือกกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

- การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Approach) ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับหัวหน้าครั้วเรื้อนหรือตัวแทนหัวหน้าครั้วเรื้อนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในครั้วเรื้อนในพื้นที่ทำการวิจัย ในลักษณะการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic random sampling) โดยทำการเก็บข้อมูลจากครั้วเรื้อน 1 หลัง เว้น 4 หลัง สำหรับครั้วเรื้อนที่ไม่มีผู้อยู่ในบ้านจะทำการเข้าไปเก็บข้อมูลในบ้านหลังถัดไปจนครบตามจำนวนที่กำหนดไว้

6.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งได้แบ่งโครงสร้างแบบสอบถามออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 3 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน

ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล (Statistical Analysis)

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Sciences) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์นี้ได้แก่ ความถี่ (Frequency) อัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และ ค่าต่ำสุด (Minimum) วิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างระหว่างกลุ่มย่อยของตัวแปร

อิสระกับตัวแปรตาม สำหรับตัวแปรอิสระที่แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ส่วนตัวแปรที่มากกว่า 2 กลุ่มย่อยขึ้นไปใช้สถิติการวิเคราะห์ผันแปรทางเดียว (One Way Anova) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตามกัน

8. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (Result)

8.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.2) และเป็นเพศชาย (ร้อยละ 40.8) มีอายุ 36-55 ปี (ร้อยละ 50.5) รองลงมา มีอายุ 35 ปี และต่ำกว่า (ร้อยละ 27.8) และ มีอายุ 56 ปีและสูงกว่า (ร้อยละ 21.7) ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 22.8) รองลงมาต่ำกว่า ประถมศึกษาปีที่ 4 (ร้อยละ 21.7) ประถมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 17.8) มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (ร้อยละ 16.8) มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (ร้อยละ 11.8) ปริญญาตรีหรือสูงกว่า (ร้อยละ 7.9) และ ปวช.-ปวส. (ร้อยละ 1.2) อาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 30.6) รองลงมาได้แก่อาชีพแม่บ้าน/พ่อบ้าน (ร้อยละ 21.7) อาชีพประมง (ร้อยละ 17.3) อาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 16.7) อาชีพพนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน (ร้อยละ 5.0) อาชีพรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 4.0) อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 3.7) และ อาชีพนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 1.0)

8.2 ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ที่ 4,000 - 8,000 บาท (ร้อยละ 78.0) รองลงมา กลุ่มที่มีรายได้ 8,001 - 12,000 บาท (ร้อยละ 13.9) และกลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 12,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 8.1) มีสมาชิกในครัวเรือน 4 - 5 คน (ร้อยละ 58.2) รองลงมา มีสมาชิกในครัวเรือน 3 คนและต่ำกว่า (ร้อยละ 25.6) และมีสมาชิกในครัวเรือน 6 คนและมากกว่า (ร้อยละ 16.2) มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ระหว่าง 25 ปีและต่ำกว่า (ร้อยละ 61.4) กลุ่มที่มีระยะเวลาอาศัย 26-40 ปี (ร้อยละ 19.8) และกลุ่มที่มีระยะเวลาอาศัย 41 ปีและสูงกว่า (ร้อยละ 18.8) การถือครองที่ดินเป็นเจ้าของ (ร้อยละ 74.0) กลุ่มที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบเช่า (ร้อยละ 24.7) และกลุ่มที่มีลักษณะการถือครองที่ดินแบบเช่าซื้อ (ร้อยละ 1.3) ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มใด ๆ ในชุมชน (ร้อยละ 75.4) และที่เป็นสมาชิกกลุ่ม (ร้อยละ 24.6) ไม่เคยใช้ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 63.2) และกลุ่มที่เคยใช้ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 36.8)

8.3 ปัจจัยจิตวิทยาของกลุ่มตัวอย่าง

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน คิดเป็น (ร้อยละ 67.4) และกลุ่มที่ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนคิดเป็น (ร้อยละ 32.6) จากการศึกษาแหล่งข่าวสารและความถี่ในการรับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับรู้ข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจากแหล่งข่าวสารทางสื่อมากที่สุด 3 อันดับคือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 97.20) รองลงมา คือ วิทยุ และผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 95.10) และ ร้อยละ (86.42) ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 78.0) และไม่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 21.0)

ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านสื่อใด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้านมากที่สุด (ร้อยละ 28.8) รองลงมา ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านโทรทัศน์ (ร้อยละ 22.5) ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านวิทยุ (ร้อยละ 13.8) ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านเจ้าหน้าที่รัฐและเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 8.8) ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 2.5) และต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนผ่านคนในครอบครัวและเสียงตามสาย (ร้อยละ 1.3)

ต้องการทราบข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นไหน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นแนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 22.5) รองลงมาต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลน (ร้อยละ 21.3) ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นการอนุรักษ์ป่าชายเลนและปัญหาการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 17.5) ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นการดำเนินงานและการจัดการป่าชายเลน (ร้อยละ 13.8) ต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (ร้อยละ 6.3) และต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนประเด็นอื่น ๆ (ร้อยละ 1.3)

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 71.3) รองลงมามีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย (ร้อยละ 14.9) และกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 13.8)

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 98.50) รองลงมา มีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 0.90) และมีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย (ร้อยละ 0.60)

กลุ่มตัวอย่างมีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 82.10) รองลงมา มีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 14.10) และมีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย (ร้อยละ 3.80)

8.4 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56.7) รองลงมา มีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับน้อย (ร้อยละ 24.4) และกลุ่มมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 18.9)

8.5 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว (One-Way Analysis of Variance : One-Way ANOVA)

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้าน อายุและอาชีพ มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมกับพฤติกรรมการอนุรักษ์ ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ลักษณะการถือครองที่ดิน และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้าน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ส่วนปัจจัยด้าน การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน มีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวน (N)	ค่าความ น่าจะเป็น (P-Value)
ปัจจัยส่วนบุคคล				
เพศ				
หญิง	62.25	15.08	180	0.738
ชาย	61.97	14.62	120	
อายุ				
35 ปีและต่ำกว่า	72.90	3.65	84	0.014*
36 - 55 ปี	73.42	4.39	153	
56 ปีและสูงกว่า	72.83	3.08	63	
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	74.22	3.51	69	0.212
ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4	73.42	4.00	66	
ประถมศึกษาปีที่ 4-6	73.00	2.37	54	
มัธยมศึกษาปีที่ 4-6	72.06	3.99	33	
มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	72.57	6.12	51	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	71.44	5.18	24	
ปวช. - ปวส.	70.33	1.2	3	
อาชีพ				
รับจ้างทั่วไป	74.75	2.84	92	0.032*

ตาราง 1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวน (N)	ค่าความ น่าจะเป็น (P-Value)
อาชีพ				
นักเรียน / นักศึกษา	71.50	6.46	5	
แม่บ้าน / พ่อบ้าน	73.88	3.60	63	
ประมง	73.73	4.92	52	
ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว	73.06	5.08	50	
พนักงาน / ลูกจ้างบริษัทเอกชน	72.23	4.52	15	
รัฐวิสาหกิจ	71.73	5.57	12	
รับราชการ	71.63	5.44	11	
ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม				
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน				
4,000 - 8,000 บาท	74.47	3.08	237	0.021*
8,001 - 12,000 บาท	73.18	4.15	51	
12,001 บาท และสูงกว่า	70.15	5.31	12	
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน				
3 คน และ ต่ำกว่า	73.38	5.59	78	0.027*
4 - 5 คน	73.44	3.70	177	
6 คนและมากกว่า	72.64	3.76	45	
ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน				
25 ปี และต่ำกว่า	73.34	3.54	186	0.483
26 - 40 ปี	73.07	4.52	60	
41 ปี และสูงกว่า	72.92	4.50	54	

ตาราง 1 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม และปัจจัยจิตวิทยา กับพฤติกรรมกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ตัวแปรและกลุ่มย่อย	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	จำนวน (N)	ค่าความ น่าจะเป็น (P-Value)
ลักษณะการถือครองที่ดิน				
เจ้าของที่ดิน	74.13	2.83	222	0.278
เช่า	73.84	4.09	75	
เช่าซื้อ	73.15	4.64	3	
สมาชิกกลุ่มทางสังคม				
ไม่ได้เป็น	74.80	4.23	228	0.146
เป็น	73.10	3.45	72	
การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลน				
เคย	70.56	4.38	108	0.000***
ไม่เคยใช้	72.65	5.69	192	
ปัจจัยจิตวิทยา				
การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน				
รับรู้ข่าวสารน้อย	72.78	6.06	53	0.00**
รับรู้ข่าวสารปานกลาง	73.36	3.73	197	
รับรู้ข่าวสารมาก	63.50	4.33	50	
ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลน				
รู้น้อย	62.00	0.00	2	0.117
รู้อันกลาง	68.33	6.51	3	
รู้มาก	73.38	4.06	295	
การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน				
การให้คุณค่าน้อย	70.33	4.67	7	0.041*
การให้คุณค่าปานกลาง	71.74	3.83	40	
การให้คุณค่ามาก	73.75	4.88	253	

หมายเหตุ *P < 0.05, **P < 0.01, *** P < 0.001

9. อภิปรายผลการวิจัย (Discussion)

9.1 การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 71.3) ประกอบกับจากการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างได้รับข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจากแหล่งผู้นำชุมชน (ร้อยละ 28.8) โทรทัศน์ (ร้อยละ 22.5) วิทยุ (ร้อยละ 13.8) เจ้าหน้าที่รัฐและเพื่อนบ้าน (ร้อยละ 8.8) หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 2.5) คนในครอบครัวและเลี้ยงตามสาย และอื่น ๆ (ร้อยละ 1.3) ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีความต้องการรับทราบข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติม (ร้อยละ 78.0) โดยประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างต้องการรับรู้ข่าวสารมากที่สุดคือ แนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 22.5) การเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลน (ร้อยละ 21.3) การอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 17.5) ปัญหาการอนุรักษ์ป่าชายเลน (ร้อยละ 17.5) การดำเนินงานและการจัดการป่าชายเลน (ร้อยละ 13.6) และ ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง (ร้อยละ 6.3) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กู๊ดเกียรดี มิตรทอง (2554: 93) พบว่า การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีความแตกต่างกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของชลชาสน์ ช่วยเมือง (2557: 108) พบว่า ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบ้านนา อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจากผลการศึกษาในส่วนของ การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการด้านการบริหารจัดการในเรื่องเลี้ยงตามสายในหมู่บ้านให้สามารถใช้งานได้ตามปกติ เนื่องจากเป็นแหล่งรับรู้ข่าวสารที่ประชาชนในชุมชนต้องการเพิ่มเติมมากที่สุด และควรมีการเพิ่มจุดประชาสัมพันธ์เลี้ยงตามสายตามจุดต่าง ๆ ของหมู่บ้านเพิ่มเติม เพื่อสะดวกในการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่ประชาสัมพันธ์ได้อย่างทั่วถึง

9.2 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 98.50) จากการศึกษาพบว่า ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อ

พฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีข้อน่าสังเกตในบางประเด็นที่ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องค่อนข้างมาก ดังนี้ ประเด็นที่ 1 คือ การปนเปื้อนของสารพิษในน้ำที่เกิดจากการทำเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพันธุ์พืชในป่าชายเลน (ร้อยละ 94.0) ประเด็นที่ 2 คือ ชนิดและปริมาณของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลงไม่ส่งผลกระทบต่อ ความสมดุลของระบบนิเวศ (ร้อยละ 93.0) และประเด็นที่ 3 คือ นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือการประกาศให้พื้นที่ป่าชายเลนเป็นเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ (ร้อยละ 88.0)

ดังนั้นจากผลการศึกษาในส่วนของการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการให้ความรู้ที่ถูกต้อง ประชาสัมพันธ์ฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติมให้กับประชาชนเพื่อให้ทราบถึงประโยชน์ของป่าชายเลน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

9.3 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 82.10) จากการศึกษาพบว่า การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนมีผลต่อพฤติกรรม การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่มีข้อน่าสังเกตบางประเด็นที่ประชาชนยังมีความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้องค่อนข้างมาก ดังนี้ ประเด็นที่ 1 คือ ประชาชนในท้องถิ่นที่มีพื้นที่อยู่อาศัยในบริเวณ ใกล้เคียงกับพื้นที่ป่าชายเลนจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ร้อยละ 51.3) ประเด็นที่ 2 คือ ชาวบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ติดกับพื้นที่ป่าชายเลนมักมีการพึ่งพาทรัพยากรจากป่าชายเลนในการดำรงชีพ (ร้อยละ 64.1) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรัชฎาภรณ์ เจริญพร้อม (2550: 139) พบว่าการให้คุณค่าต่อระบบนิเวศ มีอิทธิพลกับความตระหนักเกี่ยวกับผลกระทบต่อฝุ่นละอองในระบบนิเวศในเขตอุตสาหกรรมเมืองหินปูนใน โรงโม่ บด และย่อยหินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของวิรุณา บุญสิน (2553: 127) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการให้คุณค่าทรัพยากรน้ำแตกต่างกันมีความตระหนักต่อปัญหาทรัพยากรน้ำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้นจากผลการศึกษาพบว่าในส่วนของการให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลนดังกล่าวนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกในการให้คุณค่ากับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน โดยพยายามปลูกจิตสำนึกในเรื่องของการปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาทรัพยากรป่า

ชายเลนเพราะเมื่อเรามีการให้คุณค่ากับสิ่งใดแล้วก็มักจะมีพฤติกรรมแสดงออกที่ให้ความสำคัญกับสิ่งนั้น ดังนั้นเมื่อมีการปลูกจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการให้ความสำคัญกับการให้คุณค่าสิ่งแวดล้อมก็จะเกิดพฤติกรรมที่สอดคล้องไปพร้อมกันด้วย

9.4 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมในระดับปานกลาง (ร้อยละ 56.7) ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามากกว่าครึ่งมีการศึกษาในระดับ ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 22.8) และกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวยังมีความต้องการรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติม (ร้อยละ 95.50) กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก ร้อยละ (98.50) และมีการให้คุณค่าการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในระดับมาก (ร้อยละ 82.10)

ดังนั้นจากผลการศึกษาในส่วนของพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในภาพรวมดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้ และการประชาสัมพันธ์ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติมให้กับชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มระดับพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนของชุมชนในระดับที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

10. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา (Recommendation)

10.1 ยกเลิกการทำสัมปทานทุกประเภทอย่างเด็ดขาด หากมีการละเมิดต้องมีการจับกุมทันที

10.2 ควรให้ภาครัฐ หรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจัดการอบรมให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เรื่องเกี่ยวกับป่าชายเลนในทุกด้าน เช่น คุณค่าและความสำคัญของป่าชายเลน การใช้ประโยชน์และการจัดการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหมาะสม แนะนำการหาวัสดุอื่นมาใช้แทนไม้จากป่าชายเลน การประกอบอาชีพที่ไม่ทำลายป่าชายเลน ตลอดจนผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดตามมาจากการทำลายป่าชายเลนแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้มากและสม่ำเสมอ

10.3 ส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดจิตสำนึกรักและหวงแหนป่าชายเลนโดยการให้เข้าไปมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์และช่วยกันสอดส่องดูแลแทนเจ้าหน้าที่

10.4 ควรจัดหาพื้นที่ป่าชายเลนใช้สอยในรูปแบบของป่าชุมชนให้อย่างเร่งด่วน พร้อมทั้งต้องกำหนดและประกาศเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์อื่น ๆ อย่างชัดเจนให้ประชาชนได้รับทราบ

อย่างทั่วถึงจริง ๆ

10.5 เจ้าหน้าที่รัฐควรปรับปรุงเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ให้มีความรับผิดชอบและสนใจปัญหาของคนในท้องถิ่นที่แท้จริงโดยการเข้ามาสัมผัสกับชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านให้มากขึ้น เพิ่มความเข้มงวดในการตรวจตราจับกุมผู้กระทำความผิดอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ ตลอดจนมีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม

10.6 เร่งแก้ไขข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับป่าชายเลนให้มีรัดกุม และมีบทลงโทษที่เหมาะสมมากขึ้น

10.7 รัฐและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์ และปลูกป่าชายเลนผ่านสื่อต่าง ๆ และจัดกิจกรรมปลูกป่าให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยมีการติดตามขยายผลและแจ้งให้คนในชุมชนได้ทราบถึงการดำเนินงานต่าง ๆ นั้นอย่างต่อเนื่อง

11. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (Recommendations for Further Study)

11.1 ควรขยายเป้าหมายขอบเขตการวิจัยไปยังประชากรเป้าหมายอื่น เช่น เจ้าหน้าที่ได้จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง นักเรียนนักศึกษา พื้นที่อื่นบริเวณใกล้เคียง หรือจังหวัดอื่นที่มีพื้นที่ป่าชายเลนแต่ยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน เพื่อเปรียบเทียบและนำผลที่ได้มาประกอบการวางแผนการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรแนะนำแนวคิดหรือข้อมูลที่ได้มาใช้ในการวิเคราะห์ประกอบเพื่อแก้ไขปัญหาและให้ข้อเสนอแนะต่อการวางแผนการดำเนินงานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนต่อไป

11.2 ศึกษาพฤติกรรม หรือ ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติด้านอื่นเพิ่มเติมกับประชาชนในท้องถิ่น เพราะฉะนั้นเป็นระบบนิเวศที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล น้ำ สัตว์น้ำ พันธุ์พืชและสัตว์ต่าง ๆ ในป่าชายเลน เพื่อจะได้ทราบว่าประชาชนเหล่านั้นมีความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของระบบนิเวศมากน้อยเพียงใดเพราะจะส่งผลถึงพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนอย่างแท้จริง

11.3 ทำการวิจัยในเรื่องการรับรู้บทบาท และ ความพร้อมในการจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนในรูปแบบของป่าชุมชน กับประชาชนในท้องถิ่นเองที่ต้องการม ป่าชุมชน หรือ โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ซึ่งนับว่ามีบทบาทสำคัญมากต่อการเผยแพร่และนำมาปฏิบัติสู่คนในชุมชน

THE CONSERVATION OF MANGROVE BY KLONGKHONE
COMMUNITY, AMPHUR MEUNG, SAMUT SONGKHRAM
PROVINCE

SUREEPORN KHUANTARWORN 5837143 SHSS/M

M.A. (ENVIRONMENTAL SOCIAL SCIENCES)

THESIS ADVISORY COMMITTEE : TANET KETSIL, Ph.D.,
KANANG KANTAMATURAPOJ, Ph.D.
SUPAPORN SONGPRACHA Ed.D.

EXTENDED SUMMARY

1. Introduction

Humans and natural resources have always been closely related since natural resources are essential for human benefit from four factors, namely food, clothes, medicine and shelter. On the contrary, human daily activities affect the natural resources and environment from limited natural resources, including the rapid increase of the population, resulting in competing for the use of existing natural resources and the environment. Moreover, humans exploiting natural resources and environment lavishly and the environment without any proper management practices, including economic development that seeks to maximize profits only, have caused natural resources deterioration and shortages as well as causing environmental problems (Klong Khone Administrative Strategic Plan, Klong Khone, Muang District, Samut Songkram province , 2014 - 2018).

Presently, the natural resources of Thailand have been destroyed substantially, and being one of the causes of environmental and natural resource problems. For example, forest problems in which the forest areas have suffered degradation and decrease dramatically due to many important reasons, such as

logging, forest encroachment because of the areas are needed for housing and agriculture. There are huge reduction of forest areas throughout the country and clearly affected the overall ecological control such as the hurricane and flooding in the Southern region, droughts in different regions and heavy flood in the area during the rainy season. These natural disasters tend to increase its frequency and severity, which damaged the agricultural produce, life and assets that are invaluable. The mangrove forest is a type of forest as one of the important natural resources. Mangrove forests often occur along the coastline. In Thailand, the coastline has a total length of 2,614 kilometres, covering a total of 23 provinces with the total area of 1,660 kilometres that grow along the coastline, covering areas Thai Gulf area from Trad province in the Eastern Region to Narathiwat province in the Southern Region and Andaman Coastal area that cover from Ranong province and Satun province (Department of Marine and Coastal Resources, 2008: 7). Along the coastal area, there are many mangrove forests scattered in many geographical areas such as Bay, and Estuary, especially at Andaman Coastal area with the most mangrove forests.

At present, the mangrove forest is suffering the same problem as regular forest area, a rate of rapid decline until becoming the main concern from area invasion and destruction that changed area of mangrove forest to many activities, especially the use in coastal aquaculture (shrimp farm). Illegal logging for the benefit of charcoal burning, building shelter, docks, and more, resulting in the continuously reduction of the forest area, until causing negative effects on the ecosystem and in turn causes effects on the habitat, coastal aquatic breeding, erosion and coastal land erosion, including the quality of sea water in coastal areas (Department of Marine and Coastal Resources, 2007).

The statistical data of Department of Marine and Coastal Resources (2013) recorded number of Mangrove forests totaled in 1966 about 2,299,375 rai, whereas in 1996 mangrove forests 1,086,381 rai and in 2001, totalled remained mangrove forest were 1,047,390 rai. Therefore, in 35 years, mangrove forests lost as much as 1,251,985 rai. After 2001 on forward, number of mangrove forests tended to increase, even not in high rate. Nonetheless in 2014, the number of Mangrove forests reached 1,525,060 rai. Samut Songkram province is located in the Central Region of Thailand at upper Thai Bay, having the area adjacent to coastal area roughly 42.78 square kilometers. Samut

Songkhram Province is another province of Thailand that has high economic potential for industry, agriculture and fishery, due to its location as the coastal province that has an abundance of marine natural resources, including mangrove resources that used to be abundant. At present, the mangrove forest resources in Samut Songkhram Province are reduced, which affected the city by changing in natural resources and the environment. Samut Songkhram Province, consisting of 3 districts, namely Mueang Samut Songkhram, Bang Konthee and Umpawa, Klong Khone Sub-district is one of 11 districts of Mueang Samut Songkhram, Klong Khone Sub-district in which located 7 villages, namely Moo1, Ban Klongkod, Moo2 and Moo3, Ban Klong Khone, Moo4, Ban PrakTalaе, Moo5, Ban Klongchong, Moo6, Banprachachomchaen and Moo7, Ban Klong Chongnoi. Klong Khone Sub-district occupied 33.69 square kilometers or roughly 21.056 rai with population 4,348 people in Sub-district Administration Klong Khone with 1,182 households. Presently, most area of Klong Khone Sub-district has an abundance of samae and mangrove forests. It is a habitat for local animals such as macaque monkeys. The areas adjacent to the mangrove forests contained both saltwater and some are brackish water. The majority of the populations are fishermen who made their living on coconut garden and making shrimp paste. Klong Klone Sub-district is the area facing the reduction of mangrove forest consistently from coastal area exploitation for shrimp breeding and other uses, making this area which is once the natural wall to prevent the wave destroyed. Presently, such livelihood increased the cost, not worth investment. Then, the use of land changed to digging the soil surface to sell. In addition, it is caused by natural coastal erosion, discharging sewage from industrial plants, which is an important reason for the Klong Khone sub-district to experience deterioration and diminishing of mangrove forest resources (State Audit Office of the Kingdom of Thailand,2008) Later, a group of villagers a group of villagers saw problems and deterioration that occurred as well as the negative effects which affected the deteriorated land. Including participation in meetings, discussions, and plans work and provide practical action in concrete in various forms and characteristics continuously, resulting in learning in the process of resolving various problem, enabled to restore the deteriorated mangrove forest. Now that the abundant of the Klong Khone community of mangrove forests began to return, number of aquatic animals increase, and the mangrove forest area is gradually increasing. Since

then, the Klong Khone community has become a community that can learn, and solve own problems by itself. It is a conservation community that helps overcome various obstacles, to preserve the mangrove forest and restore the deteriorated mangrove forest, including establishing a network to other communities. By using the mangrove forest as a natural learning source and as a natural laboratory that embedded awareness and encourages people in the community to jointly maintain the mangrove forest as well as cultivate a sense of love and caring the mangrove forest. Collaboration of the community in the conservation of mangrove forest resources had led to love and protection of the area by the local community which later became an excellent community model for the communities in the nearby area to learn and experience success.

The aforementioned reasons regard Klong Khone community unique point on organizing cooperation for the community conservation of mangrove forests which shows that the people in the Klong Khone community with potential could help support the development of management and become successful conservation and restoration of mangrove forest resources. Therefore, the researcher is interested in the study of mangrove forest conservation practice by Klong Khone, including the study of problems and obstacles with recommendations affected mangrove from conservation practice of Klong Khone, Mueng District, Samut Songkram Province. The result of the research will show the level of practice and related factors, as well as problems, obstacles, and suggestions for enhancing mangrove forest resource conservation practice of Khong Khone community which can be used It is basic information for policy making and project planning or related activities. This will affect the sustainable maintenance and management of mangrove forest resources of the Klong Khone community in the future

2. Abstract

This study aimed to investigate the action and factors affecting conservation of Mangrove forest as well as exploring problems and obstacles occurred during conservation process, including recommendation to conserve Mangrove areas

at Klongkhone Community, Amphur Meung, Samut Songkhram. The research outcomes could be adopted as the foundation for establishing policy and planning project or conduct relevant activities that may result in future sustainable and efficient maintenance and management. A questionnaire was used in quantitative data collection and distributed to 300 head of households or local representatives, 18 years and older who had been living in seven Klong Khone communities at least a year. Data analysis was conducted using the statistic application of Frequency, Percentage, Mean, and Standard deviation; also Maximum and Minimum value and One Way ANOVA. The research findings suggest samples highly practice conservation of Mangrove forest with age, occupation, average monthly income, number of household members, member of social group, exploitation of mangrove forest, perceived news on mangrove resource conservation and recognize value of mangrove forest as affected factors on conservation, having statistical significant level 0.05.

As for problems and obstacles during the conservation practice, the data compilation from questionnaires revealed that even samples knowledge and perceived news on mangrove forest conservation were at moderate level, they still confronted many problems, making the conservation not quite success as intended .

This research recommends the state or concerned agencies to train and educate the public on every aspect of mangrove forest. The general public should be trained and educated to appreciate the value of mangrove forest, appropriate use and conservation. In addition, other materials should replace the use of mangrove trees, whereas all livelihoods should be done without destruction of mangrove forest as well as trying to avoid activities that would create subsequent destruction to mangrove forest and in turn impact the locals' well-beings. Besides, the responsible public and private agencies should arrange campaign on mangrove forest conservation and planting more trees in the area as well as constantly follow-up on the operation result with regularly informing the locals on the operational activities.

3. Research Objectives

3.1 To study the behavior of mangrove forest resource conservation of villagers in Khlong Khon community, Mueang District, Samut Songkhram Province.

3.2 To study the difference of factors and the behavior of mangrove forest resource conservation of villagers in Khlong Khon community, Mueang District, Samut Songkhram Province.

3.3 To study the problems, obstacles and suggestions that affect the mangrove forest resource conservation behavior of villagers in Khlong Khon community, Mueang District, Samut Songkhram Province.

4. Research Scope

This research study aimed to study the conservation behavior of Khlong Khon Mangrove Forest Resources in Muang District, Samut Songkhram Province. By studying with the local people who are the head of the household or Household head agent Aged 18 years and older. This research study aimed to study the conservation behavior of Khlong Khon Mangrove Forest Resources in Muang District, Samut Songkhram Province. By studying with the local people who are the head of the household or Household head agent Aged 18 years and older.

5. Research hypothesis

5.1 Local people have behavior in mangrove forest resource conservation at a high level.

5.2 Local people with different personal factors have Behavior in mangrove forest resource conservation is different.

5.2.1 Local people with different gender have different behavior in mangrove forest resource conservation.

5.2.2 Local people of different ages have different behaviors in loving mangrove forest resources.

5.2.3 Local people with different educational levels have

different behavior in mangrove forest resource conservation.

5.2.4 Local people with different occupations have different behaviors in mangrove forest resource conservation.

5.3 Local people with different socioeconomic factors have different behavior in mangrove forest resource conservation, that is to say.

5.3.1 Local people with different monthly incomes have different behaviors in mangrove forest resource conservation.

5.3.2 Local people with different household members have different behavior in mangrove forest conservation.

5.3.3 Local people with different periods of time in the community have different behavior in mangrove forest resource conservation.

5.3.4 Local people with different land holding characteristics have different behavior in mangrove forest conservation.

5.3.5 The local people who are members of different social groups have different behavior in mangrove forest resource conservation.

5.3.6 Local people with different uses of mangrove forest resources have different behaviors in preserving mangrove forest resources.

5.4 Local people with different psychological factors have different behavior in mangrove forest resource conservation, that is to say.

5.4.1 Local people with different information about mangrove forest resource conservation have different behavior in mangrove forest resource conservation.

5.4.2 Local people with different knowledge about mangrove forest resource conservation have different behaviors in mangrove forest resource conservation.

5.4.3 Local people with different values to mangrove forest resources have different behaviors in preserving mangrove forest resources.

6. Research Methodology)

6.1 Population and Sample

Population in this study is local household leaders or household representatives from 1,182 homes, 18 years old or older who lived in Klongkhone community for at least a year (Klong Klone Sub-district Administration Organization, Mueng District, Samutsongkram Province, 2013).

6.2 Sample Size and Sampling

6.2.1 Sample size calculated from Taro Yamane (1997: 7 1) derived at sample of 300 households.

6.2.2 Sampling was done with the following steps:

- Sample selection at household level used Probability Proportional to size with numbers of selected households to derive at required sample group.

- Sampling Approach was used to collect data from household leaders or household representatives, age and over, whose residents located in the research area. Also, sampling engaged in Systematic random sampling by collecting data from one household and skipping another 4 households. As for unoccupied household, it was skipped to the next occupied home until meeting the required numbers.

6.3 Research Instruments

In this research, questionnaires were used to collect data by designing 6 parts as follows:

Part 1: Personal Factors, Social and Economic Factors

Part 2: Perceived Mangrove Resource Conservation News

Part 3: Knowledge on Mangrove Resource Conservation

Part 4: Mangrove Resource Value

Part5: Klong Khone Community Mangrove Resource Conservation Practice

Part 6: Problems, obstacles and suggestions

7. Statistical Analysis

Statistical Package for Social Sciences was used for data analysis by applying Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, Maximum and Minimum, including analysis of differences between sub-groups of independent and dependent variables. As for independent variables, they were divided into 2 groups, first t-test to detect different between groups. And for variables apart from 2 sub-groups, One Way Anova was engaged in analysis of relationships of each independent variable with dependent variable.

8. Result

8.1 Samples Personnel Factors

The findings suggest that most samples under the study were females 59.2% and 40.8% males, followed by 50.5% aged 36-55 years, followed by 35 years and lower 27.8% with 56 years and higher 21.7%. Meantime, 22.8% without education, followed by 21.7% had educated lower than Prathom 4, and 17.8% completed Prathom 4-6, Mattayom 4-6 at 16.8%, Mattayom 1-3 at 11.8%, Bachelors' or higher 7.9% and other 1.2%. Moreover, 30.6% made their livings from being the general contractors, followed by housewife/househusband 21.7%, fisherman 17.3%, trading/own business 16.7%, personnel, private company employee, State Enterprise employee 5%, civil service 3.7%, and student/collegian 1.0%.

8.2 Samples Economic and Social Conditions

The findings suggest that most samples under the study earned incomes 4,000 - 8,000 Baht at 78.0%, followed by 13.9% earned 8,001 - 12,000 Baht and 8.1% earned over 12,001 Baht. Moreover, 58.2% had 4 - 5 household members, followed by 25.6% had 3 household members and lower, whereas 16.2% with 6 household members or more. Total 61.4% lived in the area 25 years and lower, 19.8% lived 26-40 years and 18.8% lived in the area 41 years and more. As for land occupation, 74.0% were landowners, 24.7% rented lands and 1.3% hire purchase. Total 75.4% were non

-community group members, but the remainder 24.6 were community members, 63.2% had never used the mangrove forest resources and 36.8% used at one time.

8.3 Samples Psychological Factors

The findings suggest that most samples 67.4% received mangrove forest conservation news and 32.6% never received any conservation news. The findings from the source of news and frequencies in news perception revealed that samples received news from 3 media source, first, 97.20% preferred news from television, followed by radio 95.10% from village head 86.42%. Total 78.0% preferred to receive news and 21.0% not wanting to receive news.

Which media channel samples preferred to receive mangrove forest conservation from , samples answered most preferred received news from community leader such as village headman for 28.8%, followed by 22.5% preferred received from television, 13.8% from radio 14, from the state officer and neighbor 8.8%, from newspaper 2.5% and from family members and broadcast 1.3%.

Which issue of mangrove forest conservation most samples preferred to receive news, most samples 22.5% preferred received news on Mangrove Forest conservation, followed by 21.3% on the Mangrove Forest changing the nature, and 17.5% on conservation and problems on Mangrove Forest on conservation, 6.3% needed to receive news on coastal erosion and 1.3% needed other news on Mangrove Forest conservation.

Samples 71.3% perceived news on Mangrove Forest conservation at moderate level, followed by 14.9% perceived news at low level of Mangrove Forest conservation and 13.8% perceived news at high level.

Samples 98.50% had high knowledge on mangrove forest conservation, followed by 0.90 % with moderate knowledge of mangrove forest conservation, whereas 0.60 % had low knowledge on mangrove forest conservation.

Samples 82.10% had given high value on mangrove forest resources, followed by 14.10% with moderate value on mangrove forest resources, whereas 3.80% had low value on mangrove forest resources.

8.4 Mangrove Resource Conservation Practice

The findings suggest that 56.7% had practiced mangrove resource conservation practice at moderate level, followed by 24.4% at low level and 18.9% had practiced mangrove resource conservation practice at high level.

8.5 Analysis on difference between samples' personal factors, economic and social factors, using One-Way Analysis of Variance (One-Way ANOVA)

Analysis on difference between samples' personal factor and forest conservation practice revealed that gender and education level There was no statistically significant effect on the behavior of mangrove forest resource conservation as for the age and occupation factors, conservation. affecting the behavior of mangrove forest resource conservation of the sample group. With statistical significance at the level of 0.05

Also, analysis on difference between samples' economic and social factors conservation practice revealed that living in the community nature of land ownership And being a member of a social group Did not affect the behavior of mangrove forest resource conservation of the sample group Statistical significance As for the factors Average monthly income and number of household members Affecting the behavior of mangrove forest resource conservation of the sample group With statistical significance at the level of 0.05 and utilization of mangrove forest resources Affecting the behavior of mangrove forest resource conservation of the sample group Statistical significance at the level of 0.001

Also, analysis on difference between samples' psychological factors and mangrove forest conservation practice revealed that community knowledge on mangrove forest conservation had not effected samples' conservation practices, having statistical significant level. acknowledgment of mangrove forest resource conservation information Affecting the behavior of mangrove forest resource conservation of the sample group with statistical significance at the level of 0.01 and value to mangrove forest resources Affecting the behavior of mangrove forest resource conservation of the sample group With statistical significance at the level of 0.05

Table 1 Analysis of Difference between Samples Personal factors and Social and Economic Factors and Difference between Psychological factors and Conservation practice

Variables and Sub-groups	(Mean)	(S.D.)	(N)	(P-Value)
Personal Factors				
Gender				
FeMale	62.25	15.08	180	0.738
male	61.97	14.62	120	
Age				
Under 35 years	72.90	3.65	84	0.014*
36-55 years	73.42	4.39	153	
56 years morethan	72.83	3.08	63	
Educational Level				
No education	70.33	3.51	69	0.212
Under Prathom 4	73..42	4.00	66	
Prathom 4-6	73.00	2.37	54	
Mattayomsuksa 1-3	72.57	6.12	51	
Mattayomsuksa 4-6	72.06	3.99	33	
Bachelor's or Higher	71.44	5.18	24	
2 yrs. Technical Dip.-3 yrs. Cert	70.33	1.2	3	
Occupation				
General Contractor	74.75	2.84	92	0.032*
Housewife / Househusband	73.88	3.60	63	
Fishing	73.73	4.92	52	
Trading / Personal Business	73.06	5.08	50	
Employee/ Private Co. Em.	72.23	4.52	15	
State Enterprise	71.73	5.57	12	
State employee	71.63	5.44	11	

Table 1 Analysis of Difference between Samples Personal factors and Social and Economic Factors and Difference between Psychological factors and Conservation practice

Variables and Sub-groups	(Mean)	(S.D.)	(N)	(P-Value)
Occupation				0.032*
Student / Collegian	71.50	6.46	5	
Economic and Social Factors				
Monthly Average Income				
4,000 - 8,000 Baht	74.47	3.08	237	0.021*
8,001 - 12,000 Baht	73.18	4.15	51	
12,001 Baht and higher	70.15	5.31	12	
Number of Household Members				
3 persons and lower	73.38	5.59	78	0.027*
4 - 5 persons	73.44	3.70	177	
6 persons and higher	72.64	3.76	45	
Duration living in the community				
25 years and lower	73.34	3.54	186	0.483
26 - 40 years	73.07	4.52	60	
41 years and higher	72.92	4.50	54	
Land occupation				
Land owner	74.13	2.83	222	0.278
Rent	73.84	4.09	75	
Hire-purchase	73.15	4.64	3	
Social group member				
No	74.80	4.23	228	0.014*
Yes	73.10	3.45	72	

Table 1 Analysis of Difference between Samples Personal factors and Social and Economic Factors and Difference between Psychological factors and Conservation practice

Variables and Sub-groups	(Mean)	(S.D.)	(N)	(P-Value)
Mangrove Utilization				
Ever	70.56	4.38	108	0.000***
Never	72.65	5.69	192	
Psychological Factor				
Perceived Mangrove Conservation News (Level)				
Low	72.78	6.06	53	0.00**
Moderate	73.36	3.73	197	
High	63.50	4.33	50	
Knowledge on Mangrove Conservation (Level)				
Low	62.00	0.00	2	0.117
Moderate	68.33	6.51	3	
High	73.38	4.06	295	
Giving Mangrove Value (Level)				
Low	70.33	4.67	7	0.041*
Moderate	71.74	3.83	40	
High	73.75	4.88	253	

Remarks *P < 0.05, **P < 0.01, *** P < 0.001

9. Discussion

9.1 Perceived Mangrove Conservation News

The findings suggest that samples 71.3% perceived mangrove forest conservation news moderately combined with the study that Perception of information on mangrove forest resource conservation had a significant effect on the behavior of mangrove forest conservation behavior at the level of 0.001. 22.5% Radio 13.8% government officials and neighbors 8.8% newspapers 2.5% family members and voice calls and others 1.3 % however, most of the samples still need to know more about the information on the conservation of mangrove forest resources 78.0%. guidelines for mangrove forest conservation 22.5% changes in the mangrove forest condition 21.3% Mangrove forest conservation 17.5%, mangrove forest conservation 17.5%, mangrove operations and management 13.6% and coastal erosion 6.3%, respectively, which corresponds to the honor study Mitthong (2011: 93) found that the information perception of mangrove forest resource conservation is different from the people participation in the conservation of Ban Hua Phrong mangrove forest resource. Bang Ya Phraek Subdistrict, Mueang District, Samut Sakhon Province With statistical significance at the level of 0.05 and in accordance with the study of Cholchachai Chaimuang (2014: 108), it was found that the people with different information about mangrove forest resource conservation participated in the mangrove forest conservation in Ban Na Sub-district. Palian District, Trang Province, were significantly different at the level of 0.05

Therefore, the study on Mangrove Forest conservation news perception, the state officials and agencies should arrange the village broadcast system to function regularly since it is the source most needed for the local people to access additional information as well as there should be more village broadcast sites to make it more convenience for the locals to access information.

9.2 Knowledge on Mangrove Conservation:

The findings suggest that samples 98.50% had high knowledge on mangrove forest conservation from the study, it is found that knowledge of mangrove forest resource conservation has a statistically significant effect on the conservation of

mangrove forest resources. But there are interesting observations on some issues that people still have medical concerns that do not need to be very careful. 1 Pesticide residues in agriculture and industry do not affect growth. of any plant bonds in the mangrove forest 94.0% The second issue is the reduced species and quantity of life in the mangrove area which does not affect the balance of the ecosystem 93.0% and the 3rd is the important policy of government agencies in Mangrove forest conservation Is to announce the use of mangrove forest as the area of utilization 88.0%

Therefore, the state and agencies officials should provide accurate information and additional training on mangrove forest conservation so that the locals could have more correct information.

9.3 Mangrove Resource Value

The findings suggest that samples 82.10% had given high value on mangrove forest resources as well as it displayed impacts on community mangrove forest conservation, with statistical significant level 0.05. However, under the observation, it showed that many people still misunderstood on some issues, such as, issue no.1: The locals living in the nearby mangrove forest area 51.3% must have knowledge in the Mangrove forest and issue 2 involved the locals 64.1% who lived in the adjacent area to the mangrove forest had utilized resources for livelihood from the Mangrove forest. This concept is coincided with the study of Ratchadaporn Charoenprom (2007: 139) found that giving ecological value had influenced over awareness over impact of dust in the lime industrial areas, in the rock crushing plant with statistical significant level 0.05. And this concept is also in line with the study of Veeraya Boonsin (2010: 127) who found that samples gave different value on water resources developed different awareness with statistical significant level 0.05.

Therefore, the study found the state officials and concerned agencies should build awareness in giving value to Mangrove forest conservation, focusing on changing present lifestyle to concern on the environmental problems, especially, on the mangrove forest resource since the value given should display certain action. Therefore, this should create the consistent actions.

9.4 Mangrove Conservation Practice

The findings suggest that samples 56.7% had moderate practice on mangrove forest conservation, perhaps most samples 22.8% had no education and those samples 95.50% still wanted to know more on mangrove forest resource conservation and also 98.50% possessed high level of knowledge as well as 82.10% gave high value on mangrove forest resource conservation.

Therefore, from the study of the mangrove forest resource conservation behavior in the above overview Staff and relevant departments should have knowledge. And public relations news about the conservation of mangrove forest resources to the community in order to increase the level of behavior in the conservation of mangrove forest resources at the increased level as well.

10. Recommendation

10.1 Terminate all types of concessions and if there is a violation, it must be arrested immediately.

10.2 The government or other relevant organizations should provide training and knowledge about mangrove forest in all aspects, such as the value and importance of the mangrove forest, the use and proper conservation management, suggest replacement of other materials instead of using wood from the mangrove forest, take up occupations that never destroy mangrove forests area as well as constantly inform the locals various impacts that may result from the destruction of mangrove forests.

10.3 Encourage people to create a sense of love and cherish the mangrove forest by allowing them to participate, conserve and assist.

10.4 Mangrove forest areas should be used and care for as the community forests , clearly specify and announce and inform the public to be aware of other use.

10.5 State officials should improve their duties to be more responsible and interested in real local issues by entering the area to experience more villagers' daily living, as well as strictly increasing the surveillance and arrest the offenders, seriously and consistently , including being honest and fair.

10.6 The laws relating to mangrove forests should be amended with more appropriate penalties.

10.7 States and related private organizations should arrange and advertise conservation campaigns and plant mangrove forests through various media and organize more reforestation activities than usual with the follow-up, expanding the results and continuously informing the people in the community on the various operations.

11. Recommendations for Further Study

11.1 The research should be extended to other target populations such as officers from various relevant agencies. Students in other areas nearby or other provinces that have mangrove forest areas that have never been studied in order to compare and use the results in planning of resource conservation management as well as suggesting concepts or data for analysis to solve problems and make suggestions for the mangrove resource conservation operation plan.

11.2 There should be additional study on practice or knowledge related to other conservation since an ecosystem is associated with many other natural resources, such as marine natural resources, aquatic animals, plants and animals in the mangrove forest, for the people to understand and know how importance of the ecosystem, how it affect true practice on the conservation of mangrove forest resources.

11.3 The research on the perception of role and the readiness in managing mangrove forest resource conservation in the form of community forests should be conducted with the local people who wanted to conserve community forestry or especially with community leaders, religious leader in which is considered having very important roles for disseminating news and practicing to the people in the community.

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2550). แผนแม่บทการวิจัยและพัฒนาทรัพยากรป่าชายเลนและพื้นที่ชุ่มน้ำ พ.ศ. 2551 – 2554. กรุงเทพมหานคร : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- ยุทธศาสตร์การจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง. (2551). กรุงเทพมหานคร : พลอยมีเดีย
- รายงานสถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของประเทศไทยประจำปี (2552). กรุงเทพมหานคร : ไทภูมิพับลิชชิ่ง.
- โครงการการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าชายเลน พ.ศ.(2553). กรุงเทพมหานคร : สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- การจัดการการกัดเซาะชายฝั่งทะเลในประเทศไทย. (2554). กรุงเทพมหานคร : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2539) กรมป่าไม้ 100 ปีกรมป่าไม้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกรมป่าไม้.
- ป่าชายเลนในเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักสารนิเทศ.กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2540). การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. (2548). มนุษย์อุตสาหกรรมและสภาพแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 8.กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- การอนุรักษ์และพัฒนาในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : ชูติมาการพิมพ์. จำเนียร ช่วงโชติ. (2533).
- จิตวิทยาการรับรู้และการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กู่เกียรติ มิตรทอง. (2554). แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน: กรณีศึกษาบ้านหัวโพรง ตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการจัดการทรัพยากรการเกษตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เกษม จันท์แก้ว. (2545). หลักการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ความรู้และการศึกษาระบบนิเวศป่าชายเลน. (2545). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการ
การวิจัยแห่งชาติ.สำนักงานป่าไม้เขตศรีราชา.

คู่มืออาจารย์ : การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน. (2527). นครปฐม : ภาควิชา
สังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

จิตรา วุฒิสัทกุลกิจ. (2535). การรับรู้ของลูกจ้างและนายจ้างที่มีต่อประสิทธิภาพสัมพันธภาพของสำนักงาน
ประกันสังคม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ

จุฑาธิป ถิ่นกลาง. (2557). ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการบำรุงรักษา
และใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลและยั่งยืนที่มีผลต่อพฤติกรรมกรร
อนุรักษ์ป่าชายเลนของประชาชน กรณีศึกษา : อำเภอขนอมจังหวัดนครศรีธรรมราช.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.

จุฑามาศ อ่อนวงศ์. (2554). ความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการ
อนุรักษ์ป่าชายเลน กรณีศึกษาบ้านธารน้ำร้อน ตำบลเขาถ่าน อำเภอท่าฉาง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ
ภาครัฐและภาคเอกชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จิตวิทยากรรับรู้. (2525). กรุงเทพมหานคร : ประกายพริก. วิจารณ์ บุญสิน. (2553). ความตระหนัก
ของประชาชนที่มีต่อปัญหาทรัพยากรน้ำในพื้นที่ อำเภอเกาะสมุย จังหวัด
สุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชัยพร วิชชาวุธ. (2532). พฤติกรรมจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน : ศึกษาตามแนวทางจิตวิทยา
สังคม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชวาล แพร์ตันกุล. (2518). เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชย์.

ชูดา จิตพิทักษ์. (2525). พฤติกรรมศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิชาการ มูลนิธิ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ชูศักดิ์ วิทยาภัก. (2537). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์.

ชลชาสน์ ช่วยเมือง. (2557). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในตำบลบ้านนา
อำเภอปะเหลียน จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต พัฒนาการเกษตร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณัฏธ์ณริน พูนสวัสดิ์. (2557). ความตระหนักของประชาชนท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่า
ชายเลน กรณีศึกษาตำบลโคกขาม อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์

- ปริญญา สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐพล จันทะแจ้ง. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ป่าชุมชนบ้านแม่สาด ตำบลแม่กรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เดโช สนวนานนท์. (2520). ปทานุกรมจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ทิพวรรณ ภู่นาค. (2553). การจัดการทรัพยากรป่าชายเลนโดยชุมชน กรณีศึกษาน้ำชุมชนคลองลัด ตำบลบางตะบูนออก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทวีสินธุ์ สิทธิกร. (2535). บูรณาการสวนสุขศึกษา. กรุงเทพมหานคร : อักษราพิพัฒน์.
- ธวัช สิทธิกิจโยธิน, พันตำรวจตรี. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. (2531). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศรีอนันต์.
- เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : B&B Publishing.
- ธวัชชัย จิรฉายากุล. (2527). การพัฒนาหลักสูตรจากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.
- ธวัชชัย ดวงวิไล. (2551). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมเมืองของ นักศึกษาสาขานิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- ธีรพล ทวี. (2552). การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน บริเวณบ้านสี่ลิ่ง ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากร โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นพรัตน์ บำรุงรักษ์. (2535). การปลูกป่าชายเลน. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- บุญชนะ กลิ่นคำสอน และธงชัย จารุพิพัฒน์. (2523). “รายงานการวิจัยศึกษาสภาพความเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยโดยใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียม”. กองจัดการ

ป่าไม้กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

บุญทัน โกพิลา. (2549). การมีส่วนร่วมของราษฎรในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ในเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าประแส-พังราด อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดระยอง. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์. (2524). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: การพิมพ์พระนคร.

บัณฑิต จุฬาศัย. (2528). “การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน: เหตุผลและข้อควรพิจารณา”. เอกสารประกอบการอบรมทางวิชาการเรื่องแนวทางและเทคนิคในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ป่าชายเลนนิเวศวิทยาและการจัดการ. (2532). กรุงเทพมหานคร : หจก.คอมพิว แอดเวอร์ ไทเซิ่งด์.

ป่าชายเลนนิเวศวิทยาและการจัดการ. (2541). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ป่าชายเลน นิเวศวิทยาและการจัดการ. (2542). พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประชากรและทรัพยากรชายฝั่งทะเล (รวมบทความทางวิชาการ). (2545). ทูเนเมธีวิจัยอาวุโส, สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ประนอม สโรชมาน. (2520). เอกสารประกอบการบรรยายวิชา จ. 211 จิตวิทยาทั่วไปฉบับที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทัศนคติ : การวัดความเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

ประสาธ อิศระปรีดา. (2523). จิตวิทยาการเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน. กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิคอาร์ต.

ผ่องพันธ์ เกิดพิทักษ์. (2536). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พงศกร ชุมเปีย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน ตำบลบางนายสี อำเภอดงตาล จังหวัดมุกดาหาร. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากร ป่าไม้ โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พิมพ์ภัทรา วรรณภิมย์. (2554). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตามแนวชายฝั่งตะวันตกในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. ปริญญา

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ไพบูลย์ เทวรักษ์. (2523). จิตวิทยาศึกษาพฤติกรรมภายนอกและภายใน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ เอส ดี เพรส.

ไพศาล หวังพานิช. (2526). การวัดผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

รัชดา ศรีศักดิ์บางเตย.(2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชนตำบลเขาถ่าน อำเภอนาทม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ระเด่น หัสดี. (2536). การสุศึกษาและประชาสัมพันธ์กับการพัฒนาสาธารณสุขเพื่อบรรลุสุขภาพดีถ้วนหน้า. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (2540). พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และปกเจริญผล.

รัชฎาภรณ์ เจริญพร้อม. (2550). ความตระหนักของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบของฝุ่นละอองต่อระบบนิเวศในเขตอุตสาหกรรมเหมืองหินปูนและโรงโม่ บด และย่อยหิน กรณีศึกษาตำบลหน้าพระลาน อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

รายงานสารณะ “สถานการณ์ป่าไม้ไทย 2555”.(Online).Available: http://www.seub.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=927:seubnews & catid /.

วัฒนา วัฒนา จุฑะพันธุ์. (2545). วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : รวมสาส์น.

วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). พัฒนาหลักสูตรและการสอนมิติใหม่. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

วัลย์พร เต็มประยูร. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคัดสรรต่อพฤติกรรมการให้คุณค่าต่อผู้ประกอบการของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเอกพยาบาลสาธารณสุข, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหิดล.

วิรัชฐา แสงใหญ่. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดขยะครัวเรือนของประชาชน ในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

วศิน อิงคพัฒนากุล. (2548). นิเวศวิทยาสิ่งแวดล้อม. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2526). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม : มูดฐานทางพฤติกรรมเพื่อการออกแบบและการวางแผน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วีระ ขุนไชยรักษ์. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการฟื้นฟูป่าชายเลนของราษฎร ตำบล

- บางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วีรญา บุญสิน. (2553). ความตระหนักของประชาชนที่มีต่อปัญหาทรัพยากรน้ำ ในพื้นที่อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วรุण्या ทองกลม. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยจากครัวเรือน กรณีศึกษาเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. มหาวิทยาลัยมหิดล / กรุงเทพฯ.
- วรพัฒน์ ประถมวงษ์. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนบ้านหนองโสน ตำบลหนองโสน อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ศิษะริน ทรัพย์อดิเรก. (2559). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลน พระเจดีย์กลางน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต การจัดการทรัพยากร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วิสิทธิ์พัฒนา จำกัด.
- สวัสปรียา ธรรมวัฒน์วิมล. (2543). ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติของผู้ประกอบอาชีพขับรถจักรยานยนต์รับจ้างเกี่ยวกับแนวทางการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศของรัฐบาล ศึกษากรณีตลาดสะพานใหม่ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนทรี จินดาสอน. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนตำบลบางหญ้าแพรก อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรางค์ จันทร์เอม. (2524). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- สถิติป่าไม้ของประเทศไทย. (2538). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักสารนิเทศ.
- สถิต วงษ์สุวรรณ. (2525). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์.
- สนิท อักษรแก้ว. (2528). ป่าชายเลน : นิเวศวิทยาและการอนุรักษ์. การอนุรักษ์ธรรมชาติในประเทศไทยในแง่การพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : ชูติมาการพิมพ์.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2549). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วิทยพัฒน์

- สมิทธิ สระอุบล. (2532). มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- สุชาวดี ชูเอน. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพรรณิ อิศวศิริเลิศ. (2541). “ป่าชายเลนทรัพยากรล้ำค่า”. วารสารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร. ปีที่ 20 ฉบับที่ 3.
- สุวัฒน์ ศิริรัตน์. (2551). ความรู้ของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ป่าชายเลน กรณีศึกษาแขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุรศักดิ์ วรรณบุญญา. (2547). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนในเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ โครงการสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุชาวี พลอยชุม. (2526). ปัญหาสุนทรียภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุโท เจริญสุข. (2550). พจนานุกรมคำศัพท์จิตวิทยา และประวัติจิตวิทยาสาระสำคัญ. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- เสรี วงศ์มณฑา. (2542). กลยุทธ์การสื่อสารการตลาด. กรุงเทพมหานคร : ทิปโป่งพอยท์.สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. (2531). พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงเอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา (หน่วยที่ 1-7). พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี. สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน. (2551)
- ตำราญ รักชาติ. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชายเลนปากน้ำแคว. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อารี พันธุ์ณี. (2534). จิตวิทยาการเรียนรู้การสอน. กรุงเทพฯ : ต้นอ่อน.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน. (2556). รายงานจำนวนประชากร. สมุทรสงคราม : องค์การบริหารส่วนตำบลคลองโคน.

- Bandura, Albeart. 1997. Social Learning Theory. Englewood Cliff, N.J : Prentice Hall.
- Bloom, S. Benjamin., etal. (1971). Taxonomy of Education Objective Textbook 1 : Cognitive Domain. New York : David Mckay Company Inc.
- Brackler, S.W. (1986). Introduction to Sociology and Education. New York : The Dry Press
- Engel J.F., Kollat D.T., Backwell R.D. (1986). Consumer Behavior. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Good. V. Carter. (1973). Dictionary of Education. 3rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Lindgren, Henry Clay. And Harvy , John H. (1981). An Introduction to social Psychiatry. London : The C.V. Mosby Company.
- Martin, Garry and Pear , Joseph. (1992). Behavior Modification. N.J.: Prentice Hall.
- Munn, Norman Leslie. (1962). Introduction to Psychology. Boston : Houghton Mifflin.
- Wolman, B. Benjamin. (1973). Dictionary of Behavior Science. London : Litton Education Publishing Inc.
- Tchobanoglous, G., Theisen, H., & Vigil, S. (1993). Integrated soild waste management. New York : McGraw-Hill.
- Taro Yamane, (1973). Statistics : An Introductory Analysis (Vol. 3 rd). Tokyo Harper International.

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน
อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

- คำชี้แจง** แบบสอบถามมีทั้งหมด 6 ส่วน โดยแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้
- ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม
 - ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
 - ส่วนที่ 3 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน
 - ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน
 - ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน
 - ส่วนที่ 6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

กรุณาตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความหรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คำตอบของท่านจะมีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลที่ได้รับจากท่านไว้เป็นความลับ ตัวจะนำไปใช้เพื่อสรุปผลการวิจัยในภาพรวมเท่านั้น ข้อมูลที่ตรงกับความจริงและสมบูรณ์จะช่วยให้การวิจัยดำเนินไปด้วยความถูกต้อง ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงของท่านให้มากที่สุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้

นางสาว สุรีพร ขวัญถาวร

นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม

1. เพศ

- ชาย หญิง

2. อายุ.....ปี (มากกว่า 6 เดือนคิดเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

- ไม่ได้รับการศึกษา ต่ำกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
 ประถมศึกษาปีที่ 4-6 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3
 มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ปวช. - ปวส.
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า อื่นๆ (ระบุ).....

4. อาชีพ

- ประมง ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 รับจ้างทั่วไป รับราชการ
 รัฐวิสาหกิจ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัทเอกชน
 แม่บ้าน/พ่อบ้าน นักเรียน/นักศึกษา
 อื่นๆ (ระบุ).....

5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากการประกอบอาชีพ.....บาท (ก่อนหักค่าใช้จ่าย)

6. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงทั้งหมด.....คน (รวมทั้งตัวท่านเอง)

7. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน.....ปี

8. ลักษณะการถือครองที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยหรือการประกอบอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- เจ้าของที่ดิน (ระบุจำนวน).....ไร่
 เช่า (ระบุจำนวน).....ไร่
 เช่าซื้อ (ระบุจำนวน).....ไร่

9. การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ทั้งกลุ่มที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ)

- ไม่เป็น
 เป็น (ระบุ).....

Copyright by Mahidol University

11. ท่านเคยเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าชายเลนหรือไม่

- เคย ไม่เคย (ข้ามไปตอบส่วนที่ 2)

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

1. ท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนหรือไม่

เคย

ไม่เคย (ข้ามไปตอบข้อ 3)

2. ถ้าเคยท่านเคยได้รับข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนจากแหล่งใดและมีความถี่อย่างไร

แหล่งข่าวสาร	ความถี่ในการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
	(สัปดาห์ละ 4-6 ครั้ง)	สัปดาห์ละ 1-3 ครั้ง	เดือนละ 1-3 ครั้ง	3-4 เดือนต่อครั้ง	ไม่เคยเลย
1. โทรทัศน์					
2. วิทยุ					
3. หนังสือพิมพ์/วารสาร					
4. แผ่นพับ/โปสเตอร์					
5. ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน					
6. การเข้าร่วมประชุม					
7. เสียงตามสาย					
8. เจ้าหน้าที่ภาครัฐ					
9. เพื่อนบ้าน					
10. บุคคลในครอบครัว					
11. อื่นๆ (ระบุ).....					

3. ท่านต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติมหรือไม่

ต้องการ

ไม่ต้องการ (ข้ามไปตอบส่วนที่ 3)

4. ในกรณีที่ท่านต้องการทราบข้อมูลข่าวสารการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนเพิ่มเติม ท่านต้องการทราบผ่านสื่อใดมากที่สุด

โทรทัศน์

วิทยุ

หนังสือพิมพ์/วารสาร

แผ่นพับ/โปสเตอร์

ผู้นำชุมชน

การเข้าร่วมประชุม

เสียงตามสาย

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

เพื่อนบ้าน

บุคคลในครอบครัว

() อื่น ๆ (ระบุ).....

5. ในกรณีที่ท่านต้องการทราบข่าวสารเพิ่มเติม ท่านต้องการทราบในประเด็นใดมากที่สุด

() ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง

() การเปลี่ยนแปลงสภาพป่าชายเลน

() การอนุรักษ์ป่าชายเลน

() การดำเนินงานและการจัดการป่าชายเลน

() ปัญหาการอนุรักษ์ป่าชายเลน

() แนวทางการอนุรักษ์ป่าชายเลน

() อื่นๆ (ระบุ).....

ส่วนที่ 3 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

ข้อความ	ถูก	ผิด
1. ทรัพยากรป่าชายเลนเป็นศูนย์กลางของการรักษาความสมดุลของธรรมชาติทางทะเลและเป็นแหล่งเจริญพันธุ์ของพืชและสัตว์น้ำ		
2. ทรัพยากรป่าชายเลนมีบทบาทที่สำคัญในการป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากคลื่นลมแรงและการกัดเซาะชายฝั่งของดิน		
3. การปนเปื้อนของสารพิษในน้ำที่เกิดจากการทำเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพันธุ์พืชในป่าชายเลน		
4. การเพิ่มขึ้นของทรัพยากรป่าชายเลนมีส่วนในการช่วยเพิ่มพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากการกัดเซาะชายฝั่งได้		
5. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น การเลี้ยงกุ้ง ในพื้นที่ป่าชายเลนไม่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน		
6. การทำประมงที่ผิดวิธีไม่ส่งผลกระทบต่อชนิดและปริมาณของสัตว์น้ำและระบบนิเวศในป่าชายเลน		
7. ชนิดและปริมาณของสิ่งมีชีวิตในพื้นที่ป่าชายเลนที่ลดลงไม่ส่งผลกระทบต่อความสมดุลของระบบนิเวศ		
8. ไม้ป่าชายเลนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ เช่น เหาถ่าน เฟอร์นิเจอร์ ทำไม้เสาเข็ม และใช้เป็นยาสมุนไพร		

ส่วนที่ 3 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

ข้อความ	ถูก	ผิด
9. การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อเป็นพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่งผลให้พื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว		
10. พื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนในการบำบัดของเสียที่ถ่ายเทจากพื้นที่บนบกลงสู่ทะเล		
11. การขยายตัวของชุมชน และความต้องการพื้นที่อยู่อาศัยที่เพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากรป่าชายเลน		
12. ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์มีศักยภาพของพื้นที่ในการเป็นแหล่งวางไข่และฟักตัวอ่อนของสัตว์น้ำต่างๆ ได้เป็นอย่างดี		
13. ความเค็มของน้ำทะเลไม่ได้มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ในป่าชายเลน		
14. การขุดลอกดินบริเวณพื้นที่ป่าชายเลนมีส่วนในการให้คุณภาพของดินและน้ำเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพเดิม		
15. รากของไม้ป่าชายเลนสามารถช่วยสกัดกั้นการกัดเซาะของพื้นที่ชายฝั่งและการพัดพาของตะกอนดินในน้ำได้เป็นอย่างดี		
16. ระบบนิเวศที่เกิดขึ้นในป่าชายเลน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม และพืชพรรณ ธรรมชาติชนิดต่าง ๆ		
17. ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่เป็นแหล่งพืชผักและพืชสมุนไพรที่สำคัญหลายชนิด		
18. หากพื้นที่ป่าชายเลนได้รับความเสียหายจากธรรมชาติ ป่าชายเลนสามารถซ่อมแซมและฟื้นฟูตนเองให้กลับสู่สภาพเดิมได้		
19. นโยบายที่สำคัญประการหนึ่งของหน่วยงานภาครัฐในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือการประกาศในพื้นที่ป่าชายเลนเป็นเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์		
20. ถ้าพื้นที่ป่าชายเลนเกิดความเสื่อมโทรมหรือด้อยคุณภาพหรือถูกทำลายจนหมดไปจะทำให้ชนิด ปริมาณและคุณภาพของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ในป่าชายเลนลดลงจนถึงสูญพันธุ์ได้		

ส่วนที่ 3 ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

ข้อความ	ถูก	ผิด
21. ป่าชายเลนสามารถเติบโตได้ดีในทุกสภาพพื้นที่และทุกสภาพอากาศที่อยู่ติดทะเล		
22. การปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ในป่าชายเลน ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย		

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การตัดไม้ป่าชายเลนเพื่อนำมาใช้ประโยชน์โดยไม่ปลูกทดแทนเป็นการกระทำที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆแก่ป่าชายเลน					
2. พื้นที่ป่าชายเลนในประเทศไทยปัจจุบันมีเพียงพออยู่แล้วไม่จำเป็นต้องมีการปลูกเพิ่มหรือปลูกทดแทนแต่อย่างใด					
3. ป่าชายเลนเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของสิ่งมีชีวิตทั้งพืชและสัตว์					
4. พื้นที่ป่าชายเลนมีความสำคัญในการเป็นพื้นที่สำหรับลดปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดภาวะโลกร้อน					

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. พื้นที่ป่าชายเลนถือเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในการเป็นแหล่งวางไข่และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำวัยอ่อน					
6. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรป่าชายเลนส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์					
7. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ชายฝั่งทะเลสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศอย่างมหาศาลซึ่งคุ้มค่ากับการสูญเสียพื้นที่ป่าชายเลน					
8. การตัดไม้ป่าชายเลนออกมาใช้ประโยชน์ไม่ถือเป็นการทำลายระบบนิเวศป่าชายเลน					
9. ประชาชนสามารถนำทรัพยากรป่าชายเลนมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ตามใจชอบ					
10. เหตุผลสำคัญในการอนุรักษ์ป่าชายเลน คือ การสงวนรักษาแหล่งสำรองอาหารที่สำคัญของมนุษย์					
11. การอนุรักษ์ป่าชายเลนให้อุดมสมบูรณ์ถือเป็นการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติได้อย่างหนึ่ง					
12. การปลูกป่าชายเลนเป็นวิธีการหนึ่งในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง					

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
13. การอนุรักษ์ป่าชายเลนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการป่าชายเลนที่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของป่าชายเลนไปพร้อม ๆ กัน					
14. พื้นที่ป่าชายเลนสามารถป้องกันหรือลดทอนความรุนแรงของภัยธรรมชาติที่เกิดจากกระแสน้ำและกระแสนลมได้					
15. ความสำคัญของพื้นที่ป่าชายเลนที่ส่งผลต่อมนุษย์อย่างไม่อาจประเมินค่าได้คือการเป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นแหล่งผลิตก๊าซออกซิเจนให้แก่มนุษย์					
16. ป่าชายเลนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของพื้นที่ชายฝั่งทะเลและถือได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามหาศาล					
17. พื้นที่ป่าชายเลนมีบทบาทสำคัญในการรักษาความสมดุลของธาตุอาหารและความอุดมสมบูรณ์ของน้ำ					
18. ชาวบ้านในชุมชนที่อาศัยอยู่ติดกับพื้นที่ป่าชายเลนมักมีการพึ่งพาทรัพยากรจากป่าชายเลนในการดำรงชีพ					

ส่วนที่ 4 การให้คุณค่าต่อทรัพยากรป่าชายเลน (ต่อ)

คำถาม	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
19. ประชาชนในท้องถิ่นที่มีพื้นที่อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ป่าชายเลนจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน					
20. พื้นที่ป่าชายเลนถือได้ว่าเป็นห้องทดลองทางธรรมชาติซึ่งสามารถใช้เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและเรียนรู้ในเรื่อง พืช สัตว์ มนุษย์ และความสัมพันธ์ของมนุษย์ กับสิ่งมีชีวิตได้จริง					

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน

ข้อความ	ปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	4-5 ครั้ง /เดือน	2-3 ครั้ง /เดือน	น้อยกว่า 1 ครั้ง / เดือน	ไม่เคย
1. ท่านติดตามสถานการณ์ปัญหาป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่รัฐและสื่อต่าง ๆ					
2. ท่านปลูกไม้ทดแทนหลังจากตัดไม้ในป่าชายเลน					
3. เมื่อท่านทราบข้อมูลารณรงค์เพื่ออนุรักษ์ป่าชายเลนจากเจ้าหน้าที่รัฐท่านจะนำมาปฏิบัติโดยทันที					

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน (ต่อ)

ข้อความ	ปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	4-5 ครั้ง /เดือน	2-3 ครั้ง /เดือน	น้อยกว่า 1 ครั้ง / เดือน	ไม่เคย
4. ท่านมักพูดคุยกับเพื่อนบ้านญาติพี่น้องของท่านเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ ทางด้านการท่องเที่ยว					
5. เมื่อท่านพบเห็นเพื่อนบ้านขยายพื้นที่ทำกินรุกเข้าไปในป่าชายเลน ท่านได้เข้าไปชี้แจงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น					
6. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนเมื่อมีการจัดกิจกรรมดังกล่าว ในชุมชนของท่าน					
7. ท่านขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ ในการเข้าไปใช้ประโยชน์และการดูแลรักษาป่าชายเลนก่อนทำกิจกรรมใด ๆ ในพื้นที่นั้น ๆ					
8. ท่านใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงจำนวนมากในการทำการเกษตรในพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อให้ได้ผลผลิตดีขึ้น					
9. ท่านพยายามหาสิ่งอื่นมาเป็นเชื้อเพลิงเพื่อทดแทนการใช้ไม้จากป่าชายเลน					
10. ท่านมักชักชวนให้คนในครอบครัวเห็นความสำคัญของป่าชายเลน					

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน (ต่อ)

ข้อความ	ปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	4-5 ครั้ง /เดือน	2-3 ครั้ง /เดือน	น้อยกว่า 1 ครั้ง / เดือน	ไม่เคย
11. ท่านหาความรู้เพิ่มเติมเรื่องการอนุรักษ์ป่าชายเลนจากสื่อต่าง ๆ ทั้ง สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่ออินเทอร์เน็ต					
12. ท่านบอกกล่าวให้บุคคลในครอบครัวของท่านใช้ไม้จากป่าชายเลนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น					
13. ท่านแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเรื่องการใช้ประโยชน์จากป่าชายเลนต่อผู้นำชุมชนหรือเจ้าหน้าที่ภาครัฐ					
14. เมื่อท่านมีโอกาสท่านมักพูดคุยกับบุคคลอื่นในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อให้เกิดความยั่งยืน					
15. ท่านเข้าไปสำรวจและสังเกตการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ป่าชายเลนในท้องถิ่นของท่าน					
16. ท่านแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทันทีหากรู้ว่ามีกรลักลอบบุกรุกตัดไม้จากป่าชายเลน					
17. ท่านเข้าร่วมในกิจกรรมการปลูกป่าชายเลนทดแทนที่จัดขึ้นในชุมชน					

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลนชุมชนคลองโคน (ต่อ)

ข้อความ	ปฏิบัติ				
	ทุกครั้ง	4-5 ครั้ง / เดือน	2-3 ครั้ง / เดือน	น้อยกว่า 1 ครั้ง / เดือน	ไม่เคย
18. ท่านร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการบุกรุกป่าชายเลนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ					
19. ท่านชักชวนให้คนในครอบครัวและเพื่อนบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลน					
20. ท่านช่วยประสานงานในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชายเลนระหว่างเจ้าหน้าที่ภาครัฐกับชุมชน					

ส่วนที่ 6 ปัญหา/อุปสรรคในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าชายเลน

1). ท่านคิดว่าปัญหาหรืออุปสรรคที่สำคัญของการอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชนของท่านคือ

.....

.....

.....

.....

2). จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้น ท่านคิดว่าควรแก้ปัญหา หรือมีข้อเสนอแนะอย่างไร เพื่อให้การอนุรักษ์ป่าชายเลนในชุมชนของท่านประสบผลสำเร็จ

.....

.....

.....

.....

3). ข้อเสนออื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	สุรีพร ขวัญถาวร
วันเดือนปีเกิด	22 สิงหาคม พ.ศ. 2534
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2553 - 2556 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2558 - 2563
ที่อยู่ปัจจุบัน	92/16 ตึก 3 เอื้ออาทรสวนหลวง ตำบลสวนหลวง อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร 74110 โทรศัพท์ 092-9986980 E-mail: anderscore2225@gmail.com